

Bundel van de Commissie Samenleving van 19 november 2015

- 1 Opening
- 2 Vaststelling agenda (IVR-15-03671)
 00. Agenda cie. Samenleving 19 november 2015 (IVR-15-03671)
- 3 Spreekrecht art. 15 RvO (reservering)
- 4 Vaststellen samenvatting commissie samenleving d.d. 15 oktober 2015
 00. Besluitenlijst cie. Samenleving (IVR-15-03614)
 01. 151027 Beantw. vragen cie. Samenleving 15 oktober jl. inzake Beheer en onderhoud groene sportvelden (BR-15-00255)
 02. Bijlage 1 Inspraak VV Opperdoes
 03. Bijlage 2 Inspraak DESS
 04. Bijlage 2a Voorstel DESS beheer sportvelden
 05. Bijlage 2b DESS brochure _- _privatisering voetbalvelden
 06. Bijlage 2c DESS Onderhoud grassportvelden
 07. Bijlage 3 Inspraak SEW Spartanen
 08. Bijlage 4 Inspraak vv ALC Abbekerk
 09. Bijlage 5 Inspraak MOC 11-10-2015
- 5 Vaststelling toezeggingenlijst en overzicht moties
- 6 Actieve informatie college
- 7 Uitvoering motie pilot Natuurspeeltuin (IVR-15-03327) (IVR-15-03327)
 00. Rvs Uitvoering motie pilot Natuurspeeltuin (IVR-15-03327)
 01. A3 Vlekkenplan Natuurspeeltuin opgesteld door initiatiefnemers (IO-15-023360)
 02. Concept impressie Heemtuin (IO-15-25406)
 03. 2015-8 Brief verzoek indienen natuurspeeltuin Wognum (PI-15-76652)
 04. Natuurspeeltuin brief omwonenden (PI-15-77077)
 05. Schrijven mw. Kuit (PI-1578560)
 06. Stavaza motie Natuurspeeltuin pilot (IVR-14-02808)
 07. Concept plan Natuurspeeltuin Wognum (IO-14-18992)
 08. Bespreeknotitie (IO-15-25315)
- 7.a PAUZE
- 8 Bibliotheekvisie 2016 - 2020 (IVR-15-03626) (IVR-15-03626)
 00. Rvs Bibliotheekvisie 2016 - 2020 (IVR-15-03626)
 01. Intentieverklaring Westfriese cultureel netwerk (IO-15-25565)
 02. Kopie uitspraak Rechtbank Noord-Holland (PI-15-76719)
- 9 Actieve informatie van de portefeuillehouder (H. Nederpelt) m.b.t. de decentralisaties
 1. Stand van zaken Q4
 2. Inkoop 2016
 3. Huishoudelijk Hulp 2016
 4. Vragen n.a.v. de informatie

Aan de leden van de commissie samenleving en het college van burgemeester en wethouders.

Hierbij nodigen wij u uit tot het bijwonen van de vergadering van de commissie samenleving, die zal worden gehouden op 19 november 2015 om 19.30 uur in de Commissie MBG 24. De stukken worden 9 dagen voorafgaand aan de vergadering gepubliceerd op de iPad en de website van de gemeente:
www.medemblik.nl

De voorzitter,
J.N. Stam

De commissiesecretaris,
B. Gerdingh

Agenda

		Tijd
1	Opening	19:30 - 19:30 uur
2	Vaststelling agenda	19:30 - 19:30 uur
3	Spreekrecht art. 15 RvO (reservering)	19:30 - 19:35 uur
4	Vaststellen samenvatting commissie samenleving d.d. 15 oktober 2015	19:35 - 19:40 uur
5	Vaststelling toezeggingenlijst en overzicht moties	19:40 - 19:45 uur
6	Actieve informatie college	19:45 - 19:50 uur
7	Uitvoering motie pilot Natuurspeeltuin (IVR-15-03327) (portefeuillehouder J. Fit)	19:50 - 20:30 uur
7.a	PAUZE	20:30 - 20:45 uur
8	Bibliotheekvisie 2016 - 2020 (IVR-15-03626) (portefeuillehouder J. Fit)	20:45 - 21:45 uur
9	Actieve informatie van de portefeuillehouder (H. Nederpelt) m.b.t. de decentralisaties 1. Stand van zaken Q4 2. Inkoop 2016 3. Huishoudelijk Hulp 2016 4. Vragen n.a.v. de informatie (portefeuillehouder H. Nederpelt)	21:45 - 22:45 uur
10	Sluiting	22:45 - 22:45 uur

* Spreekrecht staat open voor burgers in de oriënterende commissievergaderingen. Inspraak is niet mogelijk over benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen en over onderwerpen waarover een klacht ex art. 9:1 Awb kan of kon worden ingediend. Spreekrecht dient vóór de vergadering te worden aangevraagd bij de griffie, tel. 0229-856222 of via griffie@medemblik.nl onder vermelding van naam, adres, telefoonnummer, e-mailadres en het onderwerp waarover men het woord

wenst te voeren. Zie voor verdere informatie over inspraak www.medemblik.nl, of neem contact op de met de griffie: griffie@medemblik.nl

Samenvatting van de vergadering van de Commissie Samenleving van de gemeente Medemblik gehouden op 15 oktober 2015, aanvang 19.30 uur Commissie raadzaal.

Aanwezig:

Voorzitter: P.Koning

Commissiesecretaris: C. Zwakman

Portefeuillehouders: J. Fit en H. Nederpelt (t/m agendapunt 6)

CDA: E. Meester, C. Selders

GB: J. van IJzerloo

D66: Y. Nijsingh, L. Vogelenzang

PvdA: P. de Haan, B. de Jong

VVD: M. de Vries, M. Raat

PWF: M. Weber

PW2010: A. van der Geest

GL: A. van Berkel

BAMM: A. Groot

Afwezig:

Fractie CU

Nr		Samenvatting en advies
1	Opening	Opening: Bij de opening van de vergadering deelt wethouder Fit mee dat namens het college een informatiemap m.b.t. het plan Grietje Slagterlaan is uitgereikt aan raads- en commissieleden, om daarmee te voorzien in een optimale en actuele informatie over dit project.
2	Vaststelling agenda	Conform
3	Spreekrecht art. 15 RvO	J. Jacobs, voorzitter s.v. DESS; M. Beemster, penningmeester Sportvereniging Spartanen; D. Poot, voorzitter v.v. A.L.C.; L. de Vries, voorzitter vv MOC, spreken onder agendapunt 7 in.
4	Vaststellen samenvatting commissie samenleving d.d. 17 september 2015 (IVR-15-03549)	Conform: Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.
5	Toezeggingenlijst	Gewijzigd akkoord: Motie 53 is afgehandeld. Gemeente Medemblik vermeldt de informatie op de website, de regiogemeenten hebben hier een eigen beleid in. De motie wordt afgevoerd. Toezegging 501: De heer De Jong ontvangt graag binnenkort info over IHP. Of hier tussentijds geïnformeerd wordt hangt af van de wens van betrokken partijen. Motie 33 Gymvervoer Lidwinaschool is afgehandeld. De fractie PWF kondigt een bespreeknotitie hierover aan.

		De griffie achterhaald waarom toezegging 505 is afgevoerd. (Reactie griffie: Deze toezegging betrof het door het college in regionale overleggen aandacht vragen voor maatschappelijke stages. Het college heeft op 7 augustus jl. gemeld dat dit punt elke keer wordt meegenomen als daar de kans voor is.)
6	Actieve informatie college	Wethouder Nederpelt meldt dat: - De inkoop 2016 van de Jeugdzorg en 2 Wmo kavels loopt. Er zijn veel inschrijvingen, verwacht wordt dat een dekkend aanbod kan worden gerealiseerd. - Op 14 december vindt een oefening Incidenten management plaats, waarvoor raads- en commissieleden een uitnodiging ontvangen. - De aanmeldingen voor de Sociale adviesraad loopt matig. Er is aandacht bij betrokken partijen gevraagd voor vertegenwoordiging. Er is nu nog geen aanleiding voor een algemene oproep. - Wethouder Fit is niet bekend met een brief van KDV Berend Botje i.v.m. een besluit van de gemeente en mogelijke leegstand in Benningbroek. Zij zal zich op de hoogte stellen. - Wethouder Fit: meldt dat uit de voorziening welzijnsbeleid, waarvoor voor 2015 een budget is gereserveerd van € 15.000,- aan Cultureel centrum Bessie en de St Wegwijs in Abbekerk bijdragen zijn verstrekt. Voor beide organisaties stopt de subsidie. Er zijn nog een paar andere aanvragen in behandeling. Eventueel restant van de voorziening valt vrij.
7	Nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden (IVR-15-03478)	De heer C. Zwaan, VV Opperdoes, spreekt niet in en verwijst naar de schriftelijke inspraakreactie (bijlage 1) De heer J. Jacobs, voorzitter s.v. DESS (bijlage 2), wijst op het alternatief scenario 1a dat DESS vorig jaar heeft ingediend en waarop niets vernomen is. Hij vraagt een tegemoetkoming van € 90.000,- voor de aanschaf onderhoudsmateriaal en merkt op dat er onvoldoende vrijwilligers bij de vereniging zijn en ook de specialistische kennis voor onderhoud en beheer ontbreekt. Hij vraagt een ander voorstel te maken. De heer Jacobs stelt de volgende vragen: Stel scenario 3 wordt waarheid en een sportcomplex moet worden gesloten. Komt het dan tot een fusie met FCM en kan de gemeente dan voldoende financieel faciliteren, zoals in Andijk of bij SEW? Het harmonisatievoorstel is gebaseerd op onvolledige en onjuiste cijfers, kan daarop wel een goede beslissing worden genomen? Wat gaat gebeuren wanneer blijkt dat sommige verenigingen financieel voordeel hebben in de nieuwe situatie. Komt er dan een nieuw harmonisatievoorstel of wordt het verdeeld over de verliesleidende verenigingen? Wordt bij de harmonisatie ook aan de rente van uitstaande leningen gedacht, bijvoorbeeld om de verenigingen te ontlasten met 0% rente? De heer M. Beemster, SEW/Sportvereniging Spartanen (bijlage 3), wijst op het onderhoud dat de afgelopen 20 jaar is gepleegd en dat de gemeente veel geld heeft bespaard. Dit voorstel heeft te grote financiële gevolgen voor de verenigingen. De gemeente gaat ervan uit dat een kunstgrasveld 15 jaar meegaat. Maar wat wanneer het veld na 10 jaar versleten is? En wat wordt bedoeld met dat het onderhoud binnen de hekken door de vereniging moet worden gedaan. Vallen daar de taluds en sloten ook onder? Zo ja, dan vraagt dit weer aparte onderhoudsmachines. Op een vraag van de commissie antwoordt de heer Beemster dat het onderhoud al 20 jaar door de vereniging wordt verricht met financiële steun van de gemeente. SEW en Spartanen hebben elk

		eigen onderhoudsmaterieel. De heer D. Poot, voorzitter v.v. A.L.C. (bijlage 4), wijst op het verschil in (kosten van) onderhoud tussen een natuur- en een kunstgrasveld. Onderhoud van natuurgrasvelden is 20 % duurder. Wordt hier rekening mee gehouden? De subsidie voor een renovatie van een kunstgrasveld is 10 X hoger dan die van een natuurgrasveld. Ook wordt gewezen op de specialistische kennis die nodig is bij onderhoud van voetbalvelden. Vrijwilligers hebben deze kennis niet, het is wat anders dan parkbeheer. Tabel 1 gaat ten onrechte uit van het huidige aantal velden, terwijl beter uitgegaan kan worden van de KNVB richtlijn. Hij wijst op het verschil tussen verenigingen: sommige hebben al onderhoudsmateriaal, andere moeten alles nog aanschaffen. De heer L. de Vries, voorzitter vv MOC (bijlage 5), wijst erop dat voorgesteld wordt voortaan gelijke regels voor de verenigingen te hanteren, maar dat de startsituatie bij de verenigingen sterk verschilt. Daarom worden sommige verenigingen sterk benadeeld, terwijl verenigingen met nieuwe velden in het voordeel zijn. Ook wordt gewezen op het grote aantal jeugdleden bij de relatief kleine vereniging MOC (170 jeugdleden en 60 senioren). Het gevraagde vrijwilligerswerk kan niet worden opgebracht, omdat de huidige 50 vrijwilligers er niet nog meer taken bij kunnen hebben. De vereniging heeft gereserveerd voor duurzaamheidsbeleid. Dit beleid zal moeten worden afgebroken, omdat de reserves nu anders ingezet moeten worden. Vv MOC is veel meer dan een voetbalclub, zo wordt ook Koningsdag, Zeskamp en buitenactiviteiten voor de schooljeugd georganiseerd. De bezuiniging raakt de gehele vereniging en daarmee de sociale centrumfunctie van Midwoud-Oostwoud. Hij pleit voor een ander plan. Op een vraag van de commissie antwoordt de heer De Vries dat hij verwacht dat 13 verenigingen ongeveer dezelfde investeringen van ongeveer € 100.000,- moeten doen; het onderhoud kan beter door de gemeente worden georganiseerd, dan is maar één investering nodig.
7.a	Nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden (2)	Wethouder Fit en de heer Konijn (Afdeling samenleving) introduceren het raadsvoorstel en lichten de voorafgaande besluitvorming en de totstandkoming van het raadsvoorstel toe. Op vragen van de commissie wordt door of namens wethouder Fit als volgt geantwoord: - Lang niet alle verenigingen hebben een tekort aan vrijwilligers. Daar waar het problemen geeft kan de gemeente faciliteren, bijvoorbeeld met inzet van het vrijwilligers steunpunt. - Met de overdracht van het onderhoud bespaart de gemeente op personele kosten. Daarmee wordt nog niet het gehele door de raad vastgestelde bezuinigingsbedrag gerealiseerd. Er is niet voor gekozen de huur te verhogen, maar om de velden in het onderhoud te betrekken. In 15 jaar een kunstgrasveld afschrijven is heel goed mogelijk bij normaal onderhoud. Er is een voorbeeld dat er eerder vervangen moest worden, maar dit was het eerste kunstgrasveld dat aangelegd werd. De kunstgrasvelden zijn aanzienlijk verbeterd en mocht zich dit weer voordoen dan wordt een oplossing gezocht in overleg tussen gemeente en de vereniging. Er is een renovatieschema voor de velden. Dit wordt als leidraad gebruikt, maar soms blijkt uitstel mogelijk en soms is een veld eerder aan de beurt. Wanneer de raad over het voorstel heeft besloten wordt de nieuwe werkwijze geïntroduceerd voor seizoen 2016 - 2017. Vanaf dat moment gaan de verenigingen reserveren voor veldrenovatie. Dat betekent dat de verenigingen financieel aan renovatie gaan bijdragen over het aantal jaar dat gereserveerd kon worden, gerekend vanaf 2016. - Het DESS-scenario 1a is van 2014 en is bekend bij de wethouder. In

		overleg met de vereniging maken onderdelen van dit scenario deel uit van het voorliggend voorstel. Uitvoering van het volledige scenario 1a maakt dat de taakstelling niet gehaald wordt. Niet alle voorstellen van de verenigingen kunnen worden overgenomen. Het lukt dan ook niet om 100% draagvlak voor het voorstel te organiseren. Het verschil tussen kunstgras en natuurgras is verwerkt in de rekeneenheid. De rekeneenheid wordt voor het gehele sportcomplex toegepast, zodat hier geen onderscheid is. - Het voorstel wordt niet gefaseerd ingevoerd, omdat de financiële taakstelling van de raad dit niet toelaat. Een latere invoering van de 20% investeringsbijdrage is daarom niet mogelijk. - Het voorstel streeft een zo eerlijk mogelijke verdeling na, maar er is sprake van verschillende, historisch gegroeide, startsituaties bij de verenigingen. - De gedachte aan een coöperatie op het gebied van inkoop of gebruik materiaal is nog niet uitgewerkt. Dit initiatief zou vanuit de verenigingen kunnen komen. - De beëindiging van de eco-tax regeling van het rijk staat los van dit voorstel. Het is vervelend dat dit een extra druk op de exploitatie kan geven, maar de gemeente heeft hier geen rol in. - De gemeente beschikte nauwelijks over onderhoudsmaterieel, omdat het werk voor het grootste deel werd uitbesteed aan loonwerkbedrijven. Het beperkte materieel wordt ingeruild bij aanschaf nieuw materieel. - Het model van de gemeente Sluis is bekend. Daarover is contact geweest met de gemeente Sluis, maar het is nog te vroeg om daar nu al mee te starten. - Het voorstel richt zich alleen op de velden, niet op de gebouwen, en maakt daarmee onderdeel uit van de totale exploitatie van verenigingen, die verder gaat dan alleen onderhoud velden. - Door de fusie van clubs in Andijk is een complex afgestoten. Daar wordt dus nu al een besparing op het personeel gerealiseerd. Dit is meegenomen in het eindcijfer. - Wanneer de aanleg van een kunstgrasveld 4 ton kost, zal de vereniging 20%, dus maximaal 80.000,- euro moeten bijdragen. Dat kan pas nadat er voldoende jaren is gereserveerd. Hierover worden afspraken gemaakt met de verenigingen. Het college moet dan voor € 320.000,- naar de raad voor een krediet.
7.b	Nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden (3)	- Bij Spartanen is materieel aangeschaft met een lening van de gemeente, waarbij de lening verrekend wordt met de subsidie. Deze constructie is ook voor andere verenigingen mogelijk. - De wethouder gaat uit van implementatie van dit voorstel in een periode van drie jaar. Bij sommige verenigingen kan het sneller, andere zullen meer tijd nodig hebben. De implementatie gaat in goed overleg met de verenigingen. Het voorliggend voorstel is het beleid op hoofdlijnen, wat volgt is uitwerking, waarbij detailzaken worden opgelost. - De vraag naar het aantal uren loonwerk dat de jaarlijks wordt ingehuurd zal schriftelijk worden beantwoord. - Tabel 2: overige kosten SEW en Sporting Andijk. Verschillen komen voort uit bijvoorbeeld gemeentelijk eigendom van de kleedkamers. Er komt een nadere schriftelijke toelichting om een beeld te krijgen van de vergoeding ten opzichte van de totale exploitatie van de clubs. - In september is een infobijeenkomst geweest voor de verenigingen, waar in de vorm van een spreekuur gebruik van is gemaakt. Daarnaast hebben de verenigingen samen overlegd. - Onderhoud en eenvoudige reparatie van hekwerk is voor de verenigingen. Renovatie is een gemeentelijke taak. - De vrijwilligers zijn met een gezamenlijke gemeentelijke verzekering verzekerd tegen onverhoopte ongevallen. De Stichting WerkSaam wordt waar mogelijk ingeschakeld.

		- De 3000 uur besparing op gemeentelijk personeel maakt geen onderdeel uit van de € 150.000,- onderhoudssubsidie (dit is inkoop/kunstgras, graszaad, loonbedrijf etc.) De uurprijs van gemeentelijk personeel is ingewikkeld opgebouwd, omdat daarin zelfs een stukje 'afschrijving gemeentehuis' is meegenomen. - De vraag "Wat is het actuele saldo van de voorziening voor de renovatie van de sportvelden en of deze subsidie wordt meegenomen in de subsidieplafonds" wordt schriftelijk beantwoord. - Ook wanneer een veld er al 30 jaar ligt, dient 20% renovatiekosten gereserveerd te worden. Er is dan blijkbaar sprake van een goede opbouw van de grond, maar er dient rekening te worden gehouden met renovatie. Nadat de 20% is bereikt hoeft er niet verder meer gereserveerd te worden voor de renovatie. - Afgesproken wordt dat de vragen van de insprekers schriftelijk worden beantwoord. De commissie stemt ermee in dat het raadsvoorstel wordt voorgelegd aan de meningvormende commissie.
8	Sluiting	Sluiting: De voorzitter sluit de vergadering.

Beantwoording vragen uit de oriënterende commissies

Nummer BR-15-00255
 Zaaknummer Z-15-58902
 Naam raadslid Commissie samenleving
 Fractie Commissie samenleving
 Onderwerp Beheer en onderhoud groene sportvelden
 Datum waarop de vraag is gesteld 15 oktober 2015
Beantwoording uiterlijk woensdag 15:00 uur, voorafgaand aan de meningvormende commissie.
 Portefeuillehouder J. Fit
 Afdeling Naam afdeling(en)

1.	Stel scenario 3 wordt waarheid en een sportcomplex moet worden gesloten. Mocht het dan tot een fusie tussen DESS en bijvoorbeeld ALC komen, kan de gemeente dan voldoende financieel faciliteren, zoals in Medemblik, Andijk of bij SEW?
antwoord	Voor fusies is op voorhand geen apart budget beschikbaar. Keuzes over fusies en dergelijke komen eventueel aan de orde in de lange termijn aanpak leefbaarheid. Inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeentebestuur maken in dat traject keuzes over voorzieningen en leefbaarheid in de kernen. Mocht uit dit traject komen dat een fusie tussen bijvoorbeeld DESS en ALC wenselijk is, dan werkt het college dit nader uit.
2.	Wat gaat gebeuren wanneer blijkt dat sommige verenigingen financieel voordeel hebben in de nieuwe situatie. Komt er dan een nieuw harmonisatievoorstel of wordt het verdeeld over de verlieslijdende verenigingen?
antwoord	Nee. Het uitgangspunt van deze harmonisatie is dat in de nieuwe situatie afspraken over beheer en onderhoud voor de voetbalverenigingen gelijk zijn. Uitgaande van de bestaande situatie van vv Spartanen en SEW. Wanneer verenigingen veel taken door vrijwilligers weten in te vullen kunnen zij daar wellicht financieel voordeel van ondervinden. Wanneer verenigingen door de harmonisatie in de problemen komen, doet het college zijn best deze verenigingen te ondersteunen in het verwerven van vrijwilligers of het door de vereniging op andere wijze genereren van middelen.
3.	Wordt bij de harmonisatie ook aan de rente van uitstaande leningen gedacht, bijvoorbeeld om de verenigingen te ontlasten met 0% rente?
antwoord	In het voorliggende raadsvoorstel is geen ruimte om leningen tegen 0% rente te verstrekken. Dit geldt voor zowel nieuwe leningen als voor reeds uitstaande leningen.

4.	Wat wordt bedoeld met dat het onderhoud binnen de hekken door de vereniging moet worden gedaan. Vallen daar de taluds en sloten ook onder?
antwoord	Hiermee wordt al het onderhoud op het sportcomplex bedoeld. Inclusief het talud en de eerste meter slootonderhoud.

5.	Hoeveel uur loonwerk wordt jaarlijks door de gemeente ingehuurd?
antwoord	Hier kunnen wij geen exact antwoord op geven: loonwerk wordt op offertebasis ingehuurd, niet op uren. Een theoretische inschatting is te geven vanuit het Groen Beheersplan. Hierin is voor onderhoud door derden 2.500 uur geraamd.

6.	Tabel 2: overige kosten FC Medemblik en Sporting Andijk. Er komt een schriftelijke toelichting om een beeld te krijgen van de vergoeding ten opzichte van de totale exploitatie van de clubs.
antwoord	Bij FC Medemblik en Sporting Andijk worden door de gemeente naast de vergoeding per veld nog overige kosten in rekening gebracht. Deze kosten hebben betrekking op het gebruik van de kleedaccommodatie, spelmateriaal, beheer en onderhoud. Bij FC Medemblik gaat dat om een bedrag aan overige kosten van € 19.500,-. Bij Sporting Andijk om € 14.500,-.

7.	Wat is het actuele saldo van de voorziening voor de renovatie van de sportvelden en of deze subsidie wordt meegenomen in de subsidieplafonds?
antwoord	De stand van de voorziening is afgerond € 358.000,- (1/1/2015). In 2015 storten we volgens de begroting € 92.800,- en onttrekken we vanwege de renovatie van een handbalveld € 20.000,-. Over de technische vormgeving van de renovatiesubsidie en of deze wordt meegenomen in de subsidieplafonds volgt later de uitwerking.

Opperdoes , 07-10-2015

Namens het bestuur van VV Opperdoes,
Penningmeester , Dhr. C. Zwaan

Betreft : Harmonisatie en bezuinigingen groene sportvelden

Geachte leden van de commissie Samenleving en raadsleden,

Reeds enige tijd zijn er gesprekken en bijeenkomsten gaande tussen afgevaardigden van de voetbalverenigingen en afgevaardigden van de Gemeente Medemblik.

Deze gesprekken zijn door dhr. G. Konijn samengevat en op 8 september 2015 j.l. en in samengevatte vorm aan de verenigingen verstuurd .

De algemene tendens is door dhr. Konijn juist samengevat zijnde :

- *verzwaring van de lasten
- *beoogde investeringen in materieel
- *verschil tussen natuurgras en kunstgras
- *werven van de benodigde extra vrijwilligers
- *kennis en kunde van de vrijwilligers
- *verzekeringen van de vrijwilligers

Als bijlage is toegevoegd : De verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud bij de gebruikers neerleggen.

Om de standpunten van de V.V. Opperdoes te verwoorden wil ik graag ingaan op 4 aspecten zijnde:

- *1 Investerings in materieel
- *2 Werven en behouden van vrijwilligers
- *3 Punten van aandacht inzake bijlage harmonisatie
- *4 Toekomstverwachting VV Opperdoes en Conclusie

Ad 1 Investerings in materieel

Om het onderhoud in eigen beheer te nemen , zullen de volgende investeringen nodig zijn :

1)tractor + maaier (investeringsbedrag tussen € 30.000 - € 50.000,- volgens woordvoerder van SV Spartanen)

2)overige inventaris zoals prikker , rollen , bladzuiger , beregeningsinstallatie , grasraper etc.
(verwachte investering totaal ca. € 50.000,-)

Totale investeringen ca. € 100.000,- Dit bedrag heeft geen enkele vereniging beschikbaar en zal derhalve extern moeten worden geleend , bij een rentepercentage van 5% en een aflossing in 20 jaar, is er in het eerste jaar al een last van € 10.000,- te verwachten. Dat is in de begroting van de afgelopen en komende jaren een onhaalbare zaak.

Daarnaast zijn er op het materieel de volgende bijkomende kosten te verwachten zoals onderhoud materieel , verzekering , afschrijvingen en overige onderhoudskosten (kunstmest , gasolie en klein materiaal) .

De hoogte van de van deze bijkomende kosten is voor ons nog niet bekend daar wij daar nog geen ervaringscijfers voor hebben , maar gedacht kan worden aan ca. € 3.000,- op jaarbasis.

Totale kosten aan investering in materieel : ca. € 13.000,-

Ad 2 Werven en behouden van vrijwilligers

Momenteel telt de VV Opperdoes 7 vrijwilligers die allen de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt. Zij maken in en om de kleedkamers schoon, doen kleine reparatiewerkzaamheden, houden de reclameborden schoon, schouwwerkzaamheden, slidings dichttrappen en alle overige voorkomende werkzaamheden op en rondom het complex. Zij zijn op maandagochtend en enkele op vrijdagochtend aanwezig. Het totaal(samen) aantal aanwezig uren is ongeveer 25 uur. Het onderhoud van de velden zal een significante uitbreiding van het aantal uren betekenen dan wel zal er een uitbreiding van het aantal vrijwilligers moeten plaatsvinden.

Het uitbreiden van uren van de huidige vrijwilligers zal op veel verzet stuiten en wellicht tot het afhaken van de vrijwilligers (ook voor de bestaande werkzaamheden; zie boven)

Zij zullen dit niet meer zien als vrijwillig werk maar als verplicht werk!

Het werven van vrijwilligers in die mate dat het onderhoud van de velden erbij wordt gedaan zal zeer moeilijk dan wel onmogelijk zijn. Het dorp Opperdoes is in de zin niet vergelijkbaar met bijvoorbeeld een dorp als Hauwert. Het dorp is verdeeld door geloofsovertuigingen, zodat delen van het dorp geen binding hebben met de club. Daarnaast wonen er veel forensen die alleen wonen en geen bijdrage aan het vrijwilligerswerk leveren en last but not least het dorp krijgt steeds meer inwoners die als arbeidsmigrant of asielzoeker komen wonen die geen binding hebben aan het dorp ofwel een vereniging.

Daarnaast kan men zich afvragen of de vrijwilliger kundig genoeg is om met materieelstukken om te gaan en zich gaan afvragen of hij of zij verzekerd is bij het uitoefenen van het vrijwilligerswerk. Daar de bestuursleden hoofdelijk aansprakelijk zijn zullen zij ook niet open staan voor dit risico.

Ad 3 Punten van aandacht inzake bijlage harmonisatie

*a) uitgangspunt 2 onderhoudssubsidie op basis van benodigd aantal velden KNVB-normering +tabel
De tabel 1 onderhoudssubsidie is misleidend en gaat uit van werkelijk aantal velden terwijl de onderhoudssubsidie in werkelijkheid wordt gerelateerd aan de KNVB-norm (veelal lager)
Ofwel een te gunstige afspiegeling van de te verwachten subsidie.

*b) Veel werk door onderaannemers

In de tekst wordt melding gemaakt van: "In de overgangsperiode naar de nieuwe situatie zullen de verenigingen dit moeten overnemen" Voor VV Opperdoes betekent dit dat vrijwel alle werkzaamheden van Loonbedrijf Zwaan door de vereniging moeten worden overgenomen?

*c) De onderhoudssubsidie voor natuurgras en kunstgras is op hetzelfde bedrag gesteld. Hier is geen sprake van harmonisatie daar het onderhoud op natuurgras, volgens diverse publicaties op internet, 20-30% hoger ligt dan bij een kunstgrasveld. Harmonisatie zou betekenen een differentiatie van subsidies (zoals bij huur/gebruikersvergoeding tabel 2).

*d) Tabel 1 en tabel 2 inzake BTW

De onderhoudssubsidie tabel 1 is naar onze mening zonder BTW en de huur/gebruikersvergoeding excl 21% BTW. Als dat zo is, ware het beter om dat te vermelden want dat heeft consequenties voor de financiën.

*e) Huur /gebruikersvergoeding tabel 2

Er wordt terecht onderscheid gemaakt tussen natuurgras en kunstgras. Maar waarop is nu het onderscheid gebaseerd? Andere Gemeentes? Graag onderbouwing van dit onderscheid.

De VV Opperdoes betaalt nu € 3128,- excl BTW, hierbij is de BTW verrekenbaar ivm het Sportbesluit. Het voordeel is dus minder groot dan de tabel doet vermoeden (€ 3722,-).

*f) Onder tabel 2 wordt gesproken over overige kosten voor FCM en Sp. Andijk.

Graag zouden we een specificatie van dit bedrag willen zien om te kunnen beoordelen of er sprake is van harmonisatie.

*g) Renovatie-bijdrage op basis van 15 jaar

Er wordt terecht onderscheid gemaakt tussen natuurgras en kunstgras velden, maar gaat volgens ons niet ver genoeg en derhalve niet voldoende geharmoniseerd.

Bij een natuurgras reserveert de vereniging 20% van € 15.000 = € 3.000,- per veld.

Bijdrage Gemeente 80% van € 15.000,- = € 12.000,- per veld.

Bij een kunstgrasveld reserveert de vereniging 20% van € 150.000 = € 30.000,- per veld

Bijdrage Gemeente 80% van € 150.000,- = € 120.000 per veld .

Ofwel een kunstgrasveld krijgt € 120.000 – € 12.000 = € 108.000 meer van de gemeente dan een natuurgrasveld ofwel € 108.000,- :15 = € 7.200,- per jaar per veld.

*h) Afzien van overdracht van de kleedaccomodaties

Door de gemeente wordt afgezien van de overdracht van kleedaccomodaties (FC Medemblik en Sporting Andijk) Dit is ook in strijd met harmonisatie aangezien alle andere verenigingen met eigen middelen en met bloed , zweet en tranen deze accomodaties hebben opgebouwd en gefinancierd. Nu wordt er een uitzonderingspositie in het leven geroepen omdat er eenmalige lasten zouden zijn , dat staat toch in geen verhouding tot de jaarlijkse besparing in de kapitaallasten ?

I*) BTW-risico

Het behalen van BTW-winst is voor alle verenigingen van groot belang . De Gemeente heeft ons inziens daar veel te weinig meegedaan . Al zeker anderhalf geleden heeft FC Medemblik daar vragen over gesteld . Graag zouden wij dit verder uitgewerkt willen zien .

*j)Termijn waarin bezuinigingen worden verzilverd

In de alinea : “De raad heeft “ wordt melding gemaakt van het feit dat inzichten kunnen leiden tot een verdere stap richting harmonisatie en een structureel duurzaam beleid , er een aanpassing van de bezuinigingstaakstellingen kan plaatsvinden . Wat betekent dit concreet ?

4) Toekomstverwachting VV Opperdoes en Conclusies

Op basis van het huidige voorstel inzake onderhoud zelf doen en ook de harmonisatie voorstellen kan de VV Opperdoes dit financieel niet dragen, ondanks het feit dat er contributieverhogingen plaats hebben gevonden en nog gaan plaatsvinden , want contributieverhogingen worden niet alleen aangewend voor de lastenverzwaring van het onderhoud van de sportvelden maar ook voor het opvangen van de nadelige gevolgen van : afhaken sponsors , verminderde kantine-inkomsten , afschaffing van de eco-tax en andere kostenverhogende factoren .

De VV Opperdoes ziet absoluut geen heil in het onderhoud zelf doen , maar een groot deel van het pakket over te dragen aan een loonbedrijf die over meer deskundigheid bezit (dan vrijwilligers) , materieel voor handen heeft (dus VV Opperdoes geen onderhoud , verzekering, afschrijving en kapitaallasten aan materieel, geen druk van vrijwilligers) en flexibel inzetbaar . Tevens is een goed onderhoud gewaarborgd , waardoor geen verloedering van het complex zal ontstaan.

Maar om dit te verwezenlijken zal er een eerlijker (hogere) verdeling(harmonisatie) van de subsidies moeten plaatsvinden . Een jaarlijks vast bedrag van de Gemeente zal uitkomst kunnen bieden , dit bedrag is dan al vele malen lager dan de huidige kosten van de Gemeente Medemblik aan ons complex. Er wordt nu krampachtig de term harmonisatie gebruikt maar het voorstel dat nu ter tafel ligt voldoet niet aan dit predicaat en neigt naar een voortrekking van kunstgrasvelden ten opzichte van natuurgrasvelden.

Bijlage 1 : Nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden

Bijlage 2 : Raadsvoorstel nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden

Toekomst voetbalvereniging DESS door harmonisering onzeker

Inspreek tijd ongeveer 3 minuten bijeenkomst 15 oktober 2015

Geachte aanwezigen, commissie samenleving

Harmonisatie? Wat is nu precies harmonisatie. Om hier achter te komen heb ik even de Dikke van Dale erbij gepakt. Hierin staat: *Harmoniseren; tot een goed samenklinkend óf samengaand geheel maken.....* met zoveel verschillen en individuele afspraken tussen oude gemeenten en verenigingen een bijna onmogelijke opgave. Toch staan we nu hier...gedwongen...

Fuseren, wie kent dat woord eigenlijk niet? Wijzelf zijn ontstaan door de clubs SVV en BVV, in 1929 uiteindelijk gefuseerd tot DES. De gemeente Medemblik heeft sinds haar eigen fusie met andere gemeentes, medio 2012/13 de opdracht meegekregen om te bezuinigen op de sport, en dan met name op de veldvoetbalverenigingen. Dit, omdat er door de raad besloten werd dat dit geen gemeentelijke kerntaak meer was en ook de subsidie werd teruggeschroefd. Over de leefbaarheid die achterblijft in de verschillende dorpskernen, wordt nauwelijks gerept.

Vandaag, 15 oktober 2015 gaat er na 2 jaar soebatten waarschijnlijk een besluit vallen die de leefbaarheid in de dorpskernen de komende jaren enorm negatief gaat beïnvloeden. Een door ons ingediend en goed onderbouwd plan (wij noemen het **Scenario 1a**), bedacht door een denktank uit het dorp met bestuursleden, vrijwilligers en verschillende bewoners/ ondernemers, heeft blijkbaar tot voor kort nimmer eerder de commissie en/of raadsleden bereikt. Wel zijn de **voordelen** die er zijn voor de gemeente (onderhoud door vrijwilligers uit het dorp) in dit voorstel behouden gebleven. Ook hadden wij aangegeven dat een grasvoetbalveld duurder in onderhoud is dan een kunstgrasveld (scheelt zo'n 20%, zie rapport KNVB), hier is niets van in het voorstel terug vinden. De **nádeln** voor de gemeente (wij hadden gevraagd om ons tegemoet te komen met een bedrag van om en nabij een bedrag van 90.000 euro) waar wij dan machines en andere zaken voor konden aanschaffen, is niet terug te vinden, waardoor ons plan gewoon niet meer uitvoerbaar is. Want we hebben het dan nog helemaal niet gehad over het vinden, behouden van vrijwilligers die het volledige onderhoud moeten gaan overnemen. Of over het inhuren van specialisten, om zo de kwaliteit van het gras te kunnen blijven waarborgen.

In maart 2014 leek het in elk geval nog niet zo ver (zie ook krantenartikel NHD) en kon er mijnsinziens nog wel constructief mee worden gedacht door de verenigingen, althans zo werd steeds de indruk en misschien wel illusie gewekt.

Want ondanks bijeenkomsten met alle verenigingen in Opperdoes, Benningbroek en Wognum is er nauwelijks een constructieve, werkbare en uitvoerbare reactie gekomen op alle aangedragen ideeën. De messen zijn blijkbaar inmiddels geslepen, want door nu de commissie (en straks dus ook de raadsleden) onjuiste, misleidende en niet geïndexeerde cijfers die in dit voorstel genoemd worden te verstrekken, lijkt het erop dat op deze manier het voorstel op een **onzorgvuldige** manier erdoor gedrukt gaat worden. Enigszins begrijpelijk, want het eerder in 2013 bekend gemaakte tijdspad is reeds overschreden. Toch zouden wij de beslissers willen adviseren, om de bedenkers nog een keer terug te sturen naar de tekentafel. Want er zijn of zullen vanavond nog meer punten worden opgenoemd door andere verenigingen, waarom het voorstel **in deze vorm**, nog niet kan worden goedgekeurd.

Tot besluit heb ik aan u nog vier vragen:

Vraag 1. Wat vindt u en de raad van ons uitgebreide en onderbouwde voorstel, wat zouden wij daarin eventueel aan moeten passen?

Vraag 2. Stel, scenario 3 wordt bewaarheid, Sportcomplex sluiten. Mocht het dan tot een fusie met bv ALC komen, heeft de gemeente dan wel direct genoeg geld om ons te faciliteren? Oftewel, een nieuw complex a la FCM, Sporting Andijk c.q. SEW, prachtige nieuwe accommodaties met kunstgrasveld(en) en een trainingsveld. Wordt er wel met dit scenario rekening gehouden? Komt hier of is hier een apart potje voor?

Vraag 3. Kunt u eigenlijk wel een beslissing nemen over dit huidige voorstel, met de feitelijke wetenschap dat er oude tabellen, onjuiste cijfers en er bij dezelfde cijfers al helemaal geen indexatie is toegepast?

Vraag 4. Wat gaat er gebeuren, als u in de toekomst bemerkt dat sommige verenigingen financieel voordeel trekken uit deze nieuw ontstane situatie. Vindt er dan weer een harmonisatie plaats en/of wordt dit voordeel verdeeld onder de verenigingen die verlies lijden? Wordt er bij harmoniseren ook aan rente van de uitstaande leningen gedacht? (Allemaal dan bijvoorbeeld 0%?)

Dank u wel voor uw aandacht.

Namens het bestuur van de sportvereniging DESS,

Johnny Jacobs, voorzitter

Voorstel inzake gebruik velden DESS

Geacht college,

Recent is ons bestuur door uw portefeuillehouder Sport geïnformeerd over uw voornemen om een forse bezuiniging/ kostenreductie door te voeren op de kosten voor de voetbalverenigingen in Medemblik. Daarbij hebben wij de beschikking gekregen over diverse documenten waarin uw college een onderbouwing geeft van de beleidsvoornemens.

In deze brief treft u de reactie op uw voornemens aan. Allereerst willen wij een procesmatige opmerking maken.

Het college geeft ons, als vrijwilligers bestuur, bijzonder weinig kans om met een reactie te komen. Wij betreuren dit. Het is ons onder hoogspanning toch gelukt om een reactie uit te werken. Deze reactie, die dermate ingrijpend is, hebben wij tijdens de ledenvergadering op 17 oktober 2014 besproken met onze leden. Het was aan hen om ons het mandaat te geven om met uw college verder in overleg te gaan, waarbij ons scenario, uitgangspunt is. Op 17 oktober jl. hebben wij dan ook een goedkeuring ontvangen van onze leden.

Verder zijn wij niet voldoende in staat geweest om verder overleg te voeren met collega (niet kunstgras) verenigingen in onze gemeente. Een dergelijk overleg achten wij zeer gewenst.

Inhoudelijke reactie

Wij hebben begrip voor het gegeven dat ook de gemeente Medemblik voor grote financiële uitdagingen staat. Dat u om de financiële huishouding op peil te brengen en te houden, daarbij een beroep doet op onder meer het verenigingsleven is begrijpelijk. Bij de presentatie van de gemeentebegroting 2015 gaat u uit van een 'participatiemaatschappij' waarbinnen een groter beroep wordt gedaan op de eigen kracht van de samenleving. Het bestuur van s.v. DESS neemt deze "uitdaging" van uw college aan in de vorm van een nieuw (vierde) scenario om een bezuiniging op de sportvelden te realiseren.

Wij zullen dit scenario hieronder uitgebreid toelichten waarbij ingegaan wordt op de onderdelen:

- Harmonisatie
- Eigendom van de velden
- Onderhoud van het complex en verdeling van de kosten hiervan
- Eenmalige (start)bijdrage
- Ondersteuning vanuit de buitendienst gemeente Medemblik
- Zelfwerkzaamheid/ Eigen ledenbijdrage

Harmonisatie

Uw voorkeurscenario (harmonisatie en verhoging dekkingsbijdrage) is in onze ogen niet realistisch door te voeren. Uiteraard is harmonisatie een goed streven, maar deze is naar onze mening alleen mogelijk indien er onderscheid wordt gemaakt tussen verenigingen met en zonder kunstgras. De jaarlijkse dotatie t.b.v. de kunstgrasvelden zorgt voor een dusdanig groot verschil dat er in onze optiek nooit sprake van harmonisatie zal kunnen zijn tussen beide groepen.

Ons voorstel sluit echter wel aan bij uw streven om uiteindelijk op een maximale bijdrage van 35 % van de huidige exploitatiekosten te komen. Of andere “gras” verenigingen op gelijksoortige wijze met de exploitatie om kunnen gaan is ons nog niet bekend. Zoals gezegd is de door u gestelde reactie termijn dusdanig krap dat er nog geen gelegenheid is geweest om in dit in detail met elkaar te bespreken. Wel zullen wij ons voorstel met hen bespreken om te kijken of wij in ieder geval vanuit deze verenigingen meer draagvlak kunnen krijgen voor het geheel.

Eigendom van de velden

Het eigendom van de velden kan door middel van twee opties worden verkregen.

Optie 1: de gemeente Medemblik draagt het eigendom van de velden over aan de s.v. DESS voor het symbolische bedrag van € 1,-. Dit komt overeen met de overdracht van de opstallen bij de andere verenigingen. In de overdracht wordt vastgelegd dat de gemeente Medemblik of diens rechtsopvolger, de velden bij liquidatie van de s.v. DESS het eigendom voor hetzelfde bedrag kan terugkopen. Ter borging hiervan dient er een kettingbeding opgenomen te worden waarin wordt vastgelegd dat er geen recht van hypotheek op de gronden gevestigd kan worden. Ook kan er een clause opgenomen worden waarin wordt vastgelegd dat bij grove nalatigheid van de s.v. DESS inzake het onderhoud van de terreinen, de gemeente Medemblik of diens rechtsopvolger het recht heeft om de terreinen direct op te eisen.

Optie 2: s.v. DESS en de gemeente Medemblik gaan een erfpachtovereenkomst aan voor de duur van 50 jaar, waarbij dezelfde voorwaarde worden overeengekomen zoals in optie 1 is toegelicht. Door deze erfpachtovereenkomst blijft de gemeente eigenaar van de velden in tegenstelling tot optie 1.

Onderhoud van het complex en verdeling van de kosten hiervan

Het volledige onderhoud komt voortaan onder de verantwoording van de s.v. DESS. Als tegemoetkoming in de kosten ontvangt s.v. DESS hiervoor een subsidiebedrag van 35 % van de huidige exploitatiekosten. (35 % van €22.204,- = € 7.771,--) Dit subsidiebedrag ontvangt de s.v. DESS vanaf het derde jaar nadat de velden in eigendom zijn overgedragen. De eerste 2 jaar wordt hier naar toegewerkt volgens een dalende staffel (1ste jaar 45 % 2de jaar 40 % v/d huidige exploitatiekosten. Respectievelijk € 9.992,- en € 8.882,-).

Op deze wijze bespaart de gemeente Medemblik een bedrag van € 39.967,- over de eerste 3 jaar (dit op basis van de huidige kosten).

Van dit subsidiebedrag zal er jaarlijks € 2.000,- gereserveerd worden op een derden rekening voor groot onderhoud en renovatie. De gelden van deze rekening komt alleen beschikbaar op het moment dat dit groot onderhoud dient plaats te vinden. Dit uiteraard in overleg met de gemeente(zie verder gebruik buitendienst gemeente Medemblik)
Hiermee wordt de reservering voor het groot onderhoud veilig gesteld.

Eenmalige (start)bijdrage

Een belangrijke voorwaarde voor de overdracht van verantwoordelijkheid is dat wij de beschikking krijgen over een start kapitaal. Wij achten een bijdrage van € 140.000,- noodzakelijk. Van dit bedrag zal € 50.000,- overgemaakt worden naar een derden rekening aangezien renovatie van het hoofdveld binnen 10 jaar te verwachten valt. Wij zijn tot dit bedrag gekomen middels onderstaande begroting.

Groot onderhoud:

Op het hoofdveld heeft 23 jaar geleden! groot onderhoud plaatsgevonden. Gezien de informatienota van de gemeente Medemblik is de afgelopen 23 jaar geld gereserveerd voor groot onderhoud hiervan. Wel is twee jaar geleden ons B-veld vernieuwd. Wij komen daarmee op onderstaand bedrag wat op een derden rekening zal worden geplaatst.

- Hoofdveld : €1650,- euro per jaar, 23 jaar x 1650,- = 37.950,-
- B-veld : 1650 euro per jaar, 2 jaar x 1650,- = 3300,-
- Rente toeschrijving en indexering over deze periodes. €8750,-. Totaal €50.000,-

Startbijdrage:

Het resterende bedrag van €90.000,- zal gebruikt worden voor de aanschaf van een maaimachine, renovatie hekwerken rondom hoofdveld (dit is al eerder toegezegd maar niet uitgevoerd), snoeimaterialen, reservering voor onvoorziene uitgaven de komende jaren (onderhoud drainage/ groot snoeiwerk Oost en West zijde van de velden en een kleine schuur voor de tractor, maaimachine en overige materialen.

- Aanschaf 2^e hands kooimaaimachine, €20.000,-
- Reservering onvoorziene uitgaven, €10.000,-
- Aanschaf tractor (beregenen, rollen, verticuteren, sloot reinigen, kunstmest strooien etc.), €15.000,-
- Beregeninginstallatie, €3000,-
- Roller, €2000,-
- Verticuteerrol, €2000,-
- Kunstmeststrooier, €2000,-
- Walkant en slootmaaier op tractor, €10.000,-
- Schuur voor bovenstaande materialen, €25.000,-
- Klein materiaal, €1000,-
- **Totaal: €90.000,-**

Uitgangspunt is bij ons scenario dat s.v. DESS het onderhoud volledig in eigen beheer gaat uitvoeren.

Voor bepaalde werkzaamheden zal hiervoor een bedrijf van buitenaf worden ingehuurd (doorzaaien/zanden/doorprikken/groot snoeiwerk etc.). Waar mogelijk zal de vereniging gebruik maken van zoveel mogelijk zelfwerkzaamheid van de leden en van sponsors (snoeiwerk/onderhoud/beregenen/maaïen/bemesten etc.).

Ondersteuning vanuit de buitendienst gemeente Medemblik

Voor begeleiding en advies inzake het veld onderhoud zal de s.v. DESS op jaarbasis een 3-tal keren de specialisten van de buitendienst van de gemeente willen inhuren voor advies. De aanwijzingen zullen worden opgevolgd en in redelijkheid worden uitgevoerd door de s.v. DESS. Op deze wijze zal de gemeente altijd op de hoogte blijven van de staat van onderhoud van het complex.

Zelfwerkzaamheid/Bijdrage van de leden

Om e.e.a. te bekostigen zal er een contributieverhoging doorgevoerd dienen te worden. Zoals het er nu naar uit ziet zal dit minimaal €15,- per betalend lid zijn. Dit komt neer op een verhoging van 11% voor de senioren t/m 27% voor de jongste jeugd. De keuze om dit bedrag voor ieder lid te laten gelden is, aangezien de jeugd bij s.v. DESS vergeleken met omringende verenigingen weinig contributie betalen. Voor de jeugdleden willen wij een beroep kunnen blijven doen op de reeds bestaande subsidieregeling van de gemeente.

Resumerend

s.v. DESS onderkent dat ook de sportverenigingen een bijdrage moeten leveren aan het op peil houden van de financiële positie van de gemeente Medemblik. Zodat de gemeente op haar beurt het streven om de leefbaarheid in de kernen (dus ook in Benningbroek-Sijbekarspel) waar kan maken. Daar ligt een gezamenlijk belang en een gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen gemeente en verenigingsleven. Wij willen die uitdaging graag samen met u aangaan. Wij zijn van mening dat wij op deze wijze het voetbal toegankelijk houden voor een grote groep inwoners van onze dorpen en dat door de zelfwerkzaamheid, de saamhorigheid binnen de vereniging zal groeien. Een mooie invulling van de participatiemaatschappij waar u als college naar streeft.

Zoals eerder aangegeven is onze jaarlijkse algemene ledenvergadering bijeen gekomen op vrijdag 17 oktober j.l. Hierbij hebben wij als bestuur ons bedachte scenario ter bespreking en instemming voorgelegd aan onze leden, die dit voorstel hebben goedgekeurd.

Wij gaan dan ook graag met u in gesprek om tot een verdere invulling te komen.

Namens het bestuur van de s.v. DESS,

Johnny Jacobs
Voorzitter

Privatisering

de pijlers onder een proces

Inhoud

- 1. Inleiding
- 2. Wat is privatiseren?
- 3. Motieven gemeenten en verenigingen
- 4. Ervaringen met privatisering
- 5. Uitdaging gemeente en verenigingen
- 6. Invloed op proces en politiek
 - Politieke bewustwording
- 7. Exploitatie van de sportaccommodatie en btw
 - 7.1 Kaders
 - 7.2 Aanscherping sportbesluit
 - 7.3 Samenvattende hoofdvormen ter beschikking stellen sportaccommodatie
- 8. Privatiseringsproces
 - 8.1 Inleiding
 - 8.2 Stappenplan
 - Overleg met deskundigen
 - Volgme gemeentelijke politiek
 - 8.2.1 Initiatief en voorbereiding
 - Procedureafspraken
 - Open overleg en win-winsituatie
 - Status politieke besluitvorming
 - Tijdschema
 - Doelstellingen en randvoorwaarden vastleggen
 - Gezamenlijk of ieder voor zich
 - Werkgroep formeren
 - Verslaglegging
 - Vaststellen grenzen werkterrein
 - 8.2.2 Kwaliteitsonderzoek en meerjarenonderhoudsprogramma

- 8.2.3 Inventarisatie van alle onderhoudstaken en bijbehorende kosten
 - Kwalitatieve gegevens
 - Kwantificering gegevens
- 8.2.4 Organisatie en beheervormen
 - Uitvoering van taken
 - Blijvende gemeentelijke taken
- 8.2.5 Berekenen financiële gevolgen
 - Kosten van zelfwerkzaamheid
 - Kosten uit te besteden taken
- 8.2.6. Besluitvorming
- 8.2.7. Juridische verankering
- 8.2.8. Uitvoering
 - (Meerjaren)beheerplan
 - Jaarplan
 - Maand- of weekrooster
 - Uitbesteden van werkzaamheden
 - Taakafbakening vrijwilligers
- 8.2.9 Evaluatie
- 9. Wat er fout kan gaan: succes- en faalfactoren
 - 9.1 Budget
 - 9.2 Openheid en communicatie
 - 9.3 Tijd en planning
 - 9.3 Gelijkwaardigheid
 - 9.4 Onderhandelingsruimte
 - 9.5 Win-winsituatie
 - 9.6 Verslaglegging en vastlegging
 - 9.7 Procesmanagement
 - 9.8 Monitoring en controle

Bijlagen

- Bijlage A: Overzicht van vaste onderdelen van een sportcomplex
- Bijlage B: Voorbeeld Basisonderhoudsprogramma
- Bijlage C: Voorbeeld indeling uitvoering in zelfwerkzaamheid
- Bijlage D: Uitleg huurovereenkomst en Recht van Opstal
 - Verplichtingen verhuurder
 - Verplichtingen van de huurder
 - Onderhoud
 - Onderverhuur
 - Einde van de huur
 - Aanbevelingen over het onderhoud
 - Overige conclusies en aanbevelingen in verband met huur
 - Recht van opstal: risico, lusten en lasten voor de opstaller
 - Hoe komt het recht van opstal tot stand?
 - Wettelijke regeling van het recht van opstal
 - Inhoud van de overeenkomst tot vestiging van recht van opstal
 - Conclusies en aanbevelingen

Dit document heeft een interactief menu. Klik op het hoofdstuk om hier naar toe te linken. Met het menu rechtsboven in komt u weer op de inhoudspagina terecht.

1 Inleiding

Veel verenigingen hebben of krijgen op termijn te maken met privatisering. Daarom werd het tijd de brochure privatisering grondig te herzien. De vorige versie dateerde van 2004 en sindsdien is er veel meer ervaring opgedaan met privatisering én zijn er omstandigheden gewijzigd. Deze brochure geeft inzicht in de vormen van privatisering en de noodzakelijk te nemen stappen voordat de privatisering een feit is. Het zal duidelijk worden dat de meeste besluiten die van belang zijn voor de uiteindelijke privatisering, al in het voortraject plaatsvinden en dat uw vereniging daarover meer te zeggen heeft dan vaak gedacht. De uiteindelijke vastlegging van de afspraken tussen de gemeente en de vereniging in een privatiseringsovereenkomst - of als onderdeel van een huur - of gebruiksovereenkomst - vormt het sluitstuk van het traject dat u gezamenlijk met de gemeente doorloopt.

Wordt u als vereniging geconfronteerd met een voornemen of besluit van de gemeente om te privatiseren? Dan is het zaak de juiste voorwaarden te verkrijgen voor de uitvoering van het bouwkundig-, technisch- en/of cultuurtechnisch onderhoud. In deze brochure gaan we daar uitvoerig op in. Financiën spelen hierbij een belangrijke rol, want onderhoud, dus ook geprivatiseerd onderhoud, kost geld! Maar het gaat óók om vraagstukken als welke taken een gemeente kan overdragen, welke organisatievormen er bestaan, welke ervaringen er met privatisering zijn elders in het land, welke stappen de vereniging moet doorlopen en hoe je als vereniging invloed kan uitoefenen op het proces. Deze brochure biedt u daarvoor handvatten.

Een belangrijke tip vooraf: stel binnen de vereniging een werkgroep samen als u met privatisering te maken krijgt. En daarnaast: neem de tijd. Een privatiseringsvraagstuk is een keuze die gemeente en verenigingen maken voor de lange termijn. Voor beide partijen is privatisering een eenmalige gebeurtenis waarmee de betrokkenen meestal niet veel ervaring hebben. Het is een vraagstuk waarbij veel komt kijken. Een besluit over privatisering en de uitvoering is dus gebaat bij een degelijke aanpak, waarin alle aspecten goed zijn uitgezocht.

2. Wat is privatiseren?

Definitie

Het woord privatiseren is afgeleid van privaat. Dat staat voor 'eigen' of 'particulier' en komt voor in woorden als privaatbezit (particulier bezit), privaatrecht (het recht tussen burgers onderling), privaatles (privéles), enzovoort. Particulier betekent in dit verband 'niet van overheidswege'. Privatisering omvat dan ook het actief of passief afstoten van een publieke taak of dienst.

In deze brochure bedoelen we met privatisering het gedeeltelijk of geheel overdragen van taken en verantwoordelijkheden van de gemeente aan een sportvereniging of een private organisatie die deze onderhoudstaken en verantwoordelijkheden op zich neemt.

Het mag duidelijk zijn: er verandert het een en ander in de rolverdeling tussen gemeente en sportvereniging. Maar privatiseren betekent niet automatisch dat de gemeente haar handen volledig van een bepaalde taak aftrekt. Privatisering kan zich in de praktijk voordoen in vele verschijningsvormen. Veel verenigingen weten niet meer dat zij al de nodige taken verrichten die voorheen de gemeente uitvoerde. Denk maar aan het belijnen van de velden of het schoonmaken van de kleedkamers. Ongeveer 25 jaar geleden was het vaak nog een medewerker van de gemeente die deze werkzaamheden verrichtte.

Vormen van privatisering

Van oudsher is de gemeente verantwoordelijk voor de exploitatie en het onderhoud van sportparken. Of zij daarvoor zelf personeel in dienst heeft of het werk uitbesteedt aan een aannemer of sociale werkvoorziening, maakt in wezen niet uit. De eindverantwoordelijkheid ligt in alle situaties bij de gemeente. Ook als de gemeente de ambtelijke organisatie verzelfstandigt (bijvoorbeeld in een sportbedrijf of BV Sport), blijft de gemeente - zij het op afstand - verantwoordelijk en verandert er voor de verenigingen op zich niets.

Steeds vaker zien we dat de rollen van de gemeente en vereniging veranderen en dat taken worden overgedragen van gemeente aan verenigingen. Er zijn in hoofdzaak drie vormen van privatisering waarmee een voetbalvereniging te maken kan krijgen:

- de vereniging wordt verantwoordelijk voor exploitatie en onderhoud;
- een beheerorganisatie met alleen vrijwilligers wordt verantwoordelijk;
- een beheerorganisatie met beroepskrachten wordt verantwoordelijk.

Een beheerorganisatie kan optreden voor alle sportparken in de gemeente, voor een deel van de sportparken, of namens diverse gebruikers/verenigingen van één sportpark. De vormen waarbij sprake is van een beheerorganisatie, duiden we ook wel aan als een 'vorm van privatisering met een tussenlaag'.

De vorm waarin de gemeente met iedere vereniging afzonderlijk afspraken maakt over de overdracht van verantwoordelijkheden en taken, noemen we een-op-een privatisering (van gemeente naar vereniging x).

3. Motieven gemeenten en verenigingen

Wat zijn de belangrijkste redenen voor gemeenten om te privatiseren? Veelgehoorde argumenten zijn: 'Het is goedkoper voor de gemeente', 'Verenigingen kunnen het beter zelf organiseren' of 'Exploitatie en onderhoud van een sportpark zijn geen kerntaken van de gemeente'. We gaan op deze stellingen nader in.

'Privatisering is goedkoper voor de gemeente'

De stelling dat privatisering goedkoper is voor de gemeente, geldt zeker niet altijd. Het hangt zeer af van de uitgaven die de gemeente nu maakt, in relatie tot wat het onderhoud kost als een aannemer het uitvoert in combinatie met zelfwerkzaamheid van de vereniging. Wanneer de kosten die de gemeente maakt per veld hoog zijn (hoger dan in de markt gebruikelijk is), kan privatisering interessant zijn. Maar de gemeente kan in die situatie ook zelf efficiëncymaatregelen doorvoeren (voordeliger aanbesteden van onderhoud of onderhoud zelf efficiënter uitvoeren).

'Verenigingen kunnen het beter zelf organiseren'

Het argument dat verenigingen het beter zelf kunnen organiseren, vindt de KNVB niet direct steekhoudend. Verenigingen zijn vrijwilligersorganisaties, die maar een kleiner deel van het onderhoud met vrijwilligers kunnen uitvoeren en veel onderhoud moeten uitbesteden.

'Exploitatie en onderhoud van een sportpark is geen kerntaak van de gemeente'

Verschillende gemeenten kiezen ervoor zich meer toe te leggen op regie en minder op de eigenhandige uitvoering. Dat is inderdaad mogelijk. Een gemeente kan onderhoud van sportparken met eigen mensen uitvoeren, maar het

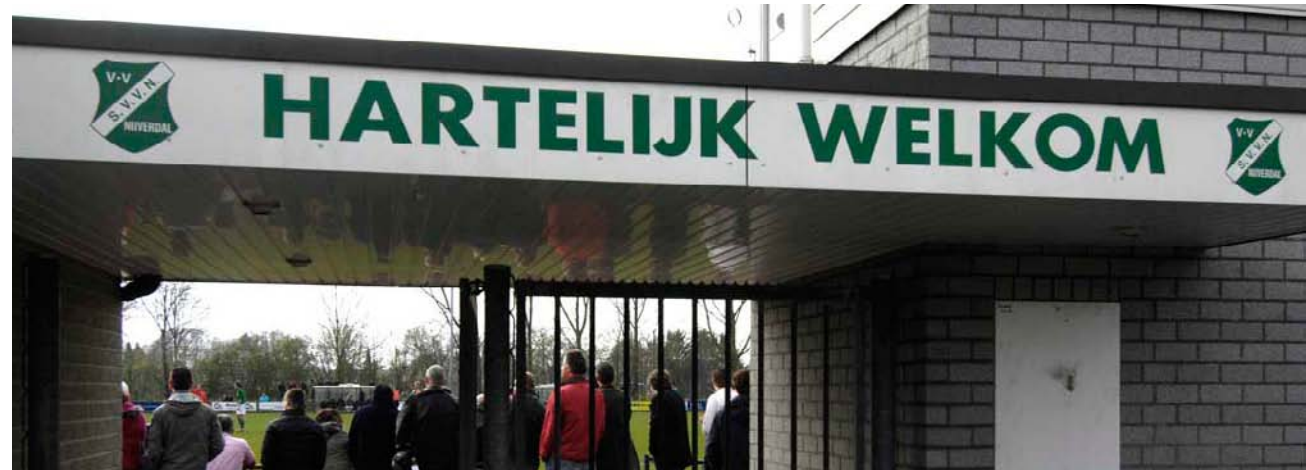
kan eveneens met een aannemer. Er zijn ook gemeenten die een sportbedrijf oprichten waarvan zij zelf 100 procent aandeelhouder is. Ook verenigingen zouden het onderhoud kunnen laten uitvoeren. De keuze 'regiegemeente' betekent dus niet automatisch privatisering.

Verenigingen hanteren soms ook het argument dat zij het goedkoper kunnen dan de gemeente ('geef ons het geld maar') of dat ze het zelf beter kunnen organiseren. Zoals hiervoor aangegeven, is dat niet per definitie het geval.

Privatisering van de buitensport is een ingrijpende keuze. Om tot een besluit te komen, is het allereerst van belang na te gaan of privatisering haalbaar is. Het onderzoeken hiervan vraagt om een aantal stappen:

- een inventarisatie van de huidige kwaliteit en eventueel achterstallig onderhoud;
- een omschrijving van de werkzaamheden, de frequentie en taaklast en wie het werk kan uitvoeren;
- een overzicht van de kosten bij privatisering - zowel de jaarlijkse kosten als die van groot onderhoud en renovaties/vervangingen op langere termijn - en in hoeverre die kosten zich verhouden met de huidige kosten;
- de organisatie en fiscale aspecten.

Op basis van de haalbaarheidsstudie kunnen partijen (gemeente en verenigingen) hun standpunt bepalen én, als privatisering haalbaar is, de voorwaarden aangeven. Op basis daarvan kunnen het gemeentebestuur en de verenigingen het besluit nemen te privatiseren, waarna logischerwijs de uitwerking volgt. In hoofdstuk 7 lichten we die afzonderlijke vervolgstappen toe.

4. Ervaringen met privatisering

Privatisering staat de laatste jaren sterk in de belangstelling, toch is het niet nieuw. Er zijn gemeenten die al twintig of dertig jaar geleden voetbalcomplexen privatiseerden. Al speelt inderdaad vandaag de dag de discussie vaker dan vroeger.

Krijgt u te maken met privatisering? Dan willen we benadrukken niet blind te staren op de korte termijnsuccessen. Bij de overgang krijgt het complex vaak een opknapbeurt, en in de eerste jaren loopt het doorgaans inderdaad zoals de partijen het hebben bedacht. Maar we kennen genoeg voorbeelden van verenigingen die in eerste instantie heel tevreden waren, maar waar na ongeveer twaalf jaar de beschikbare middelen ontoereikend bleken te zijn. Dat kan verschillende oorzaken hebben. Bijvoorbeeld: een prijsindexatie van een gemeentelijke bijdrage op basis van het CPI (consumentenprijsindex) geeft niet de prijsstijging

weer voor energie, grondstoffen en arbeid. Het CPI is namelijk een index voor huishoudenconsumptie.

Het gebeurt ook dat in privatiseringsafspraken de gemeentelijke bijdrage voor vervangingsinvesteringen en renovaties niet of onvoldoende is meegenomen. Verder kunnen verenigingen te maken krijgen met een terugloop van vrijwilligers. En er zijn voorbeelden waarbij een verenigingsbestuur de middelen heeft ingezet voor andere doeleinden (zoals het eerste elftal). Het komt in de praktijk allemaal voor, net als natuurlijk situaties waarin het wél verloopt naar tevredenheid van gemeente en vereniging. De optelsom van alle ervaringen met privatisering vormen al met al een lappendeken van positieve en negatieve ervaringen. Dit betekent dat u niet per definitie tegen privatisering moet zijn, maar wel dat gemeente en verenigingen dit vraagstuk zeer zorgvuldig moeten behandelen.

5. Uitdaging gemeente en verenigingen

We vinden het belangrijk dat privatisering niet uitsluitend als een financieel-technisch vraagstuk wordt behandeld, maar dat er bij gemeente (ambtelijk en politiek) en vereniging (bestuur en achterban) oog is voor het grotere geheel. We noemen een aantal ontwikkelingen.

Bezuinigingen

Nederland is na de Tweede Wereldoorlog letterlijk opgebouwd. Het aantal inwoners nam sterk toe, evenals de welvaart. Gemeenten investeerden veel: in woningen, infrastructuur, groenvoorziening, scholen, sportaccommodaties, enzovoort. Vooral in de jaren '60, '70 en '80 van de vorige eeuw breidde het aantal sportparken zich uit. Op jaarbasis besteden gemeenten ruim 1,1 miljard euro aan sport, waarvan circa 950 miljoen, dus een kleine miljard, aan sportaccommodaties (zwembaden, sporthallen, gymlokalen, sportparken, kunstijsbanen, gemeentelijke tennisbanen, enzovoort).

Uitgaven gemeenten begroot aan sport totaal en aan sportaccommodaties x € 1000

(bron: CBS)

	2011	2012	2013
netto bestedingen sport	€ -1.113	€ -1.146	€ -1.139
waarvan aan sportaccommodaties	€ -945	€ -973	€ -967

* uitgaven aan sportaccommodaties in 2012 en 2013 geschat op basis van cijfers 2011.

In de overheidsfinanciën is een kentering zichtbaar. De financiële ruimte bij gemeenten is krappere. Veel gemeenten moeten bezuinigen en dat geldt ook vaak voor het beleidsveld sport.

Herindelingen

Het aantal gemeenten neemt jaarlijks af door herindelingen (fusies). Die ontwikkeling zal doorzetten. We merken dat na privatiseren, bijvoorbeeld door overdracht van opstallen en velden, een gemeente minder mogelijkheden heeft regie te voeren. Verenigingen worden meer 'baas in eigen huis'. Bij herindelingen kan er aanleiding zijn voor het vervangen van twee oudere sportparken door één nieuw complex. Maar als de gemeente weinig of geen zeggenschap meer heeft, dan blijft veel bij het oude.

De verwachtingen zijn hoger

De verwachtingen die mensen aan sportverenigingen stellen, zijn tegenwoordig anders en groter dan vroeger. Gemeenten willen graag dat verenigingen maatschappelijk actief en betrokken zijn; méér doen en verder kijken dan hun eigen belang. Dat kan betrekking hebben op samenwerking met andere partijen, op het hebben van een actieve rol in wijk of dorp of op het stimuleren van groepen die achterblijven in sportdeelname. Er wordt van verenigingen ook verwacht dat zij in de volle breedte (alle teams) voetbaltechnisch goede begeleiding bieden, dat zij financieel gezond zijn, een actief vrijwilligersbeleid voeren, sportiviteit en respect uitdragen en dat ze leden binden en boeien en uitstroom voorkomen. Daarnaast vergt de wet- en regelgeving van verenigingen meer dan vroeger. Een vereniging heeft te maken met bestuursaansprakelijkheid, horecawetgeving, Arbowetgeving en vrijwilligers, fiscale regelingen, personeelsbeleid... Kortom, verenigingen hebben meer dan ooit van doen met een hoog verwachtingspatroon en een grote set aan eisen.

Krimp, vergrijzing en ontgroening

Een groot deel van de gemeenten krijgt te maken met ontgroening (minder jeugd) en vergrijzing (meer senioren). Soms zijn de veranderingen niet zo groot, maar als het gaat om een verwachting van 30 procent minder jeugd in de toekomst, dan betekent dat wel wat voor een vereniging. Bijna de helft van de gemeenten zal in 2030 minder inwoners hebben dan in 2012. De afname van jeugd zal ook gevolgen hebben voor sportverenigingen. Bij bijna de helft van alle gemeenten zal in 2030 het aantal jongeren van 10-14 jaar 25 procent of meer zijn afgenomen ten opzichte van 2012. Bij de groep 5-9 jaar en 15-19 jaar is de afname iets

kleiner, maar is deze nog steeds in veel gemeenten omvangrijk. Voor verenigingen die te maken hebben met krimp en minder jeugd en waar een te smalle verenigingsbasis dreigt, is het een uitdaging vitaal te blijven. Er zijn hiervoor wel mogelijkheden. Denk aan 35+ voetbal of vrouwenvoetbal, maar ook aan het inzetten van de kantine voor wijk-/buurtactiviteiten of het verbreden van verenigingen met bijvoorbeeld een loopgroep of een fietsgroep.

Bij de afweging wel of niet te privatiseren, vindt de KNVB het belangrijk oog te hebben voor de opgaven waar gemeente en vereniging samen voor staan. Gemeenten en vereniging hebben namelijk, naast ieder hun eigen opgaven, óók een gezamenlijk belang: vitale verenigingen die bijdragen aan de leefbaarheid in het algemeen en sport en bewegen in het bijzonder. Privatiseren moet het functioneren van verenigingen op korte en lange termijn niet in de weg staan. Ofwel, zoals eerder gezegd: privatiseren moet voor gemeente en vereniging een win-winsituatie opleveren, ook op lange termijn.

6. Invloed op proces en politiek

De gemeenteraad is het hoogste orgaan in een gemeente. De samenstelling hiervan krijgt eens per vier jaar gestalte op grond van de gemeenteraadsverkiezingen. Hoofdtaken van de gemeenteraad zijn het vaststellen van de hoofdlijnen van beleid, het toezien op de uitvoering daarvan en het vertegenwoordigen van de burgers. Ook stelt de gemeenteraad de begroting vast. De raad gaat dus over het geld en de verdeling daarvan.

De raad kan het college van B en W opdragen de mogelijkheid van privatisering te onderzoeken, maar het college kan ook zelf een voorstel doen aan de raad. Voordat de gemeenteraad een besluit neemt, vindt voorbereiding plaats in zogenaamde raadscommissies. De griffier staat de raad, en de door de raad ingestelde commissies bij de uitoefening van hun taak, terzijde.

Een kleinere gemeente heeft vaak twee raadscommissies, in een grote gemeente zijn er meer. De naamgeving van de commissies varieert per gemeente. U kunt aan de griffier van de gemeente vragen onder welke commissie het sportbeleid valt (en het onderwerp privatisering sport). In een raadscommissie komt een voorgenomen besluit inhoudelijk aan bod en fracties vormen hierin hun mening. Tijdens raadscommissievergaderingen kunnen burgers of verenigingen ook 'inspreken'.

Buiten de officiële raadscommissievergadering staat het burgers/verenigingen vrij hun standpunt duidelijk te maken aan fracties (politieke partijen). Dit lobbywerk is uiterst belangrijk. In een raadsvergadering of commissievergadering heeft u maar beperkte tijd uw standpunt duidelijk te maken. Het is belangrijk dat vóór de vergadering uw boodschap al helder is overgebracht. Fracties bereiden raads- en commissievergaderingen voor, en dus moet u daarvoor uw belangen al duidelijk hebben gemaakt.

Bij het lobbywerk en bij de formele inspraakmomenten tijdens commissie- en raadsvergaderingen, moet u zich realiseren dat een standpunt namens alle voetbalverenigingen in de gemeente krachtiger overkomt dan wanneer u alleen voor uzelf opkomt.

Het beleid van de gemeente betreffende sport en sportaccommodaties is veelal vastgelegd in een sportnota of (bij kleinere gemeenten zonder sportnota) in een collegeprogramma.

Een belangrijk onderdeel van het beleid vormt de begroting van de gemeente. Uit de begrotingsvoorstellen met toelichting voor het nieuwe jaar is altijd de nodige informatie te halen over het sport- en sportaccommodatiebeleid. De gemeentelijke begroting wordt behandeld in oktober/november van ieder kalenderjaar.

Als een vereniging de sportaccommodatie huurt van de gemeente, luidt de regel dat de gemeente als verhuurder verplicht is zorg te dragen voor het onderhoud. Heeft de gemeente de accommodatie aan de vereniging in gebruik gegeven zonder dat daar enige financiële tegemoetkoming tegenover staat, dan is de vereniging verantwoordelijk voor de instandhouding van de accommodatie. De vereniging moet dan als 'goed huisvader' voor de accommodatie zorgen. De wet spreekt in dit geval niet van een onderhoudsplicht, maar uitsluitend van een 'instandhoudingplicht'. Dit gaat veel minder ver dan de onderhoudsplicht, waarvan sprake is bij een huurverhouding. In deze brochure is vooral de huurverhouding van belang.

Wil een gemeente het onderhoud geheel of gedeeltelijk afstoten, dan moet zij daarover met de huurder in onderhandeling treden. De gemeente en de vereniging staan tijdens deze onderhandelingen in beginsel als gelijkwaardige partijen tegenover elkaar. In de praktijk kan door omstandigheden de ene partij toch een sterkere positie innemen, maar dat mag nooit leiden tot

misbruik. De wet verplicht contractpartijen - en dat zijn huurder en verhuurder over en weer - zich tegenover elkaar 'naar redelijkheid' te gedragen. Onderhandelen betekent dat betrokkenen hierin alle facetten van de situatie kunnen meenemen, zoals:

- de financiële positie van beide partijen;
- de looptijd van het bestaande contract;
- de gewenste looptijd van een nieuw contract.

Onderhandelen betekent ook: het streven om er in redelijkheid samen uit te komen. Voor de vereniging is het erg belangrijk niet alleen de korte termijn, maar ook de gevolgen voor de langere termijn te onderkennen en in de onderhandelingen te betrekken.

Politieke bewustwording

Belangrijk: de vereniging moet zich ervan bewust worden dat zij veel meer in de melk te brokkelen heeft dan zij veelal denkt. Politieke organen kunnen niet beslissen wat een vereniging wel of niet moet accepteren. De vereniging, als zijnde de direct of

indirect belanghebbende, krijgt in het besluitvormingsproces van de gemeente veel ruimte om te sturen, of in elk geval om in een vroeg stadium aan te geven waar en waarom beleidsvoornemens van de gemeente kunnen wringen.

Als een vereniging wacht tot het plan of het besluit is vastgesteld, is het veelal te laat om nog op een adequate manier te reageren, in die zin dat er nog kans op gehoor bij de gemeente is.

Het is dus zaak de politieke en financiële agenda van de gemeente met al haar raads- en commissievergaderingen goed te volgen en daarop in te springen waar het kan.

7. Exploitatie van de sportaccommodatie en btw

7.1 Kaders

Bij privatisering van een sportaccommodatie is de btw een belangrijk aandachtspunt.

De volgende kaders zijn relevant voor de btw en sportaccommodaties.

1. Diensten van sportverenigingen aan leden zijn vrijgesteld van btw (art. 11.1.e Wet op de Omzet Belasting)
2. Verhuur van onroerende zaken is in principe vrijgesteld tenzij optie belaste verhuur mogelijk is (artikel 11.1.b Wet op de Omzet Belasting)
3. Gelegenheid geven tot sportbeoefening is laag belast (art. 9.2.a Wet Op de Omzet Belasting en Tabel I, post B3)

Besluit Staatssecretaris van Financiën van 27 oktober 2011, nr. BLKB 2011/26M (Sportbesluit)

Ad. 1 Diensten sportverenigingen aan leden vrijgesteld

De diensten die een sportvereniging aan haar leden verstrekt, zijn vrijgesteld van btw. Het gaat om activiteiten die rechtstreeks voortvloeien uit de doelstelling van de sportvereniging: het bevorderen van de sport en het gelegenheid geven tot sporten. Over de contributies die de leden aan de vereniging betalen, hoeft de vereniging geen btw af te dragen. Dat betekent aan de andere kant automatisch ook dat de vereniging

geen recht heeft op aftrek van inkoop-btw. De inkoop-btw is voor de sportvereniging dus een kostenpost. Wanneer een vereniging zelf investeert in een kunstgrasveld of in de kleedkamers, dan kan ze de btw die leveranciers in rekening brengen niet aftrekken. Voor nevenactiviteiten, zoals fondsenwerving of horeca/kantine, gelden afzonderlijke regelingen. Mogelijk moet een vereniging daarover btw afdragen (afhankelijk van de hoogte), maar de aftrek is dan beperkt tot de te maken kosten voor de desbetreffende nevenactiviteit. Wanneer een vereniging btw afdraagt over horeca (nevenactiviteit), dan kan ze de btw die ze betaalt op een kunstgrasveld niet verrekenen (het zijn niet dezelfde prestaties).

Van oudsher is door gemeenten sterk geïnvesteerd in sportaccommodaties. Er zijn fiscaal gezien twee hoofdvormen waarop een sportaccommodatie ter beschikking kan worden gesteld aan een vereniging:

- in een huur/verhuurrelatie (in principe btw onbelast);
- of via gelegenheid geven tot sportbeoefening (btw belast, laag tarief).

Ad. 2 Verhuur onroerende zaken in principe vrijgesteld

Verhuur van onroerende zaken is voor de omzetbelasting in principe een vrijgestelde prestatie. De optie belaste verhuur is alleen mogelijk als de huurder voor tenminste 90 procent recht heeft op aftrek van inkoop-btw. Verenigingen voldoen echter niet aan die eis, zodat een gemeente bij verhuur van een

accommodatie geen btw in rekening kan brengen op de huurvergoeding en de verhuurder (doorgaans de gemeente) bij verhuur ook geen recht heeft op aftrek van de voorbelasting. Typisch voor verhuur is dat de huurder het recht verkrijgt een bepaald onroerend goed, voor een overeengekomen periode (bepaald of onbepaalde tijd), in bezit te nemen; als had men het in eigendom en het recht om anderen buiten te sluiten dan wel toe te laten. Wanneer een voetbalvereniging een accommodatie gebruikt van een gemeente, dan was dat tot circa 2005 bijna altijd in de vorm van een verhuurrelatie. De gemeente onderhoudt de velden en eventueel ook kleedkamers, en de vereniging betaalt daarvoor jaarlijks een huurbedrag en kan daarvoor gedurende het seizoen over de velden (en eventueel kleedkamers) beschikken.

Ad. 3 Gelegenheid geven tot sportbeoefening laag belast

Gelegenheid geven tot sportbeoefening onderscheidt zich van verhuur, doordat er sprake is van een actief dienstbetoon gericht op sportbeoefening (en niet zoals bij verhuur van een passief gebruiksrecht). Het gelegenheid geven tot sportbeoefening is een belaste prestatie (6 procent tarief).

Verhuur van onroerende zaken (onbelaste prestatie)	Gelegenheid geven tot sportbeoefening (belaste prestatie)
• Verhuurder verleent huurder het recht voor een overeengekomen tijdsduur een onroerende zaak te gebruiken, als ware eigenaar ervan, en ieder ander van dat genot uit te sluiten. • In de regel een betrekkelijk passieve activiteit. • Geen toegevoegde waarde van betekenis.	• Exploitant verleent prestatie bestaande uit meerdere elementen, waaronder het recht een onroerende zaak te gebruiken. • Exploitant verricht een betrekkelijk actieve activiteit. • Exploitant verstrekt toegevoegde waarde van betekenis (dienstbetoon) gericht op specifiek gebruik van de onroerende zaak door gebruiker.

In een uitvoeringsbesluit (in de volksmond Sportbesluit genoemd) heeft de staatssecretaris aangegeven aan welke voorwaarden moet worden voldaan wil sprake zijn van 'gelegenheid geven tot sportbeoefening'.

- Het gebruik van de accommodatie is voor de afnemer van de prestatie beperkt tot het daarin beoefenen van sport.
- De afnemer gebruikt de accommodatie om zelf te sporten of om anderen onder zijn/haar leiding te laten sporten. Zo is deze post ook van toepassing als de afnemer een (sport)vereniging is die haar leden gelegenheid geeft te sporten of een school die de leerlingen laat sporten.

- Het onderhouden, schoonmaken of beveiligen van de accommodatie wordt verzorgd door of vanwege de exploitant van de sportaccommodatie.
- Samen met de accommodatie moeten ook de attributen die noodzakelijk zijn voor het beoefenen van de sport, door of vanwege de exploitant aan de sporter(s) ter beschikking worden gesteld. Bij bepaalde sporten is het gebruikelijk dat de sporters zelf bepaalde sportattributen (bijvoorbeeld tennisrackets) meenemen. In die gevallen kan niet aan de exploitant van de sportaccommodatie worden tegengeworpen dat hij/zij die attributen niet ter beschikking stelt.

Het onderscheid 'gelegenheid geven tot sportbeoefening' of 'verhuur' beperkt zich niet tot genoemde vier voorwaarden. Het gaat om het totale 'plaatje'. Ofwel: alle omstandigheden waaronder een handeling plaatsvindt, moeten in aanmerking worden genomen om daaruit de kenmerkende elementen naar voren te halen. Veel binnensportaccommodaties geven (fiscaal gezien) gelegenheid tot sportbeoefening. Het kan zijn dat u voor het zaalvoetbal een sporthal gebruikt en dat u op de nota van de exploitant 6 procent btw krijgt doorberekend. In fiscaal opzicht is sprake van gelegenheid geven tot sportbeoefening. Uw vereniging gebruikt bijvoorbeeld een sporthal van 19.00 tot 21.00 uur. Het onderhouden, schoonmaken of beveiligen van de accommodatie verzorgt de exploitant. De zaalvoetbalteams hebben niet de beschikking over de accommodatie als ware zij de eigenaar. De beheerder van een sporthal kan bijvoorbeeld een voetballer met verkeerd schoeisel (zwarte zolen) uit de zaal verwijderen, erop toezien dat geen etenswaren mee de zaal in komen, bij kleine ongelukken EHBO verlenen en bij ernstige ongelukken een calamiteitenprotocol toepassen.

Bij de binnensport (met een actief sporthalbeheer, dus geen sleutelbeheer) is regelmatig sprake van een dienstbetoon. Bij de buitensport is dat lang niet altijd het geval. Bij een dienstbetoon moet sprake zijn van meerdere (actieve) prestaties die van toegevoegde waarde zijn voor de gebruikers om te kunnen sporten. Er is geen vast omschreven lijst van activiteiten, maar de activiteiten hierna zijn wel richtinggevend.

- verzorgen van toezicht;
- schoonhouden complex;
- verzorgen onderhoud velden en veldinrichting;
- wekelijkse keuring velden (consul);
- opstellen jaarrooster wanneer velden (eventueel opstellen) mogen worden betreden;
- opstellen rooster voor eventueel gebruik van velden (eventueel ook kleedkamers) door meerdere gebruikers;
- jaarlijkse controle AED-apparatuur;
- laten verzorgen van reanimatiecursus en AED-instructie voor verenigingen sportpark(en);
- verzorgen wekelijkse doorspoeling leidingen kleedkamers ter voorkoming legionella;
- gezamenlijke inkoop energie;
- gezamenlijke inkoop van sportmaterialen;
- ...enzovoort.

7.2 Aanscherping sportbesluit

Tot zover de basisuitgangspunten voor btw en buitensportaccommodaties. In 2011 is het Sportbesluit aangescherpt en zijn twee situaties beschreven waarbij het verlaagde btw-tarief niet geldt:

- symbolische vergoeding voor terbeschikkingstelling van een sportaccommodatie;
- en/of misbruik van recht-situatie.

Symbolische vergoeding: geen ondernemer en dus geen btw-heffing

Als sprake is van een symbolische vergoeding dan ontbreekt het economisch karakter aan de terbeschikkingstelling van de sportaccommodatie. Voor de Wet op de Omzet Belasting is dan niet sprake van een ondernemer die een handeling of dienst verricht tegen een vergoeding. Btw-heffing (en vooraf trek) is dan niet aan de orde.

Er is geen minimaal bedrag aangegeven dat een exploitant in rekening behoort te brengen bij verenigingen/gebruikers. Dat komt omdat de tarieven tussen gemeenten verschillen. De fiscus betreft alle omstandigheden om te bepalen of een vergoeding die een vereniging moet betalen, al dan niet symbolisch is. Relevant is wat gebruikelijk is in vergelijkbare situaties.

Misbruik van recht-situatie

Volgens het Sportbesluit is sprake van Misbruik van Recht als de situatie voldoet aan twee voorwaarden:

1. De betrokken handelingen, in weerwil van de formele toepassing van de voorwaarden die de desbetreffende bepalingen van de btw-richtlijn en de nationale wettelijke regeling tot omzetting van deze richtlijn opleggen, leiden ertoe dat - in strijd

met het door deze bepalingen beoogde doel - een belastingvoordeel wordt toegekend.

2. Uit een geheel van objectieve factoren blijkt dat het wezenlijke doel van de betrokken transacties is om een belastingvoordeel te verkrijgen.

Wanneer voor de betrokken economische activiteit een andere verklaring bestaat dan het wezenlijke doel om een belastingvoordeel te verkrijgen, is geen sprake van misbruik van recht. Uit alle feiten en omstandigheden kan overigens wel blijken dat verkrijging van een belastingvoordeel het wezenlijke doel is geweest, ook al hebben daarnaast andere economische doelen op het vlak van bijvoorbeeld marketing, organisatie en garantie mogelijk een bijkomstige rol gespeeld.

De beoordeling of van een misbruik van recht-situatie sprake is, behoort plaats te vinden aan de hand van het voorwerp, de doelstelling en de gevolgen (niet de aard) van de betrokken transacties, bekeken in hun onderlinge samenhang. Van een dergelijke situatie is bijvoorbeeld sprake als een oneigenlijk samenstel van rechtshandelingen de btw-aftrek genereert. Denk bijvoorbeeld aan het contractueel heen en weer laten gaan (bijvoorbeeld via verhuur en terughuur) van opstallen, terwijl de rechtstoestand die dit creëert niet wezenlijk afwijkt van de rechtstoestand die zonder het plaatsvinden van de rechtshandelingen zou zijn ontstaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verhuurstructuren via speciaal daarvoor opgerichte stichtingen met betrekking tot buitensportaccommodaties, waarbij sprake is van situaties die erop zijn gericht btw-aftrek te genereren. Terwijl de feitelijke beschikkingsmacht over het clubgebouw en de velden bij de sportvereniging blijft liggen en de sportvereniging de financiering van de

investering verzorgt. Omstandigheden die een rol kunnen spelen, zijn bijvoorbeeld:

- de vereniging benoemt de bestuurders van de stichting;
- de stichting is gevestigd op het adres van de vereniging;
- de stichting is financieel afhankelijk van de vereniging;
- de vereniging voert de administratie van de stichting uit;
- de vereniging voert de taken van de stichting uit;
- de sportaccommodatie ondergaat een renovatie.

Een voorbeeld:

Een sportvereniging is zelf eigenaar van sportvelden en bijbehorende accommodatie (bijvoorbeeld kleedruimten/clubgebouw) en wil een kunstgrasveld aanleggen. Een sportvereniging heeft volgens de wet geen recht op aftrek van voorbelasting voor de kosten van het kunstgrasveld (21 procent over € 450.000). De activiteiten van de sportvereniging aan de leden zijn namelijk vrijgesteld van btw. Om toch recht op aftrek te creëren, richt de vereniging een stichting op.

De stichting trekt 21 procent btw op de aanleg van het kunstgrasveld af en stelt de accommodatie tegen een vergoeding, met berekening van 6 procent btw, ter beschikking aan de vereniging. De vergoeding is nu zodanig dat dit samenstel meer aftrek creëert dan volgens de wetgeving mogelijk zou zijn zonder deze constructie, waarbij de contractvoorwaarden niet beantwoorden aan normale marktvoorwaarden. In dat geval is een belastingvoordeel verkregen in strijd met het doel van de bepalingen van de btw-richtlijn en de nationale wettelijke regeling tot omzetting van deze

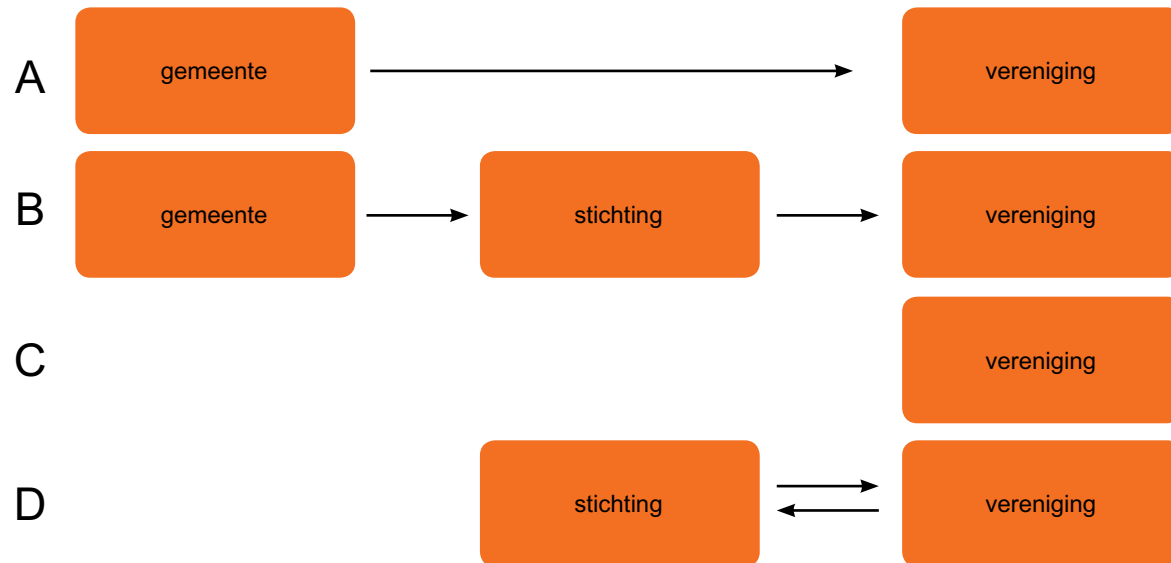
richtlijn. Deze situatie zal worden bestreden met het 'leerstuk' misbruik van recht. In dit voorbeeld is een stichting een tussenschakel, maar deze situatie kan zich eveneens voordoen als bijvoorbeeld een gemeente deze rol vervult.

7.3 Samenvattende hoofdvormen ter beschikking stellen sportaccommodatie

De wijze waarop voetbalverenigingen beschikken over hun accommodatie verschilt. Er zijn vier hoofdvormen.

A Gemeente verhuurt of geeft gelegenheid tot sportbeoefening aan vereniging(en)

De vorm die tot nu het meest voorkomt, is die waarin gemeenten accommodaties ter beschikking stellen aan verenigingen. Dat kan via verhuur (onbelast) of via het gelegenheid geven tot sportbeoefening (belast). Bepalend is de prestatie die de gemeente levert en de rol die de vereniging heeft. Hoe meer de vereniging de gebruiker is die het volledige zeggenschap heeft over de accommodatie, en hoe 'kaler' de rol van de gemeente, des te sneller is in fiscaal opzicht sprake van een verhuursituatie en niet van een dienstbetoon. Het uitsluitend (laten) onderhouden van de accommodatie (cultuurtechnisch onderhoud van velden en onderhoud verlichting, hekwerken en dergelijke) is niet toereikend om te voldoen aan het criterium 'gelegenheid geven tot sportbeoefening'. Bij verhuur is immers ook sprake van instandhouding.

B Gemeente verhuurt aan een stichting (tussenlaag) en die stelt accommodatie ter beschikking

De tweede vorm is dat de gemeente niet zelf accommodaties ter beschikking stelt, maar dat een andere rechtspersoon dit verzorgt. Vaak is dat een stichting, maar het kan ook een andere rechtsvorm zijn. Er zijn gemeenten die hun interne sportafdeling hebben verzelfstandigd in een aparte rechtspersoon. Er zijn ook stichtingen die namens een gemeente de exploitatie van sportaccommodaties uitvoeren. Hierbij geldt hetzelfde als bij A. De prestatie en de omstandigheden (de rol van de verenigingen) bepalen of fiscaal sprake is van verhuur of van gelegenheid geven tot sportbeoefening. De aanwezigheid van een stichting betekent dus niet automatisch recht op btw-aftrek.

C Vereniging heeft eigen accommodatie

De derde hoofdvorm is een voetbalvereniging die eigenaar is van het eigen complex of die de beschikking heeft over het complex (gebruiksrecht of erfpacht) én dat als vereniging zelfstandig onderhoudt. In deze situatie heeft de vereniging geen recht op btw-aftrek, want diensten aan de eigen leden zijn vrijgesteld van btw.

D Stichting boven één vereniging (een-op-een privatisering)

De vierde hoofdvorm is de stichting die namens één vereniging de exploitatie verricht. De stichting onderhoudt de accommodatie en de vereniging is gebruiker. Van oudsher is deze vorm gangbaar, vooral omdat de vereniging continuïteit van het vastgoed wil veiligstellen in een aparte stichting. De laatste jaren staat privatisering in de buitensport in de belangstelling van gemeenten en daarbij is ook deze vorm bij gemeenten en vooral verenigingen in beeld. Er zijn diverse verenigingen die met deze vorm enerzijds autonomie willen behouden (bij hoofdvorm B is een stichting werkzaam voor verschillende verenigingen/gebruikers) en anderzijds óók een fiscaal voordeel willen behalen, door de stichting gebruik te laten maken van het sportbesluit. In de praktijk geeft dit veel knelpunten. Op veel plaatsen zijn aanvragen aan de inspecteur voor goedkeuring hiervan aangehouden, omdat niet wordt voldaan aan de voorwaarden van het sportbesluit. Enkele voorbeelden van knelpunten:

- Werkzaamheden die de stichting behoort uit te (laten) voeren, worden uitgevoerd door vrijwilligers van de

vereniging. De stichting heeft bijvoorbeeld zelf geen personeel in dienst en is alleen een administratieve eenheid. Wanneer de vereniging het dienstbetoon (anders dan het onderhouden) uitvoert, is in feite de vereniging en stichting dezelfde partij.

- De stichting is voor financiële huishouding voornamelijk afhankelijk van de vereniging.
- De stichting bedingt geen vergoeding of slechts een symbolische vergoeding, of er is sprake van een kasrondje (rondpompen van geld louter om fiscaal voordeel te behalen).
- De oprichting van de stichting (hoofddoel) is vooral bedoeld om btw op investering (bijvoorbeeld kunstgrasveld, kleedkamers) terug te krijgen.

Over het algemeen levert een-op-een privatisering met het oog op btw-heffing en afdracht al snel een probleem op. Dit omdat de gebruiker in een economische realiteit komt te verkeren waarin eigenlijk sprake is van een eigen accommodatie, of waarin de gebruiker in de positie van huurder zit. Dit laat onverlet dat u wel een stichting mag oprichten, maar reken u niet rijk met btw-aftrek.

Tot slot: er bestaat een misverstand onder diverse gemeenten en verenigingen dat als een inspecteur vooraf goedkeuring heeft gegeven aan toepassing van het sportbesluit, dat daarmee eveneens een 'recht' op belastingheffing en -aftrek is verkregen. Een aanvraag krijgt in eerste instantie een beoordeling op de presentatie van de feiten en omstandigheden, en het is de verantwoordelijkheid van belanghebbende(n) bij de aanvraag alle relevante feiten en omstandigheden eenduidig en volledig weer te geven. De Belastingdienst zal in vooroverleg zijn standpunt baseren op de gepresenteerde feiten en omstandigheden en overlegde contracten. Als deze feiten en omstandigheden (papier is geduldig...) afwijken van de feitelijke uitvoering (economische realiteit), dan zal de Belastingdienst bekijken of een herziening van zijn standpunt noodzakelijk is. Als verplichte belasting op aangifte (te veel teruggaaf verleend) geheel of gedeeltelijk niet is betaald, dan kan/zal een naheffing van deze belasting volgen. Gelijktijdig met deze naheffingsaanslag kan de Belastingdienst een boete opleggen. Het is dus heel belangrijk telkens de economische realiteit voor ogen te houden.

8. Privatiseringsproces

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de procesgang van een privatisering zoals deze volgens de KNVB zou moeten verlopen. Wij zijn van mening dat het wenselijk is een privatisering als een bedrijfsmatig proces te beschouwen, door dit af te handelen volgens een van tevoren bepaalde structuur. Hierdoor komen alle facetten op het juiste moment aan de orde, is er duidelijkheid bij de betrokken partners en is een zorgvuldige afweging mogelijk. Duidelijkheid en openheid blijken belangrijke succesfactoren te zijn bij een geslaagde privatisering.

8.2 Stappenplan

Op basis van onderzoeken naar ervaringen met en effecten van privatisering zijn wij tot een stappenplan gekomen. Het proces is opgedeeld in een aantal stappen/fasen, telkens af te ronden vóór een begin te maken met de volgende fase. Overigens is het mogelijk gelijktijdig aan een aantal fases te werken, maar moet wel per fase overeenstemming zijn bereikt voordat besluiten over de volgende fase worden genomen.

We onderscheiden de volgende fasen:

- initiatief en voorbereiding;
- kwaliteitsonderzoek en meerjarenonderhoudsprogramma;
- inventarisatie van alle onderhoudstaken en bijbehorende kosten;
- organisatie en beheervormen;
- berekenen financiële gevolgen;
- besluitvorming;
- contractvorming;
- uitvoering;
- evaluatie.

Het stappenplan is van toepassing op zowel privatisering van terreinen als privatisering van opstallen. Als niet specifiek staat aangegeven of het terreinen of opstallen betreft, geldt het gestelde voor beide onderdelen.

Overleg met deskundigen

Omdat de materie van privatisering voor de meeste verenigingen nieuw en onbekend is, is het vrijwel onvermijdelijk externe deskundige(n) in te schakelen. Zeker bij de verdeling van taken, het bepalen van de financiële gevolgen en de fiscale aspecten.

Volgen gemeentelijke politiek

In hoofdstuk 6 is uitgebreid ingegaan op de invloed in het proces. Het verdient aanbeveling uiterst alert te zijn zodra zaken als bezuinigingen, kerntakendiscussie, privatisering en een nieuwe sportnota in raads- en commissievergaderingen aan de orde komen en de plaatselijke pers hierover bericht. Het zal niet de eerste keer zijn dat een gemeente tot politieke besluitvorming overgaat voordat met betrokkenen is gesproken en de materie inhoudelijk goed is onderzocht. Hoewel de partijen niet altijd zijn gebonden aan dit soort politieke uitspraken, bemoeilijken ze de verdere onderhandelingen. Veelal is de onderhandelingsruimte van de wethouder en de ambtenaren hierdoor zeer beperkt en staat het proces onder tijdsdruk.

8.2.1 Initiatief en voorbereiding

Doorgaans zal de gemeente het initiatief nemen en de sportvereniging(en) uitnodigen voor het eerste gesprek. Soms ervaren verenigingen het gemeentelijke voornemen tot privatisering als een donderslag bij heldere hemel. Maar als de gemeentelijke politiek was

gevolgd, had de vereniging veelal de bui kunnen zien aankomen.

Het is ook niet uitgesloten dat een sportvereniging het initiatief neemt voor het eerste gesprek over privatisering. Er zijn enkele situaties bekend waarin een sportvereniging duidelijk maakte taken te willen overnemen, veelal uit onvrede over het uitgevoerde onderhoud. De vereniging denkt het beter te kunnen doen dan de gemeente. Indirect geven verenigingen soms aan te willen privatiseren als de gemeente daarmee bereid is de financiering van een gewenste voorziening op zich te nemen. Voorbeelden hiervan zijn hockey- en tennisverenigingen die de realisatie van kunstgrasvelden/banen beogen.

De KNVB is van mening dat er, behoudens bijzondere omstandigheden, als sportvereniging geen aanleiding is initiatief te tonen ten aanzien van privatisering van onderhoudstaken.

Procedureafspraken

Het eerste gesprek moet verkennend zijn, ook al ligt er een voorstel en komt er onmiddellijk een - krap - tijdschema op tafel. Het eerste gesprek kan beter worden gebruikt om met elkaar het procedurevoorstel te bespreken. Hoe pakken wij, gemeente en sportvereniging(en), samen het privatiseringsproces aan? Hoe gaan we met elkaar om? Hoe kunnen we tot het beste resultaat komen? Wie zijn de deelnemende partijen? Wat zijn de doelen?

Dit stappenplan kan daartoe als procedurevoorstel van de kant van de vereniging dienen.

In dit stappenplan komen stap voor stap, in een

logische volgorde, de door te lopen aspecten aan bod. Het uitgangspunt is dat deze één voor één worden afgewerkt en dat per stap eerst consensus is bereikt voordat de betrokkenen overgaan naar de volgende stap. Soms is het overigens wel logisch ondertussen aan meer stappen te werken, om zo tijd te besparen.

Open overleg en win-winsituatie

De wijze waarop het resultaat tot stand komt, bepaalt vaak het succes van een privatiseringsproces. Is er sprake van een vrijwel blanco Ausgangssituation waarna invulling volgt door middel van open overleg? Of presenteert de gemeente een uitgewerkt voorstel dat aan alle kanten is dichtgetimmerd en dat mogelijk al door de politiek is geaccordeerd?

De KNVB keurt het niet af als er sprake is van intenties of doelstellingen, maar pleit tegelijkertijd wel voor een privatiseringsproces waarin het resultaat in wederzijdse openheid tot stand komt. Er moet vertrouwen zijn bij beide partijen dat zij baat hebben bij het te bereiken resultaat: een win-winsituatie.

Status politieke besluitvorming

Het komt regelmatig voor dat de gemeente eerst intern tot besluitvorming komt en pas daarna in overleg treedt met betrokken partijen. Zo zijn financiële kaders van tevoren nogal eens vastgelegd (deb ezuinigings-opdracht), besluit de gemeente alvast alle gemeentelijke taken af te stoten of neemt zij andere bindende besluiten. Als dit de Ausgangssituation is, is het vaak moeilijk onderhandelen, omdat de vertegenwoordigers van de gemeente geen enkele handelingsvrijheid hebben. Een privatiseringsproces kan zich daardoor jarenlang voortslepen, vooral wanneer beide partijen ook nog een starre houding aannemen.

Ook krijgen verenigingen vaak het gevoel dat de privatisering hen 'door de strot wordt geduwd'. Overigens geldt ook hier weer dat de privatisering juridisch pas een feit is wanneer alle partijen hun handtekening onder de overeenkomst hebben geplaatst. Een politiek besluit is nog geen privaatrechtelijke overeenkomst! Verder is de onderbouwing van uw standpunt erg belangrijk. Als u kunt aantonen dat de voorgestelde privatiseringsregeling geen goede regeling is, dan zal de raad daar zeker naar luisteren. Nog beter is het als u een beter alternatief kunt aanbieden.

Tijdschema

Een ander probleem is de factor tijd, zeker wanneer de gemeente een uitgewerkt privatiseringsvoorstel doet. Vaak is aan zo'n voorstel een termijn gekoppeld en verwacht de gemeente binnen enkele maanden de zaak te kunnen afronden. Een dergelijke situatie wil zich vooral wel eens voordoen in de periode die aan de begrotingsbehandelingen voorafgaat. Een voorstel tot privatisering moet dan 'in één moeite' worden meegenomen...

Uit ervaringen blijkt dat voor een succesvolle afronding van een privatisering al gauw één tot anderhalf jaar nodig is. Een snellere besluitvorming kan alleen als de voorstellen inhoudelijk en vooral financieel goed zijn onderbouwd. Helaas laat de onderbouwing nog wel eens te wensen over, om over de financiële voorstellen maar te zwijgen.

Van een vrijwilligersorganisatie mag niet worden verwacht dat zij vertrouwd is met complexe materie als privatiseren. Het zou niet redelijk zijn ervan uit te gaan dat zij de vaak verstrekende consequenties

onmiddellijk doorgrondt. De vereniging moet beslissen over een voorstel waarvan de gevolgen haar functioneren gedurende vele jaren zullen beïnvloeden. Het is immers niet de bedoeling de privatisering na enkele jaren terug te draaien. Dit laatste zal de gemeente zich terdege moeten realiseren, omdat de vereniging na een eventuele mislukte privatisering terugvalt op dezelfde gemeente die nu het voorstel doet.

Stel daarom gezamenlijk een realistisch tijdschema op, met voldoende ruimte voor nader onderzoek, extern overleg met adviseurs, terugkoppeling naar commissies, besluitvorming binnen de vereniging (Algemene Ledenvergadering), enzovoort. Laat u niet verleiden mee te gaan in een krap tijdschema. Laat u vooral niet onder druk zetten een overhaast besluit te nemen. Negeer dreigende voornemens, want uiteindelijk heeft de gemeente u nodig en is de privatisering pas een feit wanneer u uw handtekening onder de overeenkomst heeft geplaatst. Claim en neem de tijd om de voorstellen goed te kunnen beoordelen.

Anderzijds is het redelijk om een tijdschema met een einddatum op te stellen. Niemand heeft baat bij een eindeloos gerekt proces.

Doelstellingen en randvoorwaarden vastleggen

In deze fase behoren uitgangspunten en randvoorwaarden van de privatisering aan de orde te komen. Het is goed dat de partijen van elkaar weten wat zij willen bereiken en waar hun grenzen liggen. Daarbij geldt: de uitgangspunten en randvoorwaarden moeten bespreekbaar zijn. Uit ervaring is gebleken dat het proces vaak moeizaam verloopt wanneer vooraf bindende voorwaarden zijn gesteld. Een beslissing van

de gemeenteraad is zo'n bindende voorwaarde.

De boodschap kan worden verpakt in idealistische woorden, maar meestal is de belangrijkste doelstelling van privatisering simpelweg: bezuinigen. Maar heeft de gemeente ook andere besparingsmogelijkheden onderzocht? Gemeenten zijn vaak geneigd de gemakkelijkste weg te kiezen of de voorkeur te geven aan een kortetermijnoplossing boven een structurele oplossing. Welke bezuinigingen wenst de gemeente te realiseren? Zijn genoemde bedragen of percentages bindend of indicatief? De KNVB is van mening dat privatisering een win-winsituatie moet opleveren. Niet alleen op korte termijn, maar ook op lange termijn.

Privatiseringsvoorstellen blijken nogal eens ad hoc-acties te zijn en geen samenhang te vertonen met bestaand beleid, al of niet vastgelegd in een sportbeleid- of accommodatienota. Het is belangrijk de vraag te stellen wat de (politieke) visie van de gemeente is met betrekking tot het aanbod, de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van sportvoorzieningen ná de privatisering.

Het kwaliteitsaspect is een ander punt waarover op hoofdlijnen overeenstemming moet worden bereikt. Vaak is er sprake van achterstallig onderhoud bij de over te dragen voorzieningen. Soms heeft de gemeente al een aantal jaren op het onderhoud bezuinigd voordat de stap naar privatisering volgt. Een belangrijke randvoorwaarde voor het proces moet zijn dat de over te dragen accommodatie - terreinen en/of gebouwen - in een goede staat van onderhoud verkeert, aangeduid met de term 'nultoeestand'. Wat stelt de gemeente zich voor ten aanzien van de kwaliteit van de velden en de kwaliteit van het

onderhoud? De KNVB gaat ervan uit dat sportaccommodaties duurzame voorzieningen zijn en deze na de privatisering minimaal op het huidige kwaliteitsniveau te houden zijn, uiteraard mits deze goed is. Over dit laatste verschillen gemeente en vereniging nogal eens van inzicht, zodat het aanbeveling verdient een onafhankelijke partij de nulmeting te laten verrichten.

Gezamenlijk of ieder voor zich

Meestal zijn bij een privatisering meerdere sportverenigingen betrokken. Soms kiest de gemeente ervoor met elke vereniging apart om tafel te gaan zitten. In andere gevallen vinden de (inleidende) gesprekken met de totale groep plaats.

De KNVB is er voorstander van dat de verenigingen gezamenlijk optrekken. Uiteraard kent elke vereniging haar specifieke situatie, maar in het begin zijn er veel gemeenschappelijke belangen. Als zij iets moeten afdwingen, staan de verenigingen sterker als 'totale sport' dan als individuele vereniging. Eerst moeten zij de principes vaststellen die voor alle verenigingen gelden. Bij de uitwerking komen de verschillen per vereniging vanzelf aan de orde.

Een belangrijk aspect is de fiscale regelgeving. Onder bepaalde voorwaarden is btw voor onderhoud van velden, voor energie of voor vervanging van hekwerken of kunstgras aftrekbaar (zie hoofdstuk 7). Als u alleen als vereniging uw accommodatie exploiteert, dan is de btw niet aftrekbaar, ook al plaatst u een stichting boven de vereniging die de accommodatie aan de vereniging ter beschikking stelt. De fiscus beschouwt dit als een constructie, en er zal vaak aantoonbare verwevenheid zijn tussen vereniging en stichting. Houd de fiscale regelingen in de gaten, ook omdat regelingen in de loop

der jaren aanpassingen kunnen ondergaan.

Werkgroep formeren

Over het algemeen wordt een werkgroep geformeerd waarin de gemeente (ambtelijk) en de sport zitting hebben. Wat betreft de sport: afhankelijk van het aantal verenigingen zijn dit alle verenigingen, of het betreft een vertegenwoordiging.

Verslaglegging

Of de keuze nu valt op individuele gesprekken of op een gezamenlijke aanpak, een goede verslaglegging blijft van belang. Van officiële besprekingen maakt de gemeente meestal een verslag. Maar bij informele gesprekken laat de verslaglegging nogal eens te wensen over. Zorg dan zelf voor een verslag en leg het ter goedkeuring voor aan de gemeente.

Vaststellen grenzen werkterrein

De vaststelling van de grenzen van het werkterrein, bakent in praktische zin ook af tot hoeverre de onderhoudsplicht gaat gelden en wie dus tot waar verantwoordelijk is. De KNVB adviseert de complexafschieding als begrenzing van het werkterrein aan te houden. Het voordeel hiervan is dat zaken die niets met het beheer van een sportpark te maken hebben, buiten de overdracht vallen. Denk hierbij aan openbaar groen, openbare parkeerplaatsen, toegangswegen, straatverlichting, afwateringssloten, enzovoort.

Ontbreekt een afzetting, hanteer dan een andere duidelijk herkenbare grens/afschieding. In poldergebieden vormen sloten vaak een natuurlijke grens van een sportpark. Het is van belang duidelijk te bepalen of het onderhoud van de sloten in of buiten de

overeenkomst valt. Als de sloten onder schouw van een waterschap of polderschap vallen, moeten deze twee keer per jaar worden geschoond. Bij zeer belangrijke sloten of watergangen voert het waterschap meestal zelf het onderhoud uit. In die situaties moeten de betreffende uitvoerders toegang kunnen krijgen en moet het deponeren van sloopvuil op de kant worden geaccepteerd.

Wanneer beplanting dienst doet als grens, is het van belang te bepalen of het hier om een functionele beplanting voor het sportpark gaat of dat deze behoort tot het openbaar groen. Sportparken zijn nogal eens omgeven met royale beplantingen. Is er een overname van het onderhoud van beplantingen, dan moeten er ook afspraken komen over wat wel en wat niet mag. Mogen bijvoorbeeld de hoge bomen die veel overlast veroorzaken worden gekapt?

8.2.2 Kwaliteitsonderzoek en meerjarenonderhoudsprogramma

Een kwaliteitsonderzoek maakt de staat van onderhoud inzichtelijk van de over te dragen terreinen en/of opstallen. Dit is nodig een indruk te krijgen van het achterstallig onderhoud respectievelijk de onderhoudsmaatregelen en -kosten op korte en lange termijn. Een dergelijk onderzoek noemen we de nulmeting.

Achterstallig onderhoud is het onderhoud dat achterwege is gelaten en waardoor soms gevolgschade is ontstaan. Een voorbeeld is het achterwege laten van schilderwerk, als gevolg waarvan houtrot is opgetreden. Een ander voorbeeld: niet of onvoldoende bezanden, waardoor de top laag is vervet.

Er bestaan verschillende gradaties van achterstallig onderhoud. Een voortdurend lekkend dak duidt op urgent achterstallig onderhoud. Een verveloos gebouw dat nog geen houtrot vertoont, wijst op minder urgent achterstallig onderhoud.

De KNVB hanteert als randvoorwaarde dat voor de overdracht van terreinen en/of opstallen het achterstallig onderhoud volledig is bijgewerkt. De gebouwen en terreinen hoeven niet in een situatie 'als nieuw' te verkeren, maar het moet niet nodig zijn in de eerste jaren na de privatisering nog ingrijpende maatregelen te treffen.

Voor een eventuele kwaliteitsbeoordeling van de velden schakelen betrokkenen doorgaans een onafhankelijk bureau in. Naast een beoordeling van de velden, vindt dan ook een beoordeling van de veldinrichting plaats (doelen, verlichting, dug-outs, leunhekken, ballenvangers, beregeningsinstallatie).

Voorbeeld samenvatting kwaliteitsbeoordeling					
Plaats/veld	Vlakheid	Ontwatering toestand	Samenstelling toplaag	Verdichtingen	Grasbestand
Sportpark X					
Hoofdveld	iets effect	goed	goed	A	goed
Bijveld 1)	iets effect	matig	matig	B	goed
Bijveld 2)	veel effect	matig	matig	B	slecht
Trainingsveld	iets effect	matig	matig	C	slecht

Verklaring gebruikte codes:

Verdichting/storende lagen:

A- niet aanwezig

B- tussen 0 en 0,35 m beneden het maaiveld

C- tussen 0 en 0,5 m beneden het maaiveld

Meerjarenonderhoudsprogramma (MOP)

Het is mogelijk dat bij de overdracht geen of slechts weinig achterstallig onderhoud is vastgesteld; alles is steeds keurig onderhouden. Toch kan de vereniging binnen enkele jaren worden geconfronteerd met hoge onderhoudslasten. Denk aan een vervanging van de dakbedekking of de technische installaties. Of, bij terreinen, aan het renoveren van de toplaag van een natuurgrasveld of een kunstgrasveld. Is voor deze lasten geen reservering opgebouwd, dan kan dat zeer vergaande gevolgen hebben. Een toplaagrenovatie met vervanging van drainage kost circa € 40.000. Het vervangen van een toplaag van een rubber ingestrooid kunstgrasveld bedraagt € 200.000.

Vandaar dat het goed is de totale onderhoudslasten voor de komende tien à vijftien jaar inzichtelijk te maken. In het verleden was tien jaar gebruikelijk, maar juist met de kunstgrasvelden geven we de voorkeur aan een onderhoudsraming van vijftien jaar. Het opstellen van een kwaliteitsbeoordeling van velden gebeurt meestal in combinatie met het opstellen van een meerjarenonderhoudsprogramma. Hierin staat aangegeven wat aan onderhoud moet gebeuren en wat de kosten daarvan zijn.

Voor gebouwen geldt in feite hetzelfde als voor de velden: de kwaliteit van de gebouwen wordt vastgesteld, evenals een meerjarenonderhoudsprogramma. Vanzelfsprekend geldt dit alleen voor die opstallen die de gemeente wil privatiseren.

Voorbeeld samenvatting beoordeling opstallen

		uitstekend	goed	redelijk	matig	slecht	zeer slecht	
		1	2	3	4	5	6	nvt
14	buitenriolering en drainage							
15	bestrating							
22	metselwerk							
24	houten draagconstructies							
30	kozijnen, ramen en deuren							
31	gevelbekleding							
33	dakbedekking en dakramen (plat)							
33	dakbedekking (hellend)							
34	goten en hemelwaterafvoer							
41	<i>tegelwerk vloertegels</i>							
41	<i>tegelwerk wandtegels</i>							
42	dekvloeren en vloerbedekkingen							
44	<i>plafonds en wandsystemen</i>							
47	binnenschilderwerk							
47	binnen en buitenschilderwerk							
47	buitenschilderwerk							
53	warmwaterinstallaties en sanitair							
56	verwarmingsinstallaties							
56	verwarmingsinstallaties/leidingwerk							
56	verwarmingsinstallaties/radiatoren							
57	mechanische- en natuurlijke ventilatie							
63	electrische installatie							
67	liftinstallatie							
68	veiligheidsinstallatie							

Het combineren van de huidige kwaliteit van velden/opstallen én het meerjarenonderhoudsprogramma heeft als voordeel dat de verzamelde gegevens de basis vormen van een zogenaamd beheersplan. Een beheersplan brengt op planmatige wijze het totale onderhoud in beeld, inclusief een berekening van de bedragen die voor bepaalde activiteiten nodig zijn. Op basis van deze gegevens kan een reserveringsschema worden opgesteld, zodat de vereniging niet voor te grote verrassingen komt te staan. Het reserveringsschema vormt weer een onderdeel van de financiële huishouding van de vereniging.

8.2.3 Inventarisatie van alle onderhoudstaken en bijbehorende kosten

Welke werkzaamheden moet derden - aannemers - uitvoeren? Welke werkzaamheden kan de vereniging zelf uitvoeren? Welke werkzaamheden moeten achterblijven bij de gemeente? Wie dat in de volgende fase allemaal wil kunnen beoordelen, moet goed inzicht krijgen in het totale onderhoudspakket. Welke maatregelen vinden plaats of zouden moeten plaatsvinden? Welke machines zijn hiervoor nodig? En welke materialen? Op welke tijdstippen gebeurt het uitvoeren van de verschillende maatregelen? Wat zijn de globale kosten van deze maatregelen en materialen? De ervaring leert dat (gemeentelijke) lijstjes met onderhoudsmaatregelen vaak incompleet zijn. Zo ontbreken daarop regelmatig maatregelen die bij eerdere bezuinigingen zijn gesneuveld. Verder schiet de kwalitatieve en kwantitatieve informatie vaak tekort. Hiermee bedoelen we onder meer de soort werkzaamheden, de hoeveelheid werkzaamheden en

frequentie van de werkzaamheden. De bijkomende verzorgende en ondersteunende werkzaamheden staan evenmin altijd genoemd.

Kwalitatieve gegevens

Veel lijstjes omvatten alleen het cultuurtechnisch onderhoud en zijn daarin dan nog vaak beperkt tot de machinale maatregelen. Ondersteunende en verzorgende werkzaamheden, vaak handmatig uit te voeren, ontbreken nogal eens in dit soort overzichten. Het totale onderhoud van een sportcomplex omvat vanzelfsprekend veel meer werkzaamheden. Elk onderdeel van een complex of gebouw heeft op zijn tijd een of andere vorm van onderhoud nodig. We adviseren alle onderdelen te benoemen en het bijbehorende onderhoud te noteren. In bijlage A staat een overzicht.

Neem in de inventarisatie ook de werkzaamheden mee die de vereniging in de huidige situatie al uitvoert. Vaak gaat het om taken die de gemeente in een eerder stadium aan de vereniging heeft overgedragen. Maar soms betreft het taken die de gemeente simpelweg nalaat uit te voeren en die de vereniging daarom noodgedwongen heeft opgepakt. Door ook deze maatregelen in de inventarisatie op te nemen, kan de vereniging nogmaals benadrukken dat zij veel werkzaamheden al zelf verricht. En daar komen dus de nieuwe onderhoudstaken nog bij!

Kwantificering gegevens

De inventarisatie zou in deze fase beperkt kunnen blijven tot een simpele opsomming van werkzaamheden. Straks zal blijken dat het nodig is deze gegevens verder te kwantificeren om de daaraan verbonden financiële consequenties te kunnen bepalen.

Het verdient daarom aanbeveling vanaf het begin zoveel mogelijk gegevens van betreffende maatregelen te verzamelen. Kwantitatieve gegevens zijn: de te behandelen oppervlakken (are, vierkante meter), frequentie van uitvoering van werkzaamheden, benodigde materialen (grond, zand, kunstmest), aantal strekkende meters (drainage, afrasteringen), enzovoort. In bijlage B staat een eenvoudig voorbeeld van een basisonderhoudsprogramma voor het cultuurtechnisch onderhoud van een natuurgrasveld en een kunstgrasveld. Er zijn gemeenten die per veld het dagelijks en jaarlijks onderhoud beschrijven in een RAW-onderhoudsbestek. In het bestek staat exact omschreven welke werkzaamheden per perceel moeten plaatsvinden en in welke frequentie, welke oppervlakte het betreft en welke eisen er zijn aan de uitvoering en materialen.

De KNVB heeft diverse brochures waarin de bond dieper ingaat op accommodatie en onderhoud (te downloaden via online bibliotheek KNVB):

- brochure 'Onderhoud van grassportvelden, maatwerk voor de beheerder';
- brochure 'Onderhoud kunstgrasvelden, maatwerk voor de beheerder';
- brochure 'Kwaliteitsnormen voetbalaccommodaties' (opstallen en velden);
- brochure 'Na bouwen komt onderhouden' (opstallen).

De uitkomst van de onderzoeksfase biedt een overzicht welke werkzaamheden er moeten gebeuren aan de velden/opstallen (wekelijks, jaarlijks en per x jaar).

8.2.4 Organisatie en beheervormen

Vereniging en gemeente moeten in een vroegtijdig stadium nadenken over de organisatie en de beheervorm. De beheervorm is van invloed op de fiscale mogelijkheden en dus ook op de toekomstige exploitatie.

Onder beheervorm wordt verstaan: de juridische vorm waarin het beheer en het onderhoud plaatsvinden. In hoofdstuk 2 staan drie hoofdvormen (gemeente, beheerorganisatie of vereniging zelf). Wil de gemeente privatiseren, dan blijven er twee hoofdvormen over: privatiseren per vereniging of het creëren van een tussenlaag die namens de vereniging(en) de exploitatie verzorgt.

Ad a. Vereniging

De meest voorkomende beheervorm vanuit het verleden is de verenigingsvorm. Beheer en onderhoud van de opstallen en de terreinen vormen een vast onderdeel van de activiteiten van een sportvereniging. Het is de gemakkelijkste vorm: er zijn verder geen formele handelingen voor nodig. Een van de bestuursleden krijgt het beheer van de accommodatie in zijn portefeuille. Afhankelijk van de omvang van de beheer- en onderhoudstaak is dit een hoofd- of een neventaak. Veel verenigingen kiezen ervoor een accommodatie- of onderhoudscommissie in het leven te roepen met als voorzitter een bestuurslid. De overige leden van de commissie hebben een eigen taakgebied, zoals onderhoud gebouwen, onderhoud terreinen of financiën. Deze laatste opzet is wenselijk bij het werken met eigen (deel)begrotingen. Verder stelt de vereniging een groep uitvoerenden samen. Veel verenigingen kennen een onderhoudsgroep of de werkploeg: mensen die de klussen daadwerkelijk uitvoeren, aangestuurd door een commissielid. Zoals in hoofdstuk 7

aangegeven, kan de vereniging geen btw aftrekken voor investeringen of onderhoud van velden en kleedkamers.

Ad. b. Beheerorganisatie voor één vereniging

Als de vereniging de exploitatie wil onderbrengen in een aparte rechtspersoon, dan valt de keuze vaak op een stichting. Zoals aangegeven biedt het instellen van een stichting boven de vereniging geen 'trucje' om btw-aftrek te regelen. Het bestaan van een stichting is niet relevant; er moet duidelijk worden voldaan aan de voorwaarden van het sportbesluit. Wanneer u als vereniging zelf het onderhoud gaat (laten) uitvoeren en dat wilt regelen via een stichting die gelieerd is aan de vereniging, dan is btw-aftrek waarschijnlijk niet mogelijk. Dit omdat de fiscus de stichting en vereniging als één partij beschouwd, waarbij de stichting alleen bedoeld is btw-aftrek te genereren. U kunt als vereniging uiteraard gewoon voor deze vorm kiezen (geen belaste btw). U hebt met niemand wat te maken (geen andere verenigingen), maar u staat er ook alleen voor als er problemen ontstaan.

Ad. c. Beheerorganisatie namens verschillende verenigingen/gebruikers

Ook in deze situatie zal vaak de keuze vallen op een stichting. Deze stichting kan optreden als verhuurder (dus geen belaste prestatie) of als beheerstichting die gelegenheid geeft tot actieve sportbeoefening (wel belaste prestatie). In het laatste geval moet u duidelijk omschrijven op welke wijze u invulling geeft aan de voorwaarden van het sportbesluit.

Kiest u voor een stichting die gelegenheid geeft tot actieve sportbeoefening? Dan moet u er ook op letten dat er geen enkele verwevenheid is tussen de stichting en de verenigingen. Bestuursleden van de stichting

worden dus niet benoemd door de verenigingen, er zitten geen bestuursleden van de vereniging in de stichting, de stichting verzorgt zelf de administratie, het postadres van de stichting is niet hetzelfde als van een vereniging, enzovoort.

Wel of geen beroepskrachten

Kiest u voor een beheerorganisatie die namens de verenigingen de exploitatie op zich neemt, dan rijst de vraag of het aanbeveling verdient de dagelijkse leiding van de stichting te professionaliseren. Dat is bijvoorbeeld mogelijk door een parttime bezoldigde medewerker aan te stellen. In de praktijk zal de stichting vaak het totale beheer en onderhoud van de gemeente overnemen, dus ook de organisatie van het onderhoud, de financiële verantwoording, het toezicht, de dagelijkse leiding, enzovoort. Kortom, het betreft een rol die in de huidige situatie een professional binnen de gemeente invult, en waarbij het een serieuze optie is dat een evenzo professionele (parttime) medewerker deze rol overneemt, in plaats van een vrijwilliger.

Uitvoering van taken

Globaal zijn de werkzaamheden qua uitvoeringsmogelijkheden te verdelen in drie categorieën:

- eenvoudige werkzaamheden waarvoor geen specifieke kennis en/of apparatuur nodig is en die veelal handmatig worden uitgevoerd;
- relatief eenvoudige werkzaamheden waarvoor enige kennis of ervaring vereist is en waarvoor soms eenvoudige apparatuur nodig is;
- werkzaamheden waarvoor specifieke kennis en ervaring nodig is en/of die veelal met specialistische machines worden uitgevoerd.

De onder a. bedoelde werkzaamheden kunnen vrijwilligers vaak in zelfwerkzaamheid uitvoeren. Het gaat veelal om ondersteunende en verzorgende werkzaamheden waarvan de uitvoering niet is gebonden aan tijd, werkzaamheden die veelal handmatig uit te voeren zijn en die geen directe invloed hebben op het gebruik van de velden of van een gebouw. Voorbeelden: het schoonmaken van gebouwen en het speelklaar maken van de velden.

Voor de onder categorie b. vallende werkzaamheden is enige kennis of ervaring nodig die soms onder de vrijwilligers aanwezig is. De voor de werkzaamheden benodigde apparatuur wordt vaak ook in de hobbysfeer gebruikt en vergt geen grote investeringen. Als er meer mogelijkheden tot investeren zijn of als door toevallige omstandigheden de betreffende apparatuur voorhanden is, is het mogelijk bepaalde machinale werkzaamheden uit categorie c. naar deze groep over te hevelen. Voorbeelden zijn reparaties aan gebouwen of lichte onderhoudswerkzaamheden aan de velden.

De onder c. bedoelde werkzaamheden kan uitsluitend een gespecialiseerd bedrijf uitvoeren dat beschikt over betreffende kennis en apparatuur. In deze categorie vallen ook de werkzaamheden die wettelijk alleen een erkend bedrijf mag uitvoeren. Denk aan werken met bestrijdingsmiddelen, werken aan elektrische installaties, enzovoort. De werkzaamheden zijn vaak aan tijd gebonden en hebben veelal een directe invloed op het gebruik - de speelbaarheid - van de velden of een gebouw. Het cultuurtechnisch onderhoud (zie bijlage B) behoort tot deze groep.

In bijlage C staat een categorie-indeling van de meest voorkomende werkzaamheden bij het onderhoud van

terreinen. Voor gebouwen kan een soortgelijke indeling worden gemaakt. Hierbij zal blijken dat bij gebouwen meer werkzaamheden in aanmerking komen voor uitvoering in zelfwerkzaamheid dan bij terreinen. Verder zijn de mogelijkheden groter bepaalde werkzaamheden via relaties uitgevoerd te krijgen. Zorg er wel voor dat aanleg, aanpassing en onderhoud van elektrotechnische en werktuigkundige installaties plaatsvinden door gecertificeerd personeel. Afgezien van risico's op schade en ongelukken, heeft onkundig werk óók gevolgen voor verzekering en aansprakelijkheid.

Uit deze indeling blijkt dat een sportvereniging lang niet alle taken in zelfwerkzaamheid met behulp van vrijwilligers kan uitvoeren. Vooral specialistische werkzaamheden moet de vereniging uitbesteden. Voldoende budget daarvoor is essentieel, omdat het ook nog eens de duurdere maatregelen betreft.

De KNVB adviseert in eerste instantie de taakscheiding te beperken tot 'zeker uit te voeren in zelfwerkzaamheid' (categorie a) en 'zeker niet uit te voeren in zelfwerkzaamheid' (categorie c). Reken er in het begin niet te veel op dat de wat lastigere taken door zelfwerkzaamheid kunnen worden uitgevoerd. In de praktijk blijkt maar al te vaak dat het moeilijk is voldoende en vooral juiste vrijwilligers te vinden die bepaalde klussen kunnen verrichten. Groeit de ervaring met uitvoering in zelfwerkzaamheid en ontstaan er mogelijkheden om bepaalde onderhoudsapparatuur aan te schaffen, dan kan de vereniging (of een beheerorganisatie) naar een situatie groeien waarin ze meerdere taken zelf uitvoert.

Blijvende gemeentelijke taken

Stel, een gemeente besteedt werkzaamheden uit, omdat zij daarvoor niet de benodigde kennis en apparatuur in huis heeft. De terechte vraag kan in dat geval luiden of die werkzaamheden dan wel onder de verantwoordelijkheid van een vereniging kunnen worden gebracht. Het antwoord is negatief: ook de vereniging zal om dezelfde reden deze taken moeten uitbesteden. Dit roept een nieuw probleem op. Een gemeente is veelal in staat scherpere tarieven te bedingen via kwantumkortingen. Een vereniging echter zal bij onvoldoende financiële middelen snel geneigd zijn zaken te doen met de 'goedkoopste' aannemer. In dit verband is het gezegde 'goedkoop is duurkoop' vaker dan eens van toepassing. De vereniging moet er dan als opdrachtgever op toezien dat de aannemer zijn werk goed doet, terwijl de aannemer juist werd ingehuurd vanwege het ontbreken van voldoende kennis en geschikt materiaal bij de vereniging.

Verschillende gemeenten kiezen ervoor niet alle onderhoudstaken af te stoten richting vereniging. Taken die nogal eens onder de verantwoordelijkheid van de gemeente blijven vallen, zijn de werkzaamheden die van directe invloed zijn op de speelbaarheid van een terrein. Gebeuren deze werkzaamheden niet of niet adequaat, dan kan dat leiden tot beperking van de speelbaarheid. De gemeente laat dan aan de verenigingen het onderhoud over dat niet van directe invloed is op de speelbaarheid van de terreinen en dat veelal een verzorgend en ondersteunend karakter heeft (categorieën a en b). Gebeuren deze werkzaamheden niet goed, dan schaadst dat 'slechts' het aanzicht van een sportpark.

Wanneer veel taken worden overgedragen aan een vereniging of een beheerorganisatie (bijvoorbeeld stichting of corporatie), dan is het toch zaak dat de gemeente controle uitoefent op de uitvoering. In de regel zal de gemeente jaarlijks een aanzienlijk budget overhevelen naar een vereniging of beheerorganisatie. Dat betreft publiek geld en het is belangrijk dat er toezicht is op de uitvoering. Een mogelijkheid is budget voor renovaties bij een gemeente te reserveren (bestemmingsreserve) om te voorkomen dat die middelen opgaan aan doelen waarvoor ze niet zijn bestemd. Privatiseren is slechts een middel en geen doel op zich, en het gaat er uiteindelijk om dat er een goede accommodatie is voor de sport.

8.2.5 Berekenen financiële gevolgen

Is eenmaal de taakverdeling tussen gemeente, eventuele beheerorganisatie en vereniging bekend, evenals welke werkzaamheden wel en welke niet in zelfwerkzaamheid uit te voeren zijn, dan is een berekening van de financiële gevolgen aan de beurt. In de context van deze brochure beperken wij ons tot de lasten die voor rekening van de beheerorganisatie of vereniging komen. Een misverstand is dat aan uitvoering in zelfwerkzaamheid geen kosten zijn verbonden. Meestal zijn er inderdaad geen personeelskosten, maar de moderne vrijwilliger wil bij zijn taakuitvoering wel beschikken over de nodige hulpmiddelen. Het spreekt voor zich dat apparatuur en materialen niet gratis zijn!

Kosten van zelfwerkzaamheid

De beheerorganisatie of vereniging moet investeren als ze niet beschikt over het benodigde handgereedschap

(harken, kruiwagen, snoeischaar, boormachine, schuurmachine) of over eenvoudige onderhoudsapparatuur (bosmaaier, gazonmaaier, hogedrukspuit, schrobmachine). Bij een meer uitgebreid takenpakket zijn mogelijk nog meer zaken nodig: een kleine tractor, sleepnet, landrol, transportwagen, beregeningsinstallatie, bladblazer, enzovoort. De te gebruiken apparatuur behoeft regelmatig onderhoud, brandstof en soms een (inboedel) verzekering. Doorgaans moet er een eenvoudige werkplaats komen met werkbank, boormachine, slijpmachine, enzovoort. Denk bij een eigen werkplaats voor de vrijwilligers ook aan een eigen toilet, wasbak, kledingkasten en mogelijk zelfs een eigen douche. Een goede werkomgeving stimuleert! De Arbo-regels gelden ook voor vrijwilligers, dus denk verder eveneens aan veiligheidskleding, schoeisel en gehoorbeschermers, enzovoort.

De beheerorganisatie of vereniging heeft een aparte berging of een aantal ruime kasten nodig voor de opslag van graszaad en kunstmest, maar ook om verf en schoonmaakmiddelen te bewaren. Gevaarlijke middelen als brandstoffen en bestrijdingsmiddelen dienen te worden opgeslagen achter slot. Als er onderhoudsapparatuur voor de velden aanwezig is, dan is een aparte garage nodig. Het is in ieder geval niet verstandig deze kostbare apparatuur buiten te stallen.

Een ander aspect in dit verband, is een eventueel uit te keren vergoeding aan de vrijwilligers. Denk hierbij niet alleen aan vergoedingen in natura, zoals koffie, voeding, fris en kleding, maar ook aan een financiële vergoeding. De meeste vrijwilligers vragen geen financiële vergoeding, maar soms kan het nodig/wenselijk zijn iemand voor specifieke of tijdrovende

klussen dit toch te geven. De Belastingdienst stelt jaarlijks de hoogte vast van de onbelaste vrijwilligersvergoeding (zie www.belastingdienst.nl).

Vrijwilligersvergoedingen 2014 bij verenigingen

23 jaar of ouder

maximaal € 4,50 per uur, met een maximum van € 150 per maand en € 1.500 per jaar.

jonger dan 23 jaar

maximaal € 2,50 per uur, met een maximum van € 150 per maand en € 1.500 per jaar

indien bijstandsuitkering

maximaal € 95 per maand en maximaal € 764 per jaar

Gezien de teruglopende animo voor de vrijwilligerstaken, is de KNVB van mening dat het goed is uit te gaan van een situatie waarin de vereniging alle specifieke, machinale, tijdrovende en belastende werkzaamheden uitbesteedt. De vrijwilligerswerkzaamheden blijven beperkt tot eenvoudige, handmatige, ondersteunende en verzorgende activiteiten.

Ga niet uit van een situatie waarin wél voldoende, geschikte vrijwilligers te vinden zijn. Vaak komt een vereniging met een dergelijke houding bedrogen uit. Inventariseer heel nadrukkelijk over hoeveel vrijwilligers de vereniging nu kan beschikken, wat hun bekwaamheden zijn en hoeveel tijd zij hebben voor het uitvoeren van de taken. In dit verband wijzen wij erop dat vrijwilligheid niet altijd vrijblijvendheid kan betekenen. Bepaalde belangrijke taken moeten worden uitgevoerd op een vast tijdstip en keren soms wekelijks, maandelijks of jaarlijks terug. Vooral taken die direct verbonden zijn aan de speelbaarheid van een terrein,

moeten consequent plaatsvinden. Gebeurt dat niet, dan kan de bespeelbaarheid van het terrein in gevaar komen.

Een aantal zaken ziet men vaak over het hoofd: de (extra) afvoerkosten van vuil, overtollig gras, blad, snoeiafval, enzovoort. Meestal is het niet mogelijk dit afval af te voeren via de gangbare grijze of groene afvalcontainers. Verder zijn de mogelijkheden beperkt organisch afval op het park te verwerken. Dat heeft te maken met stankoverlast en ongedierte. Omdat dit niet als particulier afval wordt gezien, is betaling meestal verplicht.

Aangezien de situatie van plaats tot plaats verschilt, is het lastig een inschatting te maken van genoemde kosten. De praktijk leert in elk geval dat verenigingen er vaak onvoldoende rekening mee houden. Wij adviseren vóór de onderhandelingen een overzicht te maken van de (eenmalige) investeringskosten en de jaarlijkse lasten.

Kosten uit te besteden taken

Aan de hand van de inventarisatie zijn de uit te besteden werkzaamheden bekend. Kwantificeer deze werkzaamheden nader om ook de kosten in kaart te kunnen brengen. Neem bijvoorbeeld de te maaien oppervlakte en het benodigde aantal maaibeurten. Of hoe vaak is een schoonmaak van de drainage vereist en wat is de lengte van de drainbuizen (zie bijlage B)? Het is belangrijk deze gegevens zo nauwkeurig mogelijk te verzamelen. Ze vormen de basis van de financiële onderhandelingen met de gemeente. Zijn de financiële consequenties van de over te nemen taken niet bekend, dan is het ook niet mogelijk te beoordelen of de door de gemeente aangeboden vergoeding toereikend is.

Er zijn drie manieren de financiële gevolgen inzichtelijk te maken:

- a. via het gebruik van kengetallen;
- b. via het aanvragen van (vrijblijvende) offertes;
- c. via de gemeentelijke (product)begroting.

De eerste twee methoden hebben meer betekenis, de derde manier (gemeentelijke begroting) is meer een indicatie en hoeft niet per definitie een volledig beeld te geven.

Ad. a Kengetallen

Gemeenten en adviesbureaus hanteren vaak kengetallen om snel de financiële gevolgen van een bepaalde situatie inzichtelijk te kunnen maken. Deze kengetallen zijn gebaseerd op ervaringscijfers. Kengetallen zijn nogal eens 'globaal/algemeen' en ook niet voor alle onderdelen beschikbaar. De bedragen die we hanteren in deze brochure (zie bijlage B), zijn gebaseerd op ervaringscijfers en zijn daardoor als redelijk marktconform te beschouwen (prijsniveau 2013). Bedenk wel dat lokale omstandigheden (grondsoort, bodemgesteldheid, ontwatering) en concurrentieoverwegingen kunnen leiden tot afwijkingen, zowel in positieve als negatieve zin. Pas op met het vergelijken van de totale onderhoudskosten van een veld met andere bronnen/cijfers. Prijzen zijn pas te vergelijken als je weet welke werkzaamheden in ruil daarvoor plaatsvinden (en met welke hoeveelheden dressgrond, zand, meststof en dergelijke).

Ad. b Vrijblijvende offertes

Het aanvragen van (vrijblijvende) offertes helpt bij het verkrijgen van een goed inzicht in de financiële gevolgen. Het voordeel is dat met behulp van een offerte rekening kan worden gehouden met de lokale omstandigheden. De uitkomsten zijn concreet en kunnen de basis vormen voor verdere afspraken. Maar

ook hier geldt dat niet voor alle werkzaamheden een offerte is aan te vragen, in het bijzonder niet voor de te verrichten werkzaamheden op uurbasis. Verder is het nodig een gespecificeerde offerte aan te vragen op basis van een gedetailleerde omschrijving van de werkzaamheden. Zonder een dergelijke offerte is het niet mogelijk te beoordelen waaruit het onderhoudspakket bestaat en gaan vergelijkingen dan ook mank.

Ad. c Gemeentebegroting

Wat de gemeente nu besteedt, vormt een indicatie voor de toekomstige kosten. De meeste gemeenten hanteren een activiteiten- of productbegroting of afdelingsbegroting. Dat is een gedetailleerde versie van de gemeentebegroting (kijk niet naar de programmabegroting van de gemeente, want dat is een te grofmazig niveau). In de activiteiten- of productbegroting zijn meestal de kosten en baten per sportpark verbijzonderd op de volgende wijze. De omschrijving en mate van detaillering kan lokaal verschillen, maar de volgende opzet is gangbaar.

€	Kapitaallasten	€	Huurinkomsten verenigingen
€	Kosten onderhoud gemeente (uren en materiaal openbare werken o.i.d.)	€	Huurinkomsten andere gebruikers (soms)
€	Materialen	€	Doorrekening energie
€	Kosten uitbesteed onderhoud (uren en materiaal aannemers)		
€	Energie		
€	Heffingen en belastingen		
€	Interne uren sportambtenaar		
€	Overhead		
€	Totaal aan kosten	€	Totaal baten

Kapitaallasten zijn rente en aflossing van geldleningen. Alle grote uitgaven die gemeenten doen, worden 'gekapitaliseerd' (afgeschreven over een x-aantal jaren). Gemeenten kunnen veel goedkoper geld lenen dan een vereniging of stichting. De kapitaallasten van een sportpark kunnen betrekking hebben op de aanlegkosten of op een grote herinvestering zoals de renovatie van een veld of de aanleg van kunstgras. De post kapitaallasten die u in een afdelingsbegroting tegenkomt, is een getotaliseerd bedrag. Het kan betrekking hebben op verschillende activa (aanleg veld 1, renovatie veld 3, uitbreiding kleedkamers, enzovoort). Door afschrijving nemen de kapitaallasten af, maar door nieuwe investeringen komen er ook weer nieuwe bij. In de regel zijn bij oudere accommodaties de kapitaallasten relatief lager.

Wat betreft de velden hebben we te maken met dagelijks/wekelijks onderhoud, met jaarlijks onderhoud en met renovatieonderhoud eens in de vijftien à twintig jaar. Normaal gesproken zal renovatieonderhoud terugkeren in de vorm van kapitaallasten (gemeenten zijn verplicht grote uitgaven te activeren/af te schrijven). Bij opstallen

hebben we het meestal over groot onderhoud, omdat klein onderhoud doorgaans al bij de gebruiker ligt.

Uitgaven voor materiaal zijn bijvoorbeeld dressgrond of zand (bezanden), onderhoud van materieel (tractor en dergelijke) en materiaal voor herstelwerkzaamheden.

Soms brengt de energiemaatschappij energie rechtstreeks in rekening bij de vereniging (als de meter op naam van de vereniging staat). Het komt ook voor dat de gemeente de rekening krijgt; in dat geval komen deze kosten terug op de begroting van de gemeente. Soms is de huur van een veld inclusief energiekosten en soms is sprake van verrekening van de kosten.

Onder heffingen en belastingen verstaan we waterschapsbelasting, rioolheffing, OZB en dergelijke. De vereniging ontvangt vaak rechtstreeks een factuur, maar ook de gemeente moet als eigenaar kosten betalen.

De interne uren die bijvoorbeeld een beleidsmedewerker sport/welzijn maakt, worden doorberekend of omgeslagen over de verschillende accommodaties. Tenslotte is er een post overhead. Dit zijn algemene kosten die de gemeente maakt en die worden omgeslagen naar diverse kostenplaatsen (dus ook sportparken). Denk bijvoorbeeld aan ICT-kosten, kosten voor gemeentehuis of gemeentewerf en kosten voor communicatie. Meestal heeft de overhead geen rechtstreeks verband met het sportpark. Het is een administratieve manier om algemene kosten te verdelen over een groot aantal kostenplaatsen.

Uit de afdelings- of productbegroting kunt u aflezen wat (volgens de gemeentelijke boeken) de exploitatie van een sportpark kost. Dat hoeft niet altijd een getrouw beeld te zijn van de werkelijke kosten. Soms is de aanleg van een park of veld in het verleden gefinancierd uit woningbouw en dan ziet u die investering niet terug als kapitaallasten. Soms worden bepaalde werkzaamheden niet of incidenteel uitgevoerd. De gemeentebegroting geeft dus vooral een indicatie van wat de gemeente nu kwijt is.

Kunstgras

Het onderhoud van kunstgrasvelden wordt erg onderschat; als zouden ze geen onderhoud nodig hebben. Dit is echter een misverstand.

Het wekelijks onderhoud bestaat voornamelijk uit borstelen en vegen, bladblazen en bijvullen van infill. Borstelen egaliseert het veld en voorkomt dat de vezel plat gaat liggen. Sommige matten hebben namelijk een open structuur en neigen er daarom naar. Vezels ondergaan meestal eens per week een borsteling, vezels die minder platliggen ook wel eens per twee weken.

Het periodiek onderhoud bestaat uit het beluchten en 'decompacteren' van de kunstgrasmat en dient minimaal tweemaal per jaar te gebeuren. Het voorkomt bacterie- en algengroei en het bevordert de demping en de waterdoorlatendheid.

Het (minimaal) jaarlijks onderhoud bestaat uit inspectie van de drainage en het reinigen van de mat. Hiervoor zijn speciale machines die de mat borstelen en schoonzuigen.

Onderhoud van kunstgrasvelden is van invloed op de garantie. Stem met de leverancier af (bij voorkeur bij aanbesteding) welke werkzaamheden de vereniging zelf kan doen.

In de bijlage is een onderhoudsprogramma opgenomen voor een kunstgrasveld. Dit programma is exclusief renovaties (een kunstgras toplaag heeft een technische levensduur van circa tien tot twaalf jaar). Als de vereniging het schoonhouden / bladblazen voor haar rekening neemt en het vegen/borstelen minder frequent gebeurt, dan nog gaat het al gauw om een post van € 5.000 tot € 7.000 per veld.

De geraamde onderhoudskosten voor een natuurgrasveld zijn in de bijlage meestal ook hoger dan in de praktijk. Ook hier geldt dat we in de bijlage uitgaan van een goed onderhoudsprogramma. In de praktijk is regelmatig sprake van het niet of minder intensief uitvoeren van een aantal bewerkingen, zoals prikrollen, wiedeggen, vertidraineren en diepbeluchten, of wordt minder verschralingszand of kunstmest toegepast. Uiteindelijk heeft dat wel zijn weerslag op de speelbaarheid van sportvelden.

Zie voor meer informatie de KNVB-brochures:

- 'Onderhoud grassportvelden';
- 'Onderhoud kunstgrasvelden';
- 'Na bouwen komt onderhouden' (opstellen).

Aan het eind van deze fase moet het volgende duidelijk zijn:

- Welke organisatievorm hanteren we?
- Wat zijn de financiële, personele en praktische gevolgen?
- Wat is de kapitaalbehoefte voor investeringen?
- Welke middelen heeft de vereniging beschikbaar?
- Welke financiële middelen moeten we verwerven buiten de vereniging?

8.2.6. Besluitvorming

Over de besluitvorming door de gemeente is in hoofdstuk 5 en 6 al het nodige opgemerkt. In deze paragraaf behandelen we de concrete besluitvorming van de gemeente over het aangaan van een privatiseringsovereenkomst met de vereniging(en) en/of beheerorganisatie.

De uitkomsten van stap 8.2.1 t/m 8.2.5 bepalen de haalbaarheid van privatisering. De vraag is tegen welke kosten de beheerorganisatie of verenigingen de exploitatie kunnen en willen overnemen. En of sprake is van een duurzame bedrijfsvoering met een verantwoord kwaliteitsniveau waarbij de risico's beheersbaar zijn. Het kan zijn dat de gemeente meer geld kwijt is dan voorheen, omdat bepaalde kosten (meerjarenonderhoud, renovaties) niet in de begroting waren opgenomen.

De uitkomst van stap 8.2.1 t/m 8.2.5 zal terugkomen in een verslag of rapportage. Op grond daarvan volgt een voorstel voor het besluit om, al dan niet, de privatisering en de uitwerking voort te zetten. Het college van B en W stelt dit voorstel ambtelijk op, om vervolgens het collegebesluit met raadsvoorstel aan te bieden aan de gemeenteraad.

Het is voor de vereniging(en) zaak goed kennis te nemen van het collegebesluit en het raadsvoorstel, evenals de bijlagen.

De vereniging is te allen tijde vrij alles wat de gemeente op deze wijze eenzijdig inbrengt, niet te accepteren of zodanig qua formulering te wijzigen, dat het voor de vereniging wél acceptabel wordt. Voorkom in dit verband vage formuleringen en zogeheten 'open einden'. Het gaat om grote belangen en die mogen best zakelijk worden vastgelegd. Alle partijen hebben er baat bij dat alles goed is geregeld!

Wanneer gemeente en vereniging het met elkaar eens zijn over de tekst van de overeenkomst, komt deze ter goedkeuring te liggen bij de gemeenteraad. Bij goedkeuring zal de gemeenteraad Burgemeester en wethouders adviseren de overeenkomst tekenen.

8.2.7. Juridische verankering

De nieuwe juridische verhoudingen tussen de gemeente, eventuele beheerorganisatie en de vereniging(en), komen vast te liggen in overeenkomsten.

De meest voorkomende rechtsverhoudingen tussen een vereniging en een gemeente zijn:

1. Huur van het gehele complex, waarin nadrukkelijk afspraken worden vastgelegd over het gebruik en het onderhoud van zowel de velden als de opstallen.
2. Huur van het complex of de huur van de velden, en een recht van opstal voor de gebouwen; kantine, kleedkamers en tribune. Hierin moet ook nadrukkelijk worden vastgelegd op welke manier het onderhoud van de velden is geregeld. Ten aanzien van de opstal is het volgende in het bijzonder van belang: het vastleggen van de overeengekomen duur en de vergoeding die de gemeente aan de vereniging zal geven voor de gebouwen bij het einde van het recht van opstal.
3. Gebruiksrecht voor de velden en een recht van opstal voor de gebouwen. Dit zal zich veelal voordoen wanneer meer instellingen gebruikmaken van hetzelfde sportcomplex. Hierin moeten de voorwaarden voor het gebruik worden vastgelegd. Het onderhoud maakt daarvan deel uit. Ten aanzien van de opstal is het volgende in het bijzonder van belang: het vastleggen van de duur van de overeenkomst en de vergoeding die de gemeente aan de vereniging zal geven voor de gebouwen bij het einde van het recht van opstal.

In de bijlage gaan we nader in op huur en recht van opstal.

Als gemeente en verenigingen kiezen voor een tussenlaag via een beheerstichting, die gelegenheid biedt tot sportbeoefening, dan zal die nieuwe beheerorganisatie gebruikersovereenkomsten afsluiten met de diverse gebruikers/verenigingen. Dit zijn geen huurovereenkomsten, want het sportbesluit gaat om een dienstbetoon dat verder gaat dan een verhuursituatie (passief gebruiksrecht). De inhoud van een gebruikersovereenkomst gaat dus verder dan een huurovereenkomst; u zult het dienstbetoon moeten omschrijven dat de exploitant aan de gebruiker verleent.

Het kan, maar het is niet noodzakelijk het eigendom van de gemeente over te dragen via een recht van opstal (opstallen) of erfpacht (sportpark) naar een beheerstichting of vereniging.

De gemeente kan bijvoorbeeld eigenaar blijven en verantwoordelijk blijven voor veldrenovaties. De verenigingen (via de beheerorganisaties) dragen de middelen af aan de gemeente om deze renovaties te bekostigen.

8.2.8. Uitvoering

Voor de uitvoering behoort de exploiterende organisatie (beheerorganisatie of vereniging) te beschikken over:

- een meerjarenbeheerplan en meerjarenbegroting;
- een jaarplan en een (jaar)begroting;
- een maand- of weekrooster;
- uitbesteding van werkzaamheden en afsluiten overeenkomsten.

(Meerjaren)beheerplan

Het verdient aanbeveling, zowel voor het onderhoud van de gebouwen als van de terreinen, te beschikken over een plan waaruit blijkt welke onderdelen op welke

momenten onderhoud of vervanging nodig hebben. Een beheerplan brengt structuur in de aanpak van het onderhoud. Verenigingen zijn nogal eens geneigd zaken op zich te laten afkomen, maar een beheerplan geeft aan wat er te doen staat en wanneer. Bovendien ziet de vereniging zo grote kosten tijdig aankomen, waarvoor dan ook tijdig reserveringen kunnen plaatsvinden.

In hoofdstuk 8.2.2 staat dat de inventarisatie van de staat van onderhoud, de nulmeting, vaak al een goede opstap is om tot een meerjarenbeheerplan te komen.

Jaarplan

Maak aan het begin van het jaar een jaarplan, en werk daarin de activiteiten die in dat jaar aan de orde zijn, nader uit. Het opstellen van een tijdschema voorkomt dat er op bepaalde momenten te veel op het programma staat en er op andere momenten niets te doen valt. Speciale aandacht is nodig voor de zomer- en vakantieperiode. Vooral het onderhoud aan de terreinen gaat in die periode gewoon door. De Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek biedt op haar website een jaarplan aan voor cultuurtechnisch onderhoud van natuurgrasvelden (www.bsnc.nl).

Maand- of weekrooster

Net als het schoonmaakonderhoud keert een groot aantal verzorgende werkzaamheden wekelijks of maandelijks terug. Advies: stel voor dit soort werkzaamheden een rooster op.

Uitbesteden van werkzaamheden

Hoewel het uitbesteden van werkzaamheden voor verenigingen niet nieuw is, zullen ze hierbij voor wat betreft de terreinen vaak wat kritischer moeten handelen. De neiging bestaat de aannemer te laten bepalen welke werkzaamheden uit te voeren, waarna deze uitvoering soms tegenvalt en er kritiek op de aannemer ontstaat.

Bij het uitbesteden van werkzaamheden moet duidelijk zijn dat de opdrachtgever te allen tijde verantwoordelijk is voor het verstrekken van de opdracht, óók als deze zich er niet voldoende van heeft vergewist of de aanbidding/offerte volledig is en aan zijn wensen voldoet.

Het verdient daarom aanbeveling dat de opdrachtgever bij een offerteaanvraag een omschrijving levert van de gewenste werkzaamheden: soort, omvang, kwaliteit, hoeveelheden, enzovoort. Het bijgevoegde basisonderhoudsprogramma (bijlage B) kan daarvoor als voorbeeld dienen. Een aannemer mag desnoods een afwijkende offerte indienen, maar het is de opdrachtgever die uiteindelijk bepaalt. Ook een goede technische omschrijving maakt het gemakkelijker offertes met elkaar te vergelijken. De goedkoopste is niet altijd de beste!

Taakafbakening vrijwilligers

Als een vereniging alleen privatiseert, zet zij waarschijnlijk vrijwilligers in. En wanneer een beheerorganisatie de exploitatie op zich neemt, is het ook mogelijk dat verenigingen via vrijwilligers bepaalde werkzaamheden uitvoeren (waarvoor zij een reductie kunnen ontvangen op de gebruiksvergoeding). Om voor uiteenlopende taken de juiste mensen te vinden, is het van belang goed inzicht te hebben in de

aard en omvang van de verschillende werkzaamheden. De (nieuwe) vrijwilligers verwachten dat zij van tevoren te horen krijgen wat zij moeten doen, hoeveel tijd daarmee gemoeid is, welke apparatuur beschikbaar is, enzovoort. Vrijwilligers haken nogal eens af als er geen duidelijke taakafbakening is, zij van de ene in de andere klus rollen en er nooit een einde aan komt...

8.2.9 Evaluatie

Als het aan de gemeente ligt, dan worden privatiseringsovereenkomsten afgesloten voor een lange termijn. Eigenlijk gaat ze ervan uit dat de verantwoordelijkheid voor de werkzaamheden niet bij de gemeente terugkomt. Als beide partijen goede afspraken maken en er voldoende middelen beschikbaar zijn onderhoud zelf uit te voeren of te laten uitvoeren, zal dat niet het geval zijn. Toch zijn er situaties bekend waarin de vereniging het onderhoud aan de gemeente heeft teruggegeven. Verder bestaan er voorbeelden van situaties waarin een vereniging maar 'voortmoddert' en waar het onderhoud als gevolg van onvoldoende middelen niet tot zijn recht komt. Dat heeft vooral betrekking op het onderhoud aan de velden. De kwaliteit van de velden loopt langzaam terug, zonder dat de vereniging er iets tegen kan doen.

De KNVB is van mening dat er regelmatig evaluatiemomenten moeten zijn waarop de partijen de afspraken, ook de financiële, nog eens tegen het licht houden. Verloopt het proces zoals alle betrokkenen zich dat vooraf hadden voorgesteld? Zijn er voldoende en kwalitatief goede vrijwilligers beschikbaar? Gebeurt de uitvoering van de uit te besteden werkzaamheden op de juiste wijze? Zijn er tegenvallers of onverwachte ontwikkelingen geweest? Is het budget toereikend? Wij adviseren, zeker in het begin, tenminste twee keer

per jaar een evaluatiemoment te hebben. In een later stadium kan dit minder vaak nodig zijn. Voorkom dat zaken blijven liggen en daardoor achterstand in het onderhoud ontstaat. De ervaring leert dat een eenmaal opgelopen achterstand zelden wordt ingehaald en uiteindelijk ten koste gaat van de kwaliteit en bespeelbaarheid van de terreinen.

De gemeente moet zich eveneens realiseren dat zij baat heeft bij een goede uitvoering en een tevreden sportvereniging. Vaak is de gemeente duurder uit als zij moet ingrijpen via vervroegd groot onderhoud of renovatie. Uiteraard moet er wel de bereidheid zijn, bij gebleken ontoereikendheid van de privatiseringsvoorwaarden, deze bij te stellen. Dit geldt vooral de financiële voorwaarden, omdat deze vaak de beperkende factor zijn.

9. Wat er fout kan gaan: succes- en faalfactoren

9.1 Budget

Budget is veruit de belangrijkste succes- en faalfactor. Worden verenigingen financieel in staat gesteld de belangrijke onderhoudswerkzaamheden uit te besteden en zelf voor het ondersteunende, verzorgende en dagelijkse onderhoud te zorgen? Dan zijn ze over het algemeen tevreden en zien privatisering als een verbetering. Het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen staat echter haaks op de bezuinigingsopdracht van de gemeente.

9.2 Openheid en communicatie

Verenigingen ervaren vaak onvoldoende openheid van de gemeente als het gaat om het verschaffen van inzicht en het verstrekken van informatie. Verenigingen moeten vaak zelf zaken uitzoeken die een gemeente ook zou kunnen aanreiken. Relevante informatie blijkt moeilijk te achterhalen te zijn. Het vinden van de beste privatiseringsvorm is een gezamenlijk zoekproces dat alleen kan plaatsvinden als alle partijen goed op de hoogte zijn van elkaars standpunten en ideeën. Als processen stroef verlopen, is er vaak sprake van een gebrekkige communicatie. Gemeenten zouden meer aan 'opvoeden' van hun partner moeten doen.

9.3 Tijd en planning

Tijd is nogal eens een negatieve factor. Gemeenten willen dit soort complexe processen soms in enkele maanden afhandelen. Verenigingen ervaren het gebrek aan tijd als 'door de strot duwen'. Privatiseren kost immers tijd. Veelal loopt de oorspronkelijke planning van

de gemeente fors uit. Voor het afronden van een privatiseringsproces moet minimaal één jaar worden aangehouden, maar anderhalf tot twee jaar is niet uitzonderlijk.

9.3 Gelijkwaardigheid

Verenigingen ervaren hun positie in de onderhandelingen met de gemeente vaak als niet gelijkwaardig. Ze voelen zich geen partner. Gemeenten hebben ook vaak een voorsprong aan kennis en in tijd. De vereniging ziet op tegen de gemeente en voelt zich verbaal en inhoudelijk niet opgewassen tegen de wethouder die namens de gemeente de gesprekken voert. In dit verband verdient het aanbeveling de gesprekken als vereniging niet zelf te voeren, maar daarvoor een externe kracht in te huren.

9.4 Onderhandelingsruimte

Als de gemeenteraad de politieke en financiële kaders al heeft vastgelegd, is er vaak weinig onderhandelingsruimte. Er zijn voorbeelden bekend waarin het proces hierdoor onnodig lang heeft geduurd, maar ook waarin verenigingen 'ten langen leste' toch maar onder een slechte overeenkomst hun handtekening hebben geplaatst.

9.5 Win-winsituatie

Gemeenten stellen het voor dat privatiseren tot een win-winsituatie leidt. Verenigingen krijgen de verantwoordelijkheid en kunnen voortaan zelf bepalen. Maar de verenigingen zien over het algemeen de privatisering als een eenzijdige lastenverzwaring.

9.6 Verslaglegging en vastlegging

In langlopende onderhandelingstrajecten is het belangrijk stapsgewijs voortgang te boeken en tussentijdse afspraken goed vast te leggen. Dit voorkomt dat bepaalde discussiepunten steeds terugkeren en de voortgang ophouden. Het eindresultaat moet de wederzijdse afspraken correct verwoorden. Gemeenten hebben nogal eens de neiging open einden in te bouwen of de afspraken eenzijdig te beschrijven. Niet alleen de vereniging gaat verplichtingen aan, ook de gemeente doet bepaalde toezeggingen die zij moet nakomen. Daarnaast moet er een mogelijkheid tot herziening worden ingebouwd.

9.7 Procesmanagement

Voor verenigingen is een privatiseringsproces een fenomeen waarmee zij maar eens in hun bestaan te maken krijgen. Voor veel gemeenten is het evenmin een dagelijkse activiteit. Zeker wanneer er grote belangen zijn en meerdere partijen bij het proces betrokken, is het niet ongebruikelijk het proces te laten begeleiden door een deskundige buitenstaander.

9.8 Monitoring en controle

Als privatisering misgaat, dan is dat meestal niet in het begin, maar na verloop van tijd. Verenigingen en beheerorganisaties draaien veelal op vrijwilligers. U moet er niet van uitgaan dat wat gisteren goed is gegaan, morgen óók goed gaat. Het is belangrijk de uitvoering regelmatig tegen het licht te houden (gemeente, eventueel beheerorganisatie en verenigingen). Dat is de beste manier om tijdig knelpunten te signaleren en gezamenlijk, naar een oplossing te zoeken.

Bijlagen

Bijlage A: Overzicht van vaste onderdelen van een sportcomplex

Terreinen:

- wedstrijdelden
- pupillenvelden
- trainingsveld(en)
- trainingshoek(en)
- publieksstroken en resthoeken

Terreininrichting:

- doelen en doelnetten
- hoekvlaggen
- dug-outs
- scorebord
- reclameborden
- vuilnisbakken

Afrasteringen en hekwerken:

- speelveldafzetting(en)
- ballenvangers inclusief netten
- complexafrastering inclusief poorten
- toegangspoort(en)
- ballenpoorten

Verhardingen:

- tegels
- asfalt
- klinkers
- mijnsplit

Lichtinstallaties:

- veldverlichting
- complexverlichting
- openbare verlichting

Beplantingen:

- bosbeplanting
- bomen
- sierbeplanting
- heggen

Parkeerplaats

Fietsenstalling

Speelwerktuigen (jaarlijkse keuring)

Beregeningsinstallatie

Beregeningspompen

Beregeningsbron

Afwateringspompen

Afwateringsstuwen

Sloten en watergangen

Projectnr: KNVB privatisering
Datum: 11-11-2014
Opgesteld: P. van der Weide

Bijlage B: Voorbeeld Basisonderhoudsprogramma
natuurgas

ONDERHOUD NATUURGRAS VOETBAL						
Nr.	Onderdeel	Frequentie	Eenheid	Hoeveel- heden per keer	Hoeveel- heden per jaar	Totaal bedrag €
						€
Klein / dagelijks onderhoud						
	Handmatig verwijderen vuil	10	are	78	780	€ 0,25
	Handmatig verwijderen grof onkruid	5	are	78	390	€ 1,25
						€ 682,45
Cultuurtechnisch onderhoud						
	Bladblazen	4	are	78	312	€ 2,00
	Maaien incl. reistijd	40	are	78	3120	€ 0,50
	Maaien extensief	20	are	20	400	€ 0,60
	Bijmaaien rondom obstakels (bosmaaiër)	8	are	2	16	€ 35,00
	Maaien sprietten (met cirkelmaaiër)	1	keer	78	78	€ 0,50
	Afsteken graskanten	1	m1	360	360	€ 0,25
	Grasvegen (excl. afvoer en storkkosten)	4	are	78	312	€ 2,00
	Verticuleren/vegen (excl. afvoer)	0,33	are	78	25,74	€ 4,00
	Wiedeggen	2	are	78	156	€ 0,85
	Onkruidbestrijding	0,33	are	78	25,74	€ 3,20
	Belijnen veld	30	keer		0	€ 0,00
	Verwerken kunstmest	6	are	78	468	€ 0,55
	Bemestingsonderzoek	0,33	veld	1	0,33	€ 150,00
	Rollen	2	are	78	156	€ 1,00
	Prikrollen	3	are	78	234	€ 1,55
	Slepen	4	are	78	312	€ 0,90
	Verwerken verschalingszand	0,5	are	78	39	€ 3,50
	Vertidraineren (holle pennen)	1	are	78	78	€ 5,50
	Vertidraineren (dichte pennen)	1	are	78	78	€ 5,45
	Alternatief: schudbeluchten	0	are	78	0	€ 8,50
	Inslepen zand / dresgrond	1	veld	1	1	€ 115,00
	Doelen/middenterrein beluchten, invullen en inzaaien	1	stuks	2	2	€ 150,00
	Verwerken dresgrond	0,5	are	78	39	€ 3,50
	Fieldtopmaker	0,1	veld	1	0,1	€ 2.000,00
	Recycledressen	0,25	veld	1	0,25	€ 570,00
	Doorzaaien (2 richtingen)	1	veld	1	1	€ 250,00
	Afvoer en storkkosten (per ton)	2	ton	1	2	€ 100,00
						€ 7.496,42
Leveranties						
	Leveren kunstmest	6	kg	140,00	840	€ 1,00
	Leveren verschalingszand	0,5	m3	25,00	12,5	€ 22,00
	Leveren dresgrond	0,5	m3	25,00	12,5	€ 27,50
	Leveren graszaad	1	kg	70,00	70	€ 5,25
	Alternatief: bezoden doelgebieden	0	m2	125,00	0	€ 5,75
						€ 1.826,25
Specialistisch onderhoud						
	Putten reinigen	0,33	st	21	6,93	€ 20,00
	Doorspuiten drainage	0,33	m1	2200	726	€ 0,50
						€ 501,60
Bijkomende werkzaamheden						
	Verharding schoonhouden en reparatie	1	m2	480	480	€ 1,00
	Ballenvangers reparatie	2	EUR	1	2	€ 100,00
	Veldafscheiding reparatie	1	EUR	1	1	€ 100,00
	Doelen reparatie	2	EUR	1	2	€ 100,00
	Verlichting schoonmaken en vervanging lampen	0,5	EUR	1	0,5	€ 1.000,00
						€ 1.480,00
Overige						
	Herstel speelschade	40	mu/veld		0	€ 35,00
	Beregenen (afhankelijk type beregeningsinstallatie)	10	mu/veld	2	20	€ 35,00
	Mollen, konijnen, ongedierte		mu/veld		0	€ 35,00
						€ 700,00
SUBTOTAAL (excl. BTW)						€ 12.686,72
Uitvoeringskosten / Algemene kosten / Winst en Risico 15%						€ 1.903,01
TOTAAL PER VELD op jaarbasis: prijspeil 2014						€ 14.589,73
B.T.W. 21%						€ 3.063,84
ALGEHEEL TOTAAL (incl. BTW)						€ 17.653,58

Uitgangspunten van deze raming:
* als basis dient een kwalitatief goed (gerealiseerd) natuurgasveld;
* onderhoud toegespitst op de bruikbaarheid van het veld volgens de daarvoor geldende normen;
* uitgaande van normaal gebruik van het natuurgasveld;
* geen rekening gehouden met schade door vandalisme en/of onjuist gebruik;
* geen rekening gehouden met eventueel onderhoud aan beregeningsystemen;

Bijlage B: Voorbeeld Basisonderhoudsprogramma kunstgras

Projectnr: KNVB privatisering
Datum: 11-11-2014
Opgesteld: P. van der Weide

ONDERHOUD KUNSTGRAS VOETBAL

Nr.	Onderdeel	Frequentie	Eenheid	Hoeveel- heden per keer	Hoeveel- heden per jaar	Eenheids- prijs €	Totaal bedrag €
Klein / dagelijks onderhoud							
	Handmatig verwijderen vuil	40	are	78	3120	€ 0,25	€ 780,00
	Handmatig verwijderen onkruid	5	are	78	390	€ 1,25	€ 487,45
	Bladblazen	10	are	78	780	€ 1,00	€ 780,00
							€ 2.047,45
Periodiek onderhoud							
	Vegen, borstelen, slepen	45	are	78	3510	€ 0,70	€ 2.457,00
	Inspectie infill, naden, belijning ed.	12	keer	1	12	€ 20,00	€ 240,00
	Handmatig bijvullen infill	24	keer	1	24	€ 10,00	€ 240,00
	Nadresses infill	0,2	are	78	15,6	€ 25,00	€ 390,00
	Onkruid-, mos- en algenbestrijding	2	are	78	156	€ 2,50	€ 390,00
	Herstellen naden, stippen, belijning ed.	2	keer	1	2	€ 100,00	€ 200,00
							€ 3.917,00
Specialistisch onderhoud							
	Dieptereiniging en decompacteren	1	are	78	78	€ 30,00	€ 2.340,00
	Controle drainage	1	keer	1	1	€ 150,00	€ 150,00
	Doorspuiten drainage	0,33	m1	2200	726	€ 0,50	€ 363,00
	Intensieve inspectie kunstgrasveld	2	keer	1	2	€ 200,00	€ 400,00
							€ 3.253,00
Bijkomende werkzaamheden							
	Verharding schoonhouden en reparatie	1	m2	480	480	€ 1,00	€ 480,00
	Ballenvangers reparatie	2	EUR	1	2	€ 100,00	€ 200,00
	Veldafscheiding reparatie	1	EUR	1	1	€ 100,00	€ 100,00
	Doelen reparatie	2	EUR	1	2	€ 100,00	€ 200,00
	Verlichting schoonmaken en vervanging lampen	0,33	EUR	1	0,33	€ 1.000,00	€ 330,00
							€ 1.310,00
Leveranties							
	Bestrijdingsmiddelen	3	liter	2	6	€ 25,00	€ 150,00
	Infill-rubber	1	kg	100	100	€ 0,40	€ 40,00
							€ 190,00
SUBTOTAAL (excl. BTW)							€ 10.717,45
Uitvoeringskosten / Algemene kosten / Winst en Risico 15%							€ 1.607,62
TOTAAL PER VELD op jaarbasis: prijspeil 2013							€ 12.325,07
B.T.W. 21%							€ 2.588,26
ALGEHEEL TOTAAL (incl. BTW)							€ 14.913,33

Uitgangspunten van deze raming:

- * als basis dient een kwalitatief goed (gerealiseerd) kunstgrasveld;
- * onderhoud toegespitst op de bruikbaarheid van het veld volgens de daarvoor geldende normen;
- * standaard kunstgrasveld met zand/rubber infill;
- * uitgaande van normaal gebruik van het kunstgrasveld;
- * geen rekening gehouden met schade door vandalisme en/of onjuist gebruik;
- * geen rekening gehouden met eventueel onderhoud aan beregeningsystemen;

Bijlage C: Voorbeeld indeling uitvoering in zelfwerkzaamheid

Indeling uitvoering in zelfwerkzaamheid	cat. a	cat. b	cat. c
	mogelijk	onder voorw.	niet mogelijk
Speelklaar maken	x		
Maaien		(x)	x
Bijmaaien met bosmaaiers en handmachine		x	
Grasvegen (machinaal)			x
Verticuteren/vegen			x
Onkruidbestrijding chemisch			x
Kunstmeststrooien		(x)	x
Bemestingsonderzoek			x
Rollen		(x)	x
Prikrollen		(x)	x
Slepen		x	
Bladvegen/blazen en afvoeren	x	x	
Verwerken verschrallingszand/dressgrond			x
Diepbeluchten (vertidrainen en dergelijke)			x
Inslepen zand			x
Doorspuiten drainage			x
Putten reinigen		(x)	x
Frezen en egaliseren doelgebieden			x
Doorzaaien (machinaal)			x
Bijzaaien (handmatig)	x		
Bezoden doelgebieden		(x)	x
Herstel speelschade	x		
Beregenen	x	x	
Mollen, konijnen, ongedierte	x		
Opruimen zwerfvuil	x		
Technische installaties			x
Verlichtingen (masten en lampen)		(x)	x
Hekwerken en poorten	x	x	x
Speelveldafrasteringen	x	x	x
Terreinmeubilair	x	x	x
Beplantingen	x	x	x
Verhardingen	x	x	x
Sloten en watergangen			x
Vuilverzameling en verwerking	x		
Reclameborden	(x)	x	
Leveren van materialen			x
Enzovoort			

Bijlage D: Uitleg huurovereenkomst en Recht van Opstal

1. Huur van velden en gebouwen

Van huur is sprake als de ene partij een zaak of een gedeelte daarvan voor gebruik ter beschikking stelt aan een andere partij die daar een tegenprestatie in geld of natura tegenoverstelt. De huurder betaalt dus voor het gebruik van wat hij huurt. Een huurder en verhuurder zijn vrij om alles over die huur af te spreken. Waar zij niets hebben geregeld, geldt de wettelijke regeling. Van sommige vormen van huur waarin de huurder de economisch zwakkere is, schrijft de wet een aantal dwingende bepalingen voor. Hiervan is sprake bij huur van woonruimte en huur van bedrijfsruimte, waarbij vooral gedacht moet worden aan middenstands- en horecabedrijfsruimte.

Bij de huur van velden geniet de huurder geen andere bescherming dan wat contractueel met de gemeente is overeengekomen. Bijvoorbeeld over de periode van de huur en eventuele opzegtermijnen die in acht moeten worden genomen. Verder dienen partijen alles expliciet overeen te komen waarin zij wensen af te wijken van de wet. Omvat de huur (ook) de opstallen - kantine, kleedkamers, tribunes - dan is sprake van 'huur van gebouwde onroerende zaken' en heeft de huurder bij het einde van de huur ontruimingsbescherming op grond van de wet. Hiervan kan niet bij overeenkomst worden afgeweken ten nadele van de

huurder. Op deze ontruimingsbescherming wordt hierna nader ingegaan, bij 'einde van de huurovereenkomst'. In verband met die ontruimingsbescherming is het van belang, bij huur van accommodaties die uit zowel velden als opstallen bestaan, de accommodatie als geheel te huren. Dit wil zeggen dat de huurovereenkomst het volgende expliciet als 'het gehuurde' moet noemen: het sportcomplex bestaande uit een x-aantal velden, kantine, kleedruimte, materiaalloods, tribune, enzovoort. Op deze wijze geldt de ontruimingsbescherming voor het gehele complex. Bovendien wordt zo voorkomen dat de gemeente onderdelen van het complex kan 'afsnoppen' door bijvoorbeeld van één veld de huur op te zeggen. Dat laatste is wel mogelijk als de onderdelen afzonderlijk worden gehuurd.

Ook als uitsluitend kantine met kleedkamers wordt gehuurd, is sprake van huur van 'gebouwd onroerende zaken' en heeft de vereniging ontruimingsbescherming. Deze situatie moet niet worden verward met de situatie waarin de gemeente de kantine als zelfstandige bedrijfsruimte aan een derde zou verhuren. Dan is er sprake van 'huur van bedrijfsruimte'. Zoals eerder aangegeven, gelden voor een bedrijfsruimte andere en dwingende regels die aan de huurder een zekere huurbescherming geven. Deze

bescherming is gegrond op de mogelijkheid voor de huurder tot een levensvatbare exploitatie van het gehuurde te komen. De wet stelt bijvoorbeeld een minimumperiode voor de huur van vijf plus vijf jaar, waarbij uitsluitend de huurder de mogelijkheid heeft de huur na de eerste vijf jaar op te zeggen. Deze situatie zal zich tussen een gemeente en een vereniging overigens niet voordoen, want dat zou neerkomen op bedrijfsuitoefening door de vereniging. Het is wel mogelijk dat de vereniging de kantine huurt en de exploitatie of het beheer verpacht aan een horecaondernemer. In dit geval blijft de vereniging gewoon huurder van de gebouwde onroerende zaak. De pachter heeft geen huurverhouding, noch met de gemeente noch met de vereniging. In deze gevallen is het wel zaak de pachtovereenkomst met de horecaondernemer in elk geval qua looptijd af te stemmen op de huurovereenkomst die de vereniging met de gemeente heeft.

De wet geeft ten aanzien van huur en verhuur eerst enkele algemene bepalingen. Vervolgens noemt de wet de verplichtingen van de verhuurder, de verplichting van de huurder, de rechten van eventuele onderhuurders en wat er kan of moet gebeuren bij het einde van de huur.

In de volgende paragrafen gaan we hier nader op in, voor zover de regeling van belang is voor de huur van sportaccommodaties.

Daar waar in het vervolg over 'verhuurder' wordt gesproken, kunt u 'gemeente' lezen en waar over 'huurder' wordt gesproken, kunt u 'vereniging' of 'beheerorganisatie' invullen.

Verplichtingen verhuurder

De voornaamste verplichtingen van de verhuurder zijn:

1. Het ter beschikking stellen aan de huurder van het gehuurde. Dit betekent dat de huurder er ongestoord gebruik van moet kunnen maken.
2. Herstellen van de gebreken aan het gehuurde, mits dat in redelijkheid van hem kan worden gevraagd. Uitgangspunt is dat verhuurder ervoor moet zorgen dat het gehuurde de eigenschappen heeft voor huurder om van het gehuurde gebruik te maken volgens de overeengekomen bestemming. Als de huurder voetbalvelden huurt, moeten die velden gedurende de gehele huurperiode geschikt zijn om op te kunnen voetballen.

Herstelt de verhuurder gebreken niet, dan mag de huurder dat zelf doen en de kosten ervan in mindering brengen op de huur. De huurder moet de verhuurder wel in gelegenheid hebben gesteld de gebreken te herstellen en het moet ook daadwerkelijk gaan om gebreken die het gebruik onmogelijk maken of belemmeren. Een andere consequentie van deze verplichting

van de verhuurder is, dat de huurder moet gedogen dat de verhuurder het noodzakelijke herstel en onderhoud verricht. De redelijkheid en billijkheid tussen partijen staan ook bij deze aangelegenheden altijd voorop.

Verplichtingen van de huurder

De basisverplichting van de huurder is dat hij zich als goed huurder moet gedragen. Dat wil zeggen:

- a. dat hij op normale wijze gebruik van het gehuurde moet maken;
- b. dat hij op tijd de huur moet betalen;
- c. dat hij geen wijzigingen aan het gehuurde aanbrengt zonder toestemming van de verhuurder;
- d. dat hij kleine reparaties verricht;
- e. dat hij aansprakelijk is voor schade, ook als deze door medegebruikers is veroorzaakt (denk aan toernooien);
- f. dat hij dringende werkzaamheden moet gedogen met betrekking tot het onderhoud aan het gehuurde door verhuurder;
- g. dat hij het gehuurde weer aan verhuurder ter beschikking stelt, in goede staat, bij het einde van de huur. Met het oog op deze verplichting is het van groot belang bij het aangaan van de huur een volledige omschrijving op te maken van het gehuurde en de staat waarin het zich bevindt, en deze als bijlage aan de huurovereenkomst te hechten.

Onderhoud

Omdat de wet de verhuurder aanwijst als verantwoordelijke voor het grote onderhoud en de huurder voor het overige, moeten in de

huurovereenkomst de afwijkende afspraken daarover tussen gemeente en vereniging worden opgenomen. Het is het meest praktisch de afspraken zo uitvoerig en compleet mogelijk in een bijlage op te nemen en daar in de overeenkomst naar te verwijzen. Loopt de huur al en doet het privatiseringstraject zich tussentijds voor, dan kan een aanhangsel bij de overeenkomst worden opgesteld dat door beide partijen is ondertekend en waarbij partijen aangeven de huurovereenkomst betreffende de onderhoudsverplichtingen te wijzigen zoals in het aanhangsel is vermeld. In deze nadere overeenkomst dienen weer alle afspraken helder en volledig te worden weergegeven.

Onderverhuur

In de meeste gevallen zal geen sprake zijn van onderhuur of onderverhuur. Als dit wel wenselijk is - dat wil zeggen: als het ernaar uitziet dat de vereniging de kantine of een gedeelte van de overige gebouwen zal onderverhuren aan een andere vereniging of instelling - moet de vereniging erop attent zijn dat dit ook contractueel is toegestaan.

Is onderhuur toegestaan, dan is het verstandig de lengte en de verdere voorwaarden van de onderhuur af te stemmen op de overeenkomst die de vereniging als hoofdhuurder met de gemeente heeft. Ook qua andere voorwaarden is altijd het bestaande contract tussen de vereniging en de gemeente leidend. Bijvoorbeeld ten aanzien van het gebruik dat van de ruimte mag worden gemaakt, maar vooral ook ten aanzien van de verplichtingen van het onderhoud.

Einde van de huur

Is de huur (definitief) beëindigd, dan stelt de huurder het gehuurde weer ter beschikking aan de verhuurder. De staat waarin deze het moet 'afleveren', is afhankelijk van de staat waarin het in gebruik is genomen en van de afspraken over het onderhoud ervan. Als blijkt dat de huurder zijn verplichtingen niet correct is nagekomen, kan de verhuurder op de huurder het onderhoud verhalen dat dientengevolge moet worden verricht. Een goede vastlegging van de onderhoudsafspraken en de staat van het gehuurde bij het begin van de huur, blijkt ook van groot belang te zijn voor deze fase van de rechtsverhouding tussen de vereniging en de gemeente.

Hoe en wanneer eindigt nu de huurovereenkomst?

Is de huur voor bepaalde tijd aangegaan, dan is geen opzegging nodig. Is de huur voor onbepaalde tijd aangegaan, dan is wel opzegging nodig. De huur wordt opgezegd tegen de dag van de huurbetaling en met inachtneming van een termijn die gelijk is aan de termijn van de huurbetaling, met een minimum van één maand. Het is in dit verband raadzaam een betaling voor de huur overeen te komen in één termijn, berekend over het hele jaar. Als ten aanzien van de opzegging niet nadrukkelijk anders is overeengekomen, dan is men in dat geval verzekerd van een opzegtermijn van één jaar.

Wordt een huurbetaling per kwartaal overeengekomen, dan vloeit uit deze bepaling van de wet voort dat er een opzegtermijn bestaat van drie maanden. Voor zover een opzegtermijn wel nadrukkelijk wordt overeengekomen, is het aan te bevelen niet akkoord te gaan met een opzegtermijn van minder dan zes maanden. De voorkeur gaat natuurlijk uit naar een opzegtermijn van één jaar.

De wet verlangt van de verhuurder overigens een actieve houding waar het gaat om het einde van een overeenkomst voor bepaalde tijd. Ook al is opzegging van de overeenkomst niet nodig, toch wordt van de verhuurder verlangd dat hij op een of andere manier kenbaar maakt aan de huurder dat het toch echt de bedoeling is dat hij de zaak ontruimt. Zet de huurder het gebruik namelijk door na het einde van de overeenkomst, dan wordt de huur voor onbepaalde tijd verlengd. Hiervan wordt alleen afgeweken wanneer ondubbelzinnig uit handelingen of mededelingen van de verhuurder blijkt dat dát absoluut niet de bedoeling is. Als er sprake is van een dergelijk voortgezet gebruik en de overeenkomst daardoor voor onbepaalde tijd is verlengd, betekent dit overigens niet meer dan dat voor het beëindigen van de huurovereenkomst een actieve opzegging volgens de hiervoor aangegeven regels moet plaatsvinden. De termijn van opzegging die in dit geval niet in de overeenkomst zal zijn geregeld, is dan weer geheel volgens de wettelijke regeling: opzegging tegen de dag van de huurbetaling met een minimumtermijn van één maand.

Als de huurovereenkomst de huur van gebouwde onroerende zaken betreft, heeft de huurder ontruimingsbescherming. Dit wil zeggen dat de huurder de rechter om uitstel van ontruiming kan verzoeken. Dit uitstel kan worden verzocht voor de periode van één jaar, een periode die nog tweemaal met één jaar kan worden verlengd. De huur wordt in dergelijke gevallen onder gelijke voorwaarden voortgezet. Wel kan de rechter op verzoek beslissen over de huurprijs als deze de rechter als onredelijk voorkomt. De rechter zal het verzoek alleen afwijzen wanneer het belang van de verhuurder door de uitgestelde ontruiming onevenredig zal worden geschaad. Uiteraard moet de huurder wel aangeven waarom hij op dit moment nog niet kan ontruimen of waarom het zeer bezwaarlijk zou zijn om te ontruimen. Dit recht om ontruiming uit te kunnen stellen is van dwingend recht en kan bij overeenkomst dus niet worden aangetast.

Alleen de rechter kan tussentijds de huurovereenkomst met betrekking tot gebouwde onroerende zaken ontbinden. Een verzoek tot ontbinding wordt over het algemeen pas ingesteld als een van beide partijen in gebreke blijft, ook na aanmaning, om aan zijn verplichtingen uit de overeenkomst te voldoen.

Aanbevelingen over het onderhoud

- Als er tussen gemeente en vereniging een rechtsverhouding van huur en verhuur bestaat, moeten de afspraken in het kader van de privatisering als bijlage bij het huurcontract worden gevoegd. Zijn de

afspraken in een later stadium gemaakt, dan een wijzigingsovereenkomst opstellen, waarin de nieuwe afspraken ter vervanging van de oude als onderdeel van de overeenkomst worden opgenomen.

- Het is te allen tijde zaak bij het begin van de huur en voorafgaand aan een privatiseringstraject een goede opname van het gehuurde te maken die beide partijen accorderen.

Overige conclusies en aanbevelingen in verband met huur

- Geef de voorkeur aan een huurovereenkomst die zowel de velden als de opstallen omvat. De vereniging geniet dan een ontruimingsbescherming tegen het einde van de huur van minimaal één jaar en maximaal drie jaar.
- Om deze bescherming moet de vereniging wel verzoeken bij de rechter.
- Worden alleen velden gehuurd, dan is er geen sprake van ontruimingsbescherming.
- Het verdient aanbeveling in geval van overeenkomsten voor bepaalde tijd te kiezen voor een periode van minimaal vijf jaar, met het oog op continuïteit van de vereniging.
- Zet de vereniging het gebruik van het gehuurde na afloop van de overeengekomen periode voort, dan wordt de huurovereenkomst van rechtswege omgezet in een overeenkomst voor onbepaalde tijd die dan alleen nog door ontbinding of opzegging kan worden beëindigd.
- Voor alle huurovereenkomsten geldt dat als niets betreffende het onderhoud geregeld is, de vereniging uitsluitend verantwoordelijk is

voor kleine reparaties aan het gehuurde en dan ook nog alleen als dat niet het gevolg is van wanprestatie door de verhuurder.

2. Recht van opstal betreffende de gebouwen

De hoofdregel luidt dat de eigenaar van een stuk grond ook eigenaar is van alles wat daarop wordt gebouwd of verbouwd, en/of wat daar aan kabels, leidingen, maar ook parkeergarages en dergelijke in de grond wordt aangelegd. Het is daarbij niet van belang of de eigenaar zelf heeft gebouwd of de kabels/leidingen heeft gelegd of dat een ander dat heeft gedaan. Deze situatie is niet altijd wenselijk. De wet geeft de eigenaar nu de mogelijkheid aan een ander een vorm van gebruik van zijn grond toe te staan, namelijk het neerzetten van een gebouw of het leggen van een pijpleiding, waarbij die ander ook eigenaar wordt van wat hij bouwt of aanlegt. De eigenaar geeft die ander in dergelijke gevallen een recht van opstal. Dit is dus het recht van die ander te bouwen op de grond van een ander of iets aan te leggen of te bouwen onder de grond van de eigenaar, waarbij de eigendom van het gebouwde niet aan de eigenaar van de grond toevalt.

Recht van opstal: risico, lusten en lasten voor de opstaller

Waarom zou een eigenaar van een stuk grond kiezen voor een dergelijke constructie?

Reden daarvoor kan zijn dat het volledige risico waaronder het verdere onderhoud van wat wordt gebouwd of aangelegd, ook geheel bij degene komt te liggen die heeft gebouwd of aangelegd. Bij leidingen kan men denken aan het risico van lekkage en bodemvervuiling. Bij opstallen kan men, behalve aan het onderhoud,

denken aan het risico van instorting of van het op andere wijze tenietgaan, waardoor aan anderen schade wordt veroorzaakt. De schade die op deze wijze aan anderen, maar ook aan de grondeigenaar, wordt berokkend, komt dan geheel voor risico van degene die het recht van opstal heeft gekregen.

Het belang kan ook in eerste instantie bij de opstaller liggen: de opstallen komen geheel voor rekening en risico van hem, dus zowel lusten als lasten. Hij is niet afhankelijk van een ander voor het onderhoud - het hoe, wat en wanneer ervan - maar kan zelf zijn plannen trekken qua tijd en investeringen.

Voordeel voor de grondeigenaar is dat hij geen zorgen meer heeft over het onderhoud en dat hij zelfs voorschriften ten aanzien van dat onderhoud kan opnemen in de opstalvoorwaarden.

Het is duidelijk dat in deze rechtsverhouding niet snel een noodzaak tot privatisering van het onderhoud zal bestaan, omdat het onderhoud doorgaans al ligt bij de opstalhouder: de vereniging. Wel behoort de vereniging bij de vestiging van het recht van erfpacht attent te zijn op de voorwaarden die de gemeente aangaande het onderhoud mogelijk aan de vereniging wenst op te leggen.

Verder is het mogelijk afspraken te maken over de vergoeding van de waarde en eventueel over extra investeringen die zijn gedaan in verband met het (groot) onderhoud van de opstallen bij het einde van het recht van opstal. Hierover moet al bij de vestiging van het recht van opstal zijn nagedacht. Wanneer de opstal

eindigt, is het te laat.

Hoe komt het recht van opstal tot stand?

In de registers blijft de gemeente als eigenaar van het perceel te boek staan, waarbij staat vermeld dat het perceel is belast met een recht van opstal en wie dat recht van opstal toekomt. Omdat het een recht betreft dat het absolute eigendomsrecht van de eigenaar aantast, stelt de wet ook een formele eis voor de totstandkoming ervan. Het recht van erfpacht komt pas tot stand via inschrijving van de notariële akte van vestiging van het recht van opstal in de registers van het kadaster.

Omdat het een recht is dat de grondeigenaar aan een ander verleent ten aanzien van zijn eigendom, kan de eigenaar voorwaarden stellen aan het gebruik van het recht van opstal. Deze voorwaarden moeten in een overeenkomst tot vestiging van het recht van opstal worden opgenomen. Eerder in deze brochure is duidelijk gemaakt hoe een vereniging met de gemeente tot afspraken kan komen over de inhoud van het recht van opstal. Het gaat daarbij concreet om de vrijheden die de vereniging heeft bij het bouwen van de clubaccommodatie. De overeenkomst tot vestiging van het recht van opstal is daarom het essentiële stuk voor de vestiging van het recht van opstal. Een onderdeel van die overeenkomst is dat partijen zich verbinden tot het ook daadwerkelijk vestigen van het recht van opstal. Met alleen de overeenkomst zijn ze er nog niet.

De inhoud van de overeenkomst dient bij de notaris in een akte te worden opgenomen die de notaris vervolgens laat registreren bij het kadaster. Pas dan is het recht van opstal een feit.

Er zijn gemeenten, voornamelijk de grotere, die algemene voorwaarden tot opstal kennen. In de besprekingen met de gemeente over het recht van opstal moet de vereniging hierop attent zijn en de gemeente om deze voorwaarden verzoeken in geval de gemeente deze van toepassing wenst te verklaren op de overeenkomst. Ook deze voorwaarden kan de vereniging dan meenemen in de onderhandelingen met de gemeente.

Wettelijke regeling van het recht van opstal
De wettelijke regeling van opstal is, net als bij huur, voor het grootste deel van regelend recht. Dit wil zeggen dat partijen vrij zijn afspraken te maken over de inhoud en de duur van het recht van opstal. Heeft men iets niet geregeld waarvan achteraf blijkt dat het wel geregeld had moeten zijn, dan geldt wat daarover in de wet is geregeld.

Een belangrijk te maken onderscheid is het verschil tussen het zelfstandige en het afhankelijke recht van opstal. Het is mogelijk het recht van opstal te vestigen, afhankelijk van een andere rechtsverhouding die tussen dezelfde partijen bestaat. Concreet: het recht van opstal kan worden gekoppeld aan, of afhankelijk worden gesteld van, de huurovereenkomst met de gemeente voor de

velden. Het recht van opstal eindigt dan tegelijkertijd met het einde van de huur. Het recht van opstal kan in dat geval ook niet eerder - tussentijds - worden beëindigd dan dat de huurverhouding doorloopt. Afhankelijk van de situatie moet daarom worden nagedacht of het wenselijk is het recht van opstal te laten meelopen met de huurovereenkomst of het recht van opstal als een zelfstandig recht te vestigen. De keuze kan zonder problemen vallen op een afhankelijk recht van opstal als de opstal er al staat en de vereniging op korte termijn niet het oogmerk heeft te verbouwen of uitbreiden.

De keuze zal vallen op een zelfstandig recht van opstal als de vereniging plannen heeft voor eigen rekening en risico te gaan bouwen of het huidige gebouw uit te breiden. In verband met investeringen en afschrijvingen is het wenselijk dat het recht van opstal geruime tijd voortduurt en niet afhankelijk is van het moment waarop de huur van de velden wordt beëindigd, ook al bestaat de intentie de huur voort te zetten.

Als het een zelfstandig recht van opstal betreft, blijft het recht van opstal na einde van het recht van opstal doorlopen als de opstaller de zaak niet ontruimt. Dit is alleen anders als de eigenaar uiterlijk zes maanden na einde van de opstal nadrukkelijk laat blijken dat hij de opstal als geëindigd beschouwt. Het recht van opstal blijft dan doorlopen onder dezelfde voorwaarden. Loopt het recht van opstal op deze wijze door, dan kan het uitsluitend worden opgezegd bij deurwaardersexploot. De opzeggingstermijn bedraagt dan één jaar.

Hiervan kan in de overeenkomst niet worden afgeweken ten nadele van de opstaller.

Inhoud van de overeenkomst tot vestiging van recht van opstal

Wat moet in elk geval worden opgenomen in de overeenkomst (en dus later in de akte)?

1. De duur van het recht van opstal.
2. Een duidelijke omschrijving van het perceel waarop het recht van opstal rust. Als het om een bestaande opstal gaat, is het verstandig het recht van opstal te vestigen op een stuk grond dat groter is dan de opstal zelf om de mogelijkheid van uitbreiding open te houden zonder dat daarover nadere onderhandelingen met de gemeente nodig zijn. Gaat het om een nog te bouwen opstal, dan is het verstandig het gedeelte van het perceel waar het recht van opstal op wordt gevestigd nadrukkelijk op een tekening als bijlage bij de overeenkomst op te nemen.
3. De aard van het gebouw: de vereniging heeft er belang bij zo min mogelijk te omschrijven ten aanzien van de gebouwen, zeker als het nieuwbouw betreft. Wel zal er altijd iets in worden opgenomen over de bestemming van het gebouw, zoals kantine, clubhuis, kleedkamers, tribune en materiaalloods. Van deze bestemming mag niet worden afgeweken zonder toestemming van de gemeente.

4. In de akte kan worden opgenomen dat de opstaller (de vereniging) verplicht is een geldsom, de retributie, aan de eigenaar (de gemeente) te betalen.
5. Het recht op een vergoeding van de waarde van de opstallen bij het einde van het recht van opstal, voor zover deze opstallen zijn aangebracht door de vereniging - of door haar voorganger en de vereniging daar een overnameprijs voor heeft betaald. Het is van belang de grondslag voor de vergoeding op te nemen, waarbij men overigens niet de illusie moet hebben met die vergoeding op een andere locatie een nieuwe accommodatie te kunnen stichten. Maar enige onderhandelingsruimte bij de gemeente biedt het opnemen van een reële waarde wel. Denk bijvoorbeeld aan herbouwwaarde, economische vervangingswaarde of aan aanknopingspunten om te komen tot een reële marktwaarde. Vermeld in geen geval de boekwaarde als norm.

Extra aandacht verdient de vergoeding voor investeringen in verbouwing of renovatie. Dit speelt voornamelijk bij accommodaties waar de vereniging op bestaande gebouwen een recht van opstal verkrijgt en niet direct plannen voor nieuwbouw heeft, ook als de vestiging van opstal niet is gekoppeld aan een privatiseringstraject.

Conclusies en aanbevelingen

- Als de gemeente kiest voor het uitgeven van recht van opstal aan een vereniging, moet worden nagedacht of vestiging plaatsvindt als zelfstandig of als afhankelijk recht. Van een afhankelijk recht kan sprake zijn als de vereniging van de gemeente ook velden huurt en de opstallen er al - in goede staat - staan. Van een zelfstandig recht is in elk geval sprake als de vereniging de velden niet huurt, maar in gebruik heeft van de gemeente. Opstal kan namelijk niet afhankelijk worden gesteld van 'gebruik'. Nota bene: gebruik waar enige vorm van vergoeding tegenover staat, is huur! Verder is een zelfstandig recht aan te bevelen als de vereniging zelf, dus voor eigen rekening en risico, gaat bouwen of uitbreiden.
- De consequentie van het recht van opstal is dat de vereniging zelf alle lusten en lasten met betrekking tot de opstallen draagt. Maar hierover kunnen partijen andere afspraken maken. Zij zijn vrij in het invullen van voorwaarden voor verlening van de opstal. Kiezen betrokkenen bij privatisering voor recht van opstal, dan zal, afhankelijk van de staat van de gebouwen, daarover in de overeenkomst het nodige moeten/kunnen worden geregeld. De gemeente kan bijvoorbeeld verantwoordelijk worden gesteld voor het herstel van achterstallig onderhoud.
- In verband met de vergoeding van de waarde van de opstal door de gemeente aan de vereniging aan het einde van de opstal, is het

van essentieel belang een goede regeling op te nemen. Dit is ook van belang als de opstal wordt verleend voor al bestaande gebouwen. Vaak zal een vereniging gedurende de looptijd van het recht van opstal toch gaan verbouwen of uitbreidingen plegen. Als hierover niets is geregeld, is het onzeker of de vereniging aanspraak kan maken op enige vergoeding van de economische of zelfs maar de boekwaarde van gepleegde grote (onderhouds)investeringen. Het is aan te raden een grondslag op te nemen die tot een zo reëel mogelijke waardering van de opstallen zal leiden. Dit vergroot de onderhandelingsruimte voor de vereniging voor vervangende accommodatie.

- Wees als vereniging attent op de beperkingen die de gemeente kan stellen, al dan niet in algemene voorwaarden van opstal, over de mogelijkheid van het aanbrengen of wijzigen van opstallen. Dit kan de omvang van de opstal betreffen, de hoogte, de aard van de opstal, maar ook de plaats van de opstal op het hele terrein en zelfs de periode waarbinnen een en ander moet zijn gerealiseerd.
- Als het een afhankelijk recht van opstal betreft, dat wil zeggen dat het afhankelijk is gesteld van de huur van de velden, is het niet per definitie toegestaan de opstallen te verhuren of te verpachten. Dit moet expliciet in de akte van vestiging worden bepaald als de vereniging de optie daartoe wenst open te houden.

- Is het recht van opstal als afhankelijk van de huur van de velden gevestigd, wees dan als vereniging zeer terughoudend/voorzichtig met verbouwingen aan en uitbreidingen van de opstal die al aanwezig was op het moment van aangaan van de overeenkomst. Tenzij daarover nadrukkelijk iets is overeengekomen, loopt de vereniging het risico investeringen anders dan in nieuwbouw niet vergoed te krijgen.
- Ontruimt de opstaller bij einde looptijd niet, dan blijft het recht van opstal bestaan. Opzegging is dan alleen mogelijk via deurwaardersexploot, met een opzegtermijn van één jaar. Dit geldt alleen als er sprake was van een zelfstandig recht van opstal.

Privatisering

de pijlers onder een proces

Onderhoud grassportvelden

Maatwerk voor de beheerder

INHOUDSOPGAVE

1. Onderhoud van natuurgras is maatwerk.....	3
2. Onderhoud in het algemeen.....	4
2.1 Algemeen.....	4
2.2 Ontwikkelingen.....	4
2.3 Maatregelen.....	5
2.4 Onderhoudskosten.....	5
3. Maaien, grasvegen en verticuteren.....	6
3.1 Maaien.....	6
3.2 Grasvegen.....	7
3.3 Verticuteren.....	7
4. Bemesten.....	8
4.1 Algemeen.....	8
4.2 Soorten meststoffen.....	8
4.3 Waarom bemesten.....	9
4.4 Bemestingsrichtlijnen.....	10
4.4.1 Richtlijn stikstofbemesting.....	10
4.4.2 Richtlijn fosfaatbemesting en andere voedingsstoffen.....	11
5. Rollen, prikrollen, wiedeggen en diepverluchten.....	12
5.1 Rollen.....	12
5.2 Prikrollen.....	12
5.3 Wiedeggen.....	13
5.4 Diepbeluchten.....	13
6. Zodebezanden (verschralen).....	14
6.1 Doel van het zodebezanden.....	14
6.2 Zodebezanden / dresen.....	14
6.3 Wanneer zodebezanden.....	14
6.4 Hoeveelheid en kwaliteit bezandingszand.....	15
6.5 Tijdstip zodebezanden.....	15
7. Beregenen.....	16
8. Werkzaamheden voor het herstel van het speeloppervlak.....	17
8.1 Tijdens het speelseizoen.....	17
8.2 Na het speelseizoen (groot onderhoud).....	18
9. Bestrijden van onkruid en insectenvraat.....	20
9.1 Onkruidbestrijden.....	20
9.2 Bestrijden van insectenvraat.....	21
10. Controle van het drainagesysteem.....	23
11. Controlebemonstering.....	25
11.1 Analyse jonge velden.....	25
11.2 Analyse oudere velden.....	26
11.3 Analyse / samenstelling verschralingzand en dresgrond.....	26

I. ONDERHOUD VAN NATUURGRAS IS MAATWERK

In Nederland liggen duizenden natuurgrasvelden waarop sporters onder alle weersomstandigheden moeten spelen en trainen. De velden moeten aan de zogenaamde sporttechnische eisen voldoen. Dat wil zeggen dat het oppervlak geschikt moet zijn om veilig en plezierig te kunnen spelen. Al meer dan honderd jaar worden er velden aangelegd en onderhouden. Door onderzoek en praktijkervaring ontstaat er steeds meer kennis over hoe velden in een goede conditie gehouden kunnen worden.

De brochure is de afgelopen jaren verschillende malen herzien, waarbij steeds de nieuwste inzichten zijn verwerkt. De eisen die aan velden worden gesteld liggen steeds hoger. Enerzijds komt dat door de gebruikers die steeds hogere eisen stellen aan de vlakteligging, het balrolgedrag en de ontwatering van de velden. Anderzijds worden velden onder druk van stijgende grondprijzen steeds intensiever gebruikt.

In deze vijfde herziening worden de laatste inzichten beschreven. Hierbij is ook gebruik gemaakt van door de Branchevereniging voor Sport en Cultuurtechniek uitgevoerde onderzoeken op het gebied van bemesting en bodemleven.

Evenals de voorgaande versie is deze brochure tot stand gekomen in samenwerking met Grontmij. De KNVB is Grontmij erkentelijk voor de bereidheid de tekst te actualiseren en wederom voor KNVB-doeleinden ter beschikking te stellen.

De KNVB hoopt hiermee een praktische ondersteuning te geven ten behoeve van het onderhoud van de velden. Onderhoud dat, gezien de wens velden steeds intensiever te gebruiken, een nog belangrijkere rol speelt. De beschreven maatregelen geven inzicht in het hoe en waarom van de onderhoudsmaatregelen. De KNVB is zich ervan bewust dat voor ieder veld specifiek onderhoud nodig is en dat standaard oplossingen niet voorhanden zijn.

Voor aanvullende vragen kunt u terecht bij de afdeling Ondersteuning Clubbesturen van uw district.

2. ONDERHOUD IN HET ALGEMEEN

2.1 Algemeen

Om een grassportveld in een goede conditie te houden is een aantal onderhoudsmaatregelen onontbeerlijk. Afhankelijk van de staat van de velden kan het nodig zijn om naast het reguliere onderhoud aan bepaalde maatregelen extra aandacht te besteden. In bepaalde gevallen zullen zelfs ingrijpende reparaties en of renovaties nodig zijn. Omdat we de grens leggen bij die maatregelen waarbij de bestaande grasmat zoveel mogelijk intact blijft, worden renovaties als zodanig niet in de beschouwing betrokken.

Ondanks dat wij ons richten op het normale onderhoud is het niettemin moeilijk een algemeen geldend onderhoudsrecept te geven. Veel hangt ook af van de bodemkundige toestand van de velden, de wijze van aanleg en de mate van onderhoud en gebruik. Ook de weersomstandigheden zijn van grote invloed op zowel de noodzaak als op de mogelijkheid tot aanpassing van verschillende maatregelen. Bij de aanleg wordt immers uitgegaan van normen die voor gemiddelde weersomstandigheden van toepassing zijn.

Bij alles moet men steeds het doel van het onderhoud voor ogen hebben, namelijk het in stand houden en zo

mogelijk opvoeren van de bespeelbaarheid (lees: wedstrijdwaardigheid van wedstrijdvelden) en de gebruiksfrequentie van de velden. Dit is een vraagstuk dat zowel met de conditie van de grasmat als met de bodemconditie te maken heeft. Een terrein met een goede grasmat is te allen tijde te prefereren. Het is echter niet zo dat een kaal gespeeld veld onbespeelbaar is (voor wedstrijdvelden is een van de eisen 60% grasbezetting). Dit laatste wordt mede bepaald door de conditie van de bodem en de eisen die er ten aanzien van de te spelen wedstrijd wordt gesteld. De belangrijkste eisen liggen vooral op het gebied van stabiliteit (stevigheid), vlakheid en waterdoorlatendheid.

2.2 Ontwikkelingen

Het opvoeren van de gebruiksfrequentie van grassportvelden is het laatste decennium zeer actueel geworden. Door onder meer het bedrijfsleven, de KNVB, de keuringsinstanties, NOC*NSF en de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSenC) wordt hard gewerkt aan het ontwikkelen van velden die intensief kunnen worden bespeeld.

Sinds 2000 is spelen en trainen op kunstgras een alternatief voor zeer intensief bespeelde velden.

Daarvoor lag het accent op de aanleg van zogenaamde WeTra-velden. Dit is een verzamelnaam voor de categorie geoptimaliseerde grassportvelden waarop, behalve het jaarlijks wedstrijdprogramma, ook in gedoseerde mate trainingen kunnen worden afgewerkt (WeTra = Wedstrijd – Training).

Voor dergelijke velden zijn de onderhoudsmaatregelen in grote lijnen hetzelfde als voor normaal bespeelde wedstrijdvelden. Alleen de frequentie en de intensiteit van een aantal maatregelen moeten worden aangepast aan het gebruik en de specifieke constructie.

Recente ontwikkelingen op het gebied van het onderhoud van grassportvelden hebben betrekking op maatregelen om het milieu te beschermen. Er vinden onderzoeken plaats om het gebruik van meststoffen, bestrijdingsmiddelen en water voor beregening te beperken. Mogelijkheden om met behulp van GPS zeer gerichte onderhoudsmaatregelen uit te voeren leiden tot efficiënter gebruik van middelen.

2.3 Maatregelen

De volgende verzorgingsmaatregelen kunnen bij ieder (normaal) bespeelbaar veld aan de orde komen:

- Maaien, grasvegen en verticuteren;
- Bemesten;
- Rollen, prikrollen, wiedeggen en (diep)beluchten;
- Zode bezanden en dresen;
- Beregenen;
- Zodenbeschadiging herstellen en doorzaaien;
- Onkruid en insectenvraat bestrijden;
- Controle drainagesysteem;
- Onderzoek naar de bemestingstoestand en granulaire samenstelling van de toplaag.

Alle maatregelen zijn erop gericht de samenstelling van de toplaag, de waterdoorlatendheid en de conditie van de grasmat in stand te houden en/of te optimaliseren. Het is belangrijk van ieder veld vooraf te bepalen hoe de samenstelling van de toplaag is en een gericht beleid te voeren om deze condities vast te houden of te verbeteren.

2.4 Onderhoudskosten

Bij normaal onderhoud zijn de kosten per jaar en per veld, naar maatstaven van 2010, ongeveer € 10.000,- exclusief BTW inclusief groot onderhoud en exclusief terreininrichting, hekwerken, beplanting, verhardingen, kunstmatige beregening en verlichting. Bij dit bedrag wordt ervan uitgegaan dat de vereniging zelf de wekelijkse speelschade bijwerkt.

De exacte hoogte van dit bedrag is afhankelijk van een aantal factoren, ondermeer:

- Bodemgesteldheid;
- Bespelingsintensiteit;
- Ontwateringsdiepte;
- Waterberging;
- Stabiliteit;
- Tijdstip van uitvoering onderhoudswerkzaamheden;
- Ligging velden (rondom beplanting en dergelijke).

Naast de in 2.3 genoemde handelingen is er natuurlijk nog het wakende oog van de terreinmeester en de adviseur, beiden onmisbaar bij een goed geleid onderhoud. Hun acties laten zich echter niet schematiseren. Onderhoud van sportvelden is en blijft immers maatwerk en vraagt kennis van zake.

3. MAAIEN, GRASVEGEN EN VERTICUTEREN

3.1 Maaien

Het maaien van het gras heeft een meerledig doel, te weten:

- de geschiktheid voor bespeling bevorderen;
- de dichtheid van de grasmat bevorderen.

Het maaien moet gebeuren met niet te hoge snelheden en rustige wendingen. Hierbij moeten geen plukken blijven staan en geen banen worden gemaakt waarbij de ene kant te kort en de andere kant te hoog wordt gemaaid (foutief afgestelde machine). Diegene die de machine bedient, moet ook in staat zijn de machine goed te onderhouden en af te stellen. Hij moet kunnen beoordelen wanneer de machine of de messenkooien aan revisie toe zijn. Hij moet ook kunnen beoordelen met welke snelheid gemaaid moet worden onder verschillende weersomstandigheden en toestand van de velden.

Het is moeilijk zowel het begin als het einde van het maaiseizoen uniform in tijd vast te leggen. Vaak wordt te laat begonnen met maaien. Ook moet men er in een mooi najaar niet tegenop zien zo nodig in november de maaimachine nog eens (of meerdere malen!) van stal te halen. In verband met het regeneratievermogen van de grasmat mag op voetbalvelden laat in het seizoen niet meer op de normale hoogte worden gemaaid. In het

najaar gaat het hoofdzakelijk om het toppen van te ruig begroeide gedeelten.

De algemene maaihoogte voor voetbalvelden is 0,03-0,04 m (afstand snijkant van het onderblad tot het bodemoppervlak, gemeten op de vlakke weg). Bij korter maaien blijkt dat de weerstand van de grasmat tegen bespeling en droogte kleiner wordt. In het groeiseizoen moet vaak 2x per week gemaaid worden. Het tijdstip van maaien dient te worden afgestemd op het moment van gebruik (bijvoorbeeld schoolsport en wedstrijden doordeweeks). Om tijdens het speelseizoen zo weinig mogelijk verschil te krijgen tussen maaihoogte en speelhoogte is het, vooral bij groeizaam weer, van belang te maaien vlak voor het weekend (vrijdag).

Een te lage maaihoogte verzwakt het gras en indirect de zode en geeft aanleiding tot verbranden, vooral bij een te lage maairequentie. Bovendien veroorzaakt de kleinste oneffenheid bij te diep maaien al kale plekken die nadelige gevolgen hebben, zowel voor de kwaliteit van het spel als voor de vlakheid van het terrein. Tevens wordt de samenstelling van het grasbestand ongunstig beïnvloed.

Van de grassoorten, die op sportvelden het meest worden toegepast, engels raaigras en veldbeemdgras,

zijn inmiddels ook (fijnbladige) rassen ontwikkeld die korter maaien goed kunnen verdragen. Speltechnisch gezien is er echter geen reden om korter te maaien dan in het voorgaande is aangegeven. Gezien de kans op schade door te kort maaien bij oneffenheden in het terrein blijft het aan te bevelen voorzichtig te zijn met het instellen van lagere maaihoogten.

Er dient gemaaid te worden als het gras zover is aangegroeid dat er bij toepassing van de juiste maaihoogte snippers afkomen van niet meer dan 0,02 m. Bij de beoordeling van de maai-behoefte gelden de langste gedeelten of langste plukken (meestal hoeken en of zijkanten). Het kan daarom in veel gevallen nodig zijn te maaien als 80% van het veld daar nauwelijks aan toe is.

Het is onjuist te proberen het aantal maaibeurten te verminderen door zeer kort te maaien en het gras daarna langer te laten worden. Men maait dan wel minder maar deze werkwijze geeft een holle grasmat.

3.2 Grasvegen

Bij forse grasgroei kan het (ondanks frequent maaien) voorkomen dat een vrij grote massa grassnippers op het gras blijft liggen. De noodzaak om deze snippers te ruimen kan dan aanwezig zijn. Bij koud en nat weer en daardoor slechte vertering kunnen de grassnippers bovendien bijdragen aan alg- en viltvorming op het bodemoppervlak met een glad oppervlak of het verstikken van de grasmat tot gevolg. Grasruimen is dan zeker noodzakelijk. Hierop moet men blijvend bedacht zijn. In het voorjaar en najaar doen zich namelijk weersomstandigheden voor waarbij de grassnippers niet verdrogen maar geel worden en verrotten en daarbij een slijmachtig laagje op het veld achterlaten. Wil men het veld goed bespeelbaar houden en de beschadiging door het spel zo gering mogelijk houden, dan dient men de snippers onder dergelijke omstandigheden op te vegen met een veegmachine, eventueel in combinatie met licht verticuteren. Dit bevordert tevens de conditie van de grasmat. Deze werkzaamheden zijn met de nu beschikbare middelen in een kort tijdsbestek uit te voeren (circa één uur per veld, afhankelijk van de gebruikte machine).

3.3 Verticuteren

Onder verticuteren wordt verstaan de behandeling waarbij met roterende messen tot op geringe diepte door de grond wordt geslagen. Hierbij worden stukjes dood of levend gras weggesneden die later worden opgeveegd en afgevoerd. Doel is te voorkomen dat maairesten in de grasmat een viltlaag vormen. Tevens kunnen door de snijdende werking een overmaat aan bovengrondse uitlopers in toom worden gehouden en kan eventueel aanwezig mos uit de grasmat worden getrokken. Op intensief bespeelde velden is deze bewerking veelal niet nodig maar vooral op weinig gebruikte velden en velden met weinig bodemleven in de top laag kan met name onder zure omstandigheden een viltlaag ontstaan en wordt verticuteren geadviseerd.

4. BEMESTEN

4.1 Algemeen

De Branchevereniging voor Sport en Cultuurtechniek (BSenC) is in 2007 een grootschalig onderzoekstraject gestart naar de uitspoeling van meststoffen op natuur-grassportvelden. Uitgangspunt bij dit onderzoek was dat vanuit de branche veel waarde aan wordt gehecht dat er bij het bemesten van sportvelden minimale verliezen van stikstof (N) en fosfaat (P) ontstaan naar het milieu. Tevens was uit eerder onderzoek van de BSenC gebleken dat overheden weinig aandacht hebben voor wet- en regelgeving ten aanzien van bemesting van sportvelden. Vanuit de BSenC is van daaruit de wens ontstaan om een handleiding op te stellen voor het verantwoord bemesten van sportvelden. Uiteindelijke doel is een branchespecifieke bemestingsrichtlijn. Bij het opstellen van dit hoofdstuk over bemesting is de handleiding opgesteld in opdracht van de BSenC als uitgangspunt gehanteerd.

4.2 Soorten meststoffen

Er is een zeer groot aantal meststoffen op de markt. Deze meststoffen kunnen sterk verschillen in eigenschappen, waaronder welke nutriënten in welke mate in meststoffen aanwezig zijn en de werkingssnelheid. Meststoffen kunnen op basis van samenstelling en werkingssnelheid worden onderverdeeld in de volgende categorieën:

- Snelwerkende, minerale meststoffen;
- Langzaamwerkende, minerale meststoffen;
- Organische meststoffen;
- Organominerale meststoffen.
-

In de onderstaande tabel worden de eigenschappen van de verschillende meststoffen nader toegelicht.

Meststoftype	Werking	Aantal giften	Voordelen	Nadelen
Snelwerkend, mineraal	Snelle werking door oplossen van goed oplosbare verbindingen	4-7	• Direct resultaat • Goede mogelijkheden om bij te sturen	• (Veel) tijd nodig voor giften • Beperkte werkingsduur • Kans uitspoeling vrij groot • Kans op verbranding
Langzaamwerkend, mineraal	Langzame werking door coating of slecht oplosbare verbindingen	2-4	• Geleidelijke afgifte voedingsstoffen • Gelijmatige groei • Minder giften	• Vrij onzekere afgifte voedingsstoffen
Organisch	Langzame werking door mineralisatie	2-4	• Vrij geleidelijke afgifte voedingsstoffen • Minder giften	• Onzekere afgifte voedingsstoffen
Organomineraal	Deels snelwerkend, deels langzaamwerkend	2-4	• Minder giften • Voldoende snel- en voldoende langzaamwerkend	• Onzekere afgifte voedingsstoffen organische deel

4.3 Waarom bemesten

Het bemesten van de grasmat heeft een meerledig doel, namelijk:

- Het bevorderen van de dichtheid van de grasmat (alleen te bereiken in combinatie met goed maaien);
- Het bevorderen van het herstelvermogen van de grasmat;
- Het aanvullen en het op peil houden van de voorraad voedingsstoffen in de bodem tijdens het groeiseizoen;
- Het handhaven van een grasbestand van goede sportveldgrassen.

Optimale bemesting van sportvelden is afhankelijk van diverse factoren, te weten:

- Gebruik (voetbal, hockey, korfbal, honk- en softbal);
- Bepelingsintensiteit;
- Bodemopbouw (samenstelling toplaag en ondergrond);
- Beheer en onderhoud (maaifrequentie, maaahoogte, afvoer van maaisel, beregening).

Bij het bemesten van sportvelden zijn diverse parameters van belang. In het onderstaande worden deze parameters nader toegelicht.

Organische stof

Voor het (tijdelijk) vastbinden van water en de diverse meststoffen is organische stof erg belangrijk. Verder is organische stof erg belangrijk als vindplaats van voedsel voor het noodzakelijke bodemleven in de grond. Teveel organische stof heeft op een sportveld als nadeel dat de toplaag vaak te glad wordt en moeilijk te bespelen valt. In dat geval wordt bezanding geadviseerd.

Zuurgraad (pH)

De zuurgraad regelt het chemisch evenwicht in de bodem en bevordert de opname van andere voedings-elementen. Een goede zuurgraad is naast de planten-groei ook belangrijk voor het bodemleven in de grond.

Voor een sportveld wordt als ideaal een pH van 5,4 aangehouden. Is de pH lager dan 5,2 dan wordt een bemesting met kalk aangegeven. Vanwege het feit dat kalk zeer langzaam de grond indringt, wordt per jaar een maximale bemesting van ongeveer 500 kg dolokal (250 kg z.b.w.) per ha aangehouden. Is meer bekalking nodig dan dient dit over een aantal jaren te worden verdeeld.

Stikstof

Daar stikstof erg mobiel is, wordt deze parameter veelal niet op het laboratorium onderzocht. De hoeveelheid aan te brengen stikstof op jaarbasis wordt mede bepaald door het organische stofgehalte, de bespelingsintensiteit, de maaifrequentie en het al dan niet afvoeren van maaisel. Hierbij geldt als regel hoe hoger het organische stofgehalte hoe lager de stikstofgift. Stikstof is een van de belangrijkste componenten van een plant en wordt voornamelijk gebruikt voor de opbouw van eiwitten. Stikstof stimuleert dan ook sterk de groei van planten.

Bemonstering en analyse van het stikstofgehalte uit het maaisel geeft uitsluitsel of de stikstofhuishouding van een sportveld voldoende is. Een veel toegepaste stikstofmeststof is Kalkammonsalpeter (KAS).

Uit onderzoek is gebleken dat de stikstof-meststofkeuze niet van belang is voor een optimale kwaliteit van de grasmat en minimale uitspoeling.

Fosfaat

Fosfor is in de bodem in vele gedaanten aanwezig en is evenals stikstof een belangrijk bestanddeel van de eiwitten van de plant en met name voor de wortelontwikkeling. Is de zuurgraad te laag dan kan fosfaat uitspoelen en is de zuurgraad erg hoog dan kan het fosfaat door middel van fixatie in de bodem worden vastgelegd en is als zodanig niet opneembaar. De beschikbaarheid van fosfaat is door lage bodemtemperaturen in het voorjaar het laagst. Een eventueel tekort dient in het voorjaar aangevuld te worden. De hoeveelheid beschikbare P wordt bepaald na extractie van de grond met ammoniumlactaat azijnzuur (P-AL getal). Het P-AL getal wordt weergegeven in mg P_2O_5 per 100 gram droge grond. Het fosfaatadvies wordt tegenwoordig gebaseerd op een combinatie tussen het P-AL getal en P gemeten in $CaCl_2$. Bemonstering en analyse van het fosfaatgehalte uit het maaisel geeft uitsluitsel of de fosfaathuishouding van een sportveld voldoende is.

Kalium

Kalium heeft een belangrijke rol in de assimilatie van de grasplant en in het transport van voedingszouten in de plant. Kalium geeft ook meer stevigheid aan de plant. Kalium vormt geen wezenlijk onderdeel van de organische stof maar is wel oppervlakkig gebonden aan organische stof en kleideeltjes. Is het organische stofgehalte laag dan kan kalium snel uitspoelen. Op sterk verschaalde velden is dan ook een jaarlijkse onderhoudsbemesting met kalium gewenst. Komt er echt kaliumgebrek voor dan is dat vaak zichtbaar aan de afgestorven bladranden.

Kalium en magnesium zijn voor opname in de plant concurrenten van elkaar. Te hoge gehalten aan kalium blokkeren de opname van magnesium en omgekeerd. Voor het bemestingsadvies wordt de K-getal gehanteerd. Deze waarde is een landbouwkundige afgeleide van de kaliumconcentratie in de bodem en het humusgehalte.

Magnesium

Magnesium is het centrale atoom van bladgroen en heeft daardoor een duidelijke rol in het fotosynthese proces van de plant. Daarnaast worden diverse andere processen in de plant aangestuurd door magnesium.

Op sportvelden wordt echt magnesiumgebrek zelden aangetroffen. Is het magnesiumgehalte laag dan kan het tekort worden aangevuld met het eenmalig strooien van 250 kg/ha kieseriet of het gebruiken van een magnesiumhoudende kalkmeststof als bekalkt moet worden.

Spoorelementen

Gebrek aan spoorelementen in de toplaag komt op sportvelden vrij weinig voor. Alleen op zeer schraal aangelegde velden kan direct na aanleg een tekort aan spoorelementen (met name koper) ontstaan.

Zwavel

Uit recent onderzoek is gebleken dat ook zwaveltekort op sportvelden voorkomt. De natuurlijke depositie uit de lucht is in bepaalde gevallen niet meer afdoende. Zwaveltekort kan worden voorkomen door het gebruik van zwavelhoudende meststoffen, waaronder kieseriet en patentkali.

4.4 Bemestingsrichtlijnen

De eerste strooibeurt vindt plaats in het voorjaar zodra het groeizaam weer wordt en de grasgroei begint (gemiddeld begin maart). Vervolgens houdt men de groei en de gezondheid van de mat, die zich onder meer uit in kleur, in het oog voor de bepaling van het volgende tijdstip. Vooral op de schraal aangelegde velden is op tijd bemesten zeer belangrijk voor het herstel van de grasmat. Voor het tijdstip van de eerste keer bemesten wordt ook wel het begrip T 200° aangehouden. Dit is het tijdstip dat de gemiddelde etmaaltemperatuur vanaf 1 januari de totale som van 200° C heeft bereikt.

Een vaststaand schema is door het grote aantal variabele invloeden niet te geven. Wel zijn er een aantal vaste punten, namelijk:

Periode	Omschrijving
maart	begin actieve grasgroei
mei/juni	afloop competitie, herstel grasmat en doorzaaien
augustus/september	begin competitie
eind oktober/november	einde groeiseizoen / begin wintertoestand

4.4.1 Richtlijn stikstofbemesting

Bij het opstellen van de hoeveelheden stikstofbemesting wordt rekening gehouden met de volgende eigenschappen:

- Stikstofbehoefte van het gras;
- Nalevering van stikstof door de grond;
- Nalevering van stikstof uit maaisel. Gedurende het groeiseizoen komt steeds meer stikstof vrij uit maaisel.
- Bepelingsintensiteit en maaifrequentie. Bij een hogere bepelingsintensiteit en maaifrequentie is minder stikstofbemesting benodigd.

In de volgende tabellen is een jaaradvies voor stikstof weergegeven bij 1 tot 5 % organische stof in de laag van 0 tot 0,10 m. bij verschillende bepelingsintensiteiten en maaifrequenties. Indien het maaisel meestal wordt afgevoerd, dan dient 20 kg/ha zuivere stikstof extra te worden aangebracht.

Tabel 1: Organische stofgehalte: 1%

Bespelingsintensiteit	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*
Intensief (> 350 uur)	Hoog	95	Gemiddeld	135	Laag	170
Normaal (150-350 uur)	Hoog	110	Gemiddeld	150	Laag	195
Extensief (<150 uur)	Hoog	125	Gemiddeld	170	Laag	215

* Hoeveelheden zuivere stikstof in kg/ha

Tabel 2: Organische stofgehalte: 2%

Bespelingsintensiteit	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*
Intensief (> 350 uur)	Hoog	80	Gemiddeld	120	Laag	155
Normaal (150-350 uur)	Hoog	95	Gemiddeld	135	Laag	180
Extensief (<150 uur)	Hoog	110	Gemiddeld	155	Laag	200

* Hoeveelheden zuivere stikstof in kg/ha

Tabel 3: Organische stofgehalte: 3%

Bespelingsintensiteit	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*
Intensief (> 350 uur)	Hoog	65	Gemiddeld	105	Laag	140
Normaal (150-350 uur)	Hoog	80	Gemiddeld	120	Laag	165
Extensief (<150 uur)	Hoog	95	Gemiddeld	140	Laag	185

* Hoeveelheden zuivere stikstof in kg/ha

Tabel 4: Organische stofgehalte: 4%

Bespelingsintensiteit	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*
Intensief (> 350 uur)	Hoog	50	Gemiddeld	90	Laag	125
Normaal (150-350 uur)	Hoog	65	Gemiddeld	105	Laag	150
Extensief (<150 uur)	Hoog	80	Gemiddeld	125	Laag	170

* Hoeveelheden zuivere stikstof in kg/ha

Tabel 5: Organische stofgehalte: 5%

Bespelingsintensiteit	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*	Maai-frequentie	Stikstofgift*
Intensief (> 350 uur)	Hoog	35	Gemiddeld	75	Laag	110
Normaal (150-350 uur)	Hoog	50	Gemiddeld	90	Laag	135
Extensief (<150 uur)	Hoog	65	Gemiddeld	110	Laag	155

* Hoeveelheden zuivere stikstof in kg/ha

4.4.2 Richtlijn fosfaatbemesting en andere voedingsstoffen

Bij het opstellen van de hoeveel fosfaatbemesting en overige voedingsstoffen moeten de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Fosfaatbemesting beperken tot uitsluitend het voorjaar;
- Bij een hoger fosfaatgehalte dan 4 mg/kg in CaCl_2 oplossing geen fosfaatbemesting toepassen;
- Giften van overige voedingsstoffen op basis van grondonderzoek (zie hoofdstuk 11).

5. ROLLEN, PRIKROLLEN, WIED-EGGEN EN DIEPVERLUCHTEN

5.1 Rollen

Rollen met een vlakke rol is een handeling die in hoofdzaak wordt toegepast om kleine oneffenheden (zodebeschadiging) weg te werken. Rollen moet worden gezien als een “vlakheidsverbeterende” maatregel ter aanvulling op het bijwerken van bespelingschade en slepen. Er is echter nog een andere toepassing als normale onderhoudsmaatregel, te weten: bij te weinig gebruikte velden (ook dat komt nog voor!) die te “lui” worden. De te losse zode en bovenlaag kunnen weer worden vast gerold. Verder is rollen een maatregel om de door vorst en opdooi omhoog gekomen zoden aan te drukken, zodat de hergroei van het gras eerder begint.

Het behoeft wellicht geen betoog dat rollen een verdichtingseffect kan hebben, vooral wanneer de grond erg nat is. Rollen kan dus ook nadelige gevolgen hebben. Daarom moet de zwaarte of de belasting van de rol worden aangepast aan de toestand van de zodelaag. Is de zodelaag te zacht, dan beslist niet rollen. Een algemene regel is, als de trekker nog sporen nalaat dan (nog) niet rollen. Is de grond aan de oppervlakte droog genoeg, dan een lichte rol gebruiken. Een zware rol heeft niet het effect dat eraan toegeschreven wordt en wordt dus in het normale onderhoud niet gebruikt. Bij droge grond heeft rollen geen of onvoldoende effect.

Vanzelfsprekend mag het rollen na de dooi pas gebeuren als de vorst volledig uit de grond is en het “vrije” water is uitgezakt of verdampt.

5.2 Prikrollen

Prikrollen is een maatregel die vaak wordt toegepast als “gevolgenbestrijding” tijdens het speelseizoen. Meestal betreft het velden die een te nat speeloppervlak hebben. De ervaring leert echter dat op een nat veld het prikrollen geen enkel positief effect heeft op de doorlatendheid en de luchthuishouding in de bovenlaag. Eerder is het effect negatief omdat onder natte omstandigheden door versmering op het snijvlak van de messen bodemverdichting optreedt.

Prikrollen wordt toegepast als preventieve maatregel tijdens het groeiseizoen. De gedachte hierachter is dat het prikrollen de bodembeluchting van de zodelaag verbetert en zorgt voor een extra groeistimulus voor uitlopervormende grassen door het doorsnijden van de wortelstokken. Dit laatste is bij sportvelden vooral van betekenis voor het uitlopervormende veldbeemdgras. Voor niet-uitlopervormend Engels raaigras, dat meestal het hoofdbestanddeel vormt in de grasmat, is dit aspect van minder belang.

De praktijk is dat meestal incidenteel en te weinig intensief (slechts in één rijrichting) wordt geprikrold. Op deze manier heeft prikrollen weinig effect.

De maatregel zal alleen effect hebben als deze frequent en zeer intensief wordt toegepast, dus in meerdere richtingen over het veld gaan. Men is vaak te bang de zode te beschadigen. Dit is ongegrond: om effect te kunnen

Prikrollen

hebben is enige beschadiging juist gewenst. Het veld mag er best ruig uitzien. Om dit effect te bereiken kan men het beste een prikrol met driekante messen en een kleine kransafstand (circa 0,10 m) gebruiken. De grond mag, zoals eerder werd aangegeven, niet te nat zijn maar ook niet erg droog. De messen kunnen dan niet ver genoeg in de grond dringen. Grote belasting om voldoende indringing te bereiken vraagt weer grote trekkracht met alle mogelijke gevolgen van dien. Opgemerkt moet worden dat intensief prikrollen tijdens het speelseizoen wel tot klachten kan leiden van de gebruiker.

5.3 Wiedeggen

Wiedeggen is het losmaken van de toplaag van een grasmat tot een diepte van circa 0,01 m. Doel van deze bewerking is het doorbreken van een eventuele viltlaag en het losmaken van ondiep wortelende grassen en onkruiden. De bestaande grasmat wordt hierbij zoveel mogelijk intact gelaten.

De maatregel draagt, evenals prikrollen, bij aan de verbetering van de luchthuishouding in de toplaag en zorgt tevens voor een extra groeistimulus voor de uitlopervormende grasrassen en een lichte egalisatie van de toplaag. Tevens gaat de bewerking het glad worden van de toplaag tegen, door het doorbreken van het slik/viltlaagje.

Diepbeluchten

5.4 Diepbeluchten

Diepbeluchten is een maatregel waarmee, vooral bij wat oudere velden, soms zeer goede resultaten worden bereikt. Bij oudere velden is als oorzaak van slechte grasgroei of wateroverlast vaak een sterke verdichting in de laag direct onder de zode aan te wijzen. De prikrol is dan niet het aangewezen middel om de klacht op te heffen. Dit kan alleen door diepere bewerkingen. De machines hiervoor zijn in drie categorieën te onderscheiden:

- de zware prikrol; dit is een machine met zware driekante messen die tot 0,10 à 0,15 m in de grond kunnen dringen;
- de vertidrain; dit is een machine met holle of massieve pennen die een wikkende beweging maken. De bovengrond wordt geperforeerd met gaten en wordt tevens los gemaakt zodat de verdichting wordt opgeheven. De effectieve bewerkingsdiepte is tot 0,30 à 0,40 m. Vooral voor oudere velden is het aan te bevelen deze bewerking jaarlijks tenminste één maal uit te voeren, in het kader van het normale onderhoud;
- de diepbeluchtingsschudfrees; deze machine brengt ronddraaiende messen in de grond, zodanig dat de tussen de messen liggende grondkolom (ca. 0.20 m) wordt losgewrikt. De messen maken sleuven in de grond tot een diepte van 0.40 à 0.50 m. Deze machine wordt vooral ingezet bij hardnekkige problemen met wateroverlast die veroorzaakt wordt door diepere verdichte lagen.

Deze bewerkingen kunnen met goed effect worden toegepast in combinatie met een bezanding (zie ook hoofdstuk 8).

6. ZODEBEZANDEN (VERSCHRALEN)

6.1 Doel van het zodebezanden

Het doel van zodebezanden is het speelloppervlak voldoende stroef en stevig te houden. Een vette en zachte toplaag is niet alleen hinderlijk voor het spel, maar levert ook veel bespelingsschade op, met hoge kosten voor reparatiewerkzaamheden.

6.2 Zodebezanden / dresen

Zodebezanden is het aanbrengen van zand zonder organische stof, zogenaamd "schoon" zand om vervetting van de toplaag tegen te gaan. Voor zodebezanding wordt nog wel eens de term "dresen" gebruikt. Dit stamt uit het traditionele Engelse gazon-onderhoud. Dresen wil zeggen "oppeppen". Bij dresen maakt men in Engeland van oudsher gebruik van teelaarde, compost, kunstmest, kortom alle middelen die het groen zijn van de grasmat bevorderen. Door deze maatregelen wordt de grasmat in het algemeen niet sterker en zeker niet schraler en beter bespeelbaar. Ze leiden eerder tot sterk humeuze oppervlaktelagen, die in natte toestand (vrijwel) geen bespeling verdragen.

In de huidige onderhoudspraktijk in Nederland is naast de term "zodebezanden" toch de term "dresen" weer ingeburgerd. Hiermee wordt dan het afstrooien van het veld met licht humeuze, zandige teelaarde met het doel bespelingsschade (kuiltjes en oneffenheden) weg te werken bedoeld. Deze handeling vindt meestal plaats tijdens de grote opknapbeurt na het speelseizoen, voor het doorzaaien (zie ook hoofdstuk 8).

Dresen heeft dan, zowel in de traditionele als de actuele betekenis, een heel andere doelstelling dan zodebezanding.

6.3 Wanneer zodebezanden

Een grasveld dat zich na inzaai normaal ontwikkelt, krijgt een zodelaag, waarvan het organische stofgehalte gestaag toeneemt door achterblijvende grasresten ed.;

- voor zeer droge gronden tot een maximum van 4 à 5 % organische stof en
- voor iets meer vochthoudende gronden maar toch nog wel droge (zoals ook op veel bezande of verschraalde sportvelden) tot 6 à 8 % organische stof.

Het ruwe organische materiaal wordt omgezet in humus. Door het geheel of gedeeltelijk omgezette materiaal wordt de bovenlaag rijker (vet) en vooral bij nat weer glibberig. Deze verrijking of vervetting is ook het gevolg van een ontmenging in de toplaag. De lichte kleidelen komen naar boven en de zwaardere zanddelen zakken naar beneden. Om dit te voorkomen moet men in sommige gevallen de zodebezanding al na het eerste jaar tot een normale onderhoudshandeling rekenen en bij sterk verschraalde of bezande velden in ieder geval na het tweede of derde jaar.

Verder is bij velden die op kleigronden zijn aangelegd, ondanks de toegepaste verschraling, meestal een toenemende vetheid te constateren, doordat kleikluitjes in de loop van de tijd uiteenvallen of worden fijn-gewreven. Sommigen menen dat de klei door wormen omhoog wordt gebracht. Analyse van wormhoopjes op een sportveld met klei-ondergrond verzameld, kon dit niet altijd bevestigen. Bij een toenemend gehalte aan organische stof is elke kleine hoeveelheid klei in de bovenlaag des te storender. Ook daarom moet men in dergelijke gevallen bij verschraalde velden op klei-ondergrond steeds doorgaan met zodebezanding. Een vette en gladde toplaag manifesteert zich vooral op de intensief bespeelde, kale gedeelten. Een zachte toplaag komt vooral voor op weinig bespeelde velden (onder andere hoofdvelden) of terreingedeelten (de hoeken en zijkanen). Op trainingsvelden komt deze situatie nauwelijks voor. De stevigheid van het speelloppervlak wordt, bodemkundig gezien, bepaald door zowel de ontwateringstoestand als de samenstelling van de toplaag.

Een toplaag op bijvoorbeeld een slecht gedraineerd veld of een veld met een weinig doorlatende ondergrond (klei of leem) wordt natter dan een toplaag op een goed ontwaterde zandgrond en is dan ook kwetsbaarder. Het optimale organische stofgehalte dat een toplaag moet hebben heeft hier direct mee te maken. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat organische stof een belangrijke bijdrage levert aan de mechanische sterkte (stabiliteit) van een toplaag; een toplaag die minder goed ontwaterd is moet voor een optimale sterkte een lager organische stofgehalte hebben dan een toplaag op een droge zandgrond. Uit genoemd onderzoek komt naar voren dat op slecht doorlatende gronden (klei) een schrale toplaag met 3 à 4 % organische stof het best voldoet. Op goed ontwaterde zandgronden ligt het optimum bij een organische stofgehalte van 5 à 6 %. Ook is de gewenste dikte van 0,15 à 0,20 m verschaalde toplaag belangrijk. Vaak is deze te dun en heeft maar een zeer beperkt waterbergend vermogen.

Klei in de toplaag levert geen enkele bijdrage aan de mechanische sterkte; het werkt juist verdichting en een geringe doorlatendheid in de hand. In verband hiermee moet men dan ook waken voor het strooien van kleiige grond op een veld, zoals hier en daar nog wel eens gebruikelijk is in het kader van het groot onderhoud. Het kleigehalte (percentage lutum) in de toplaag moet bij voorkeur niet hoger zijn dan 4 %.

6.4 Hoeveelheid en kwaliteit bezandingszand

Gezien het snel toenemen van het organische stofgehalte door natuurlijke verrijking, zoals hiervoor werd aangegeven wordt aanbevolen jaarlijks een zodebezanding toe te passen. De normale hoeveelheid die nodig is, wordt gesteld op 20 tot 50 m³ per veld per jaar, afhankelijk van de toestand van de toplaag.

Bij de aanleg en het onderhoud van natuurgras sportvelden wordt zand voor drie verschillende toepassingen gebruikt, te weten:

- voor verschraling (bij aanleg), waarbij zand door de oorspronkelijke (door klei of organisch materiaal te vette) bovenlaag wordt gemengd;
- voor bezanding (bij aanleg), waarbij de bovenlaag wordt bedekt met een laagje zand, waarbij maar weinig vermenging plaats heeft en waarin het graszaad wordt gezaaid;
- voor zodebezanding tijdens het onderhoud.

Voor al deze drie doeleinden dienen in beginsel verschillende eisen aan het zand te worden gesteld. In dit hoofdstuk wordt alleen de kwaliteit van zand voor zodebezanding behandeld (punt c).

Bij het vaststellen van de zandkwaliteit spelen vooral criteria ten aanzien van stabiliteit een rol. Door het herhaaldelijk toepassen van weinig stabiel zand (= slecht verdichtbaar, te grof zand) komt de stabiliteit van de bovenlaag in het geding. Deze kan daardoor te los worden. Gebruikt men daarentegen te sterk verdichtbaar

(te fijn of lemig) zand, dan zal dat ten aanzien van de poreusheid en doorlatendheid een negatief effect hebben. De keuze van het te gebruiken zand hangt grotendeels af van de aard van de bovenlaag zelf. Op grond van ervaring en onderzoek kan men stellen dat het te gebruiken zand voor zodebezanding bij een gemiddelde toestand van de bovenlaag (dus niet te kleiig of te leemhoudend) geen hoog leemgehalte mag hebben, maar bij voorkeur leemarm moet zijn. Anderzijds leidt te veel van de grove fractie groter dan 200 micron (µm) tot het ontstaan van bovenlagen die te weinig stabiel zijn.

Zand voor zodebezanding dient in het algemeen aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- leemgehalte (deeltjes < 50 µm): < 5 %
- M50-cijfer (mediaan van de delen 50 – 2000 µm): 180 à 220 µm
- organische stofgehalte: < 1 %

Indien het M50-cijfer boven de 200 µm ligt, moet men de mogelijkheid van het gebruik van dat zand voor zodebezanding ook toetsen aan de samenstelling van de zodelaag, waarop het zal worden toegepast.

Het zal daarom steeds van geval tot geval moeten worden overwogen hoe het beste een compromis tot stand kan komen, daarbij tegelijk rekening houdend met de toestand van de bovenlaag. Op een veld dat al jarenlang met goed zand is behandeld zal men zich uiteraard incidenteel meer kunnen veroorloven, dan wanneer men een verwaarloosd veld moet gaan behandelen. Bezanden geeft op korte termijn niet direct een zichtbaar resultaat maar op langere termijn wel. De keuze van de zandkwaliteit zal mede moeten worden bepaald door regelmatige controlebemonstering, onder andere ook op de granulaire samenstelling en het percentage organische stof (zie hoofdstuk 11) en een scherpe waarneming van de toestand van het betreffende veld.

6.5 Tijdstip zodebezanden

De bezanding dient te worden uitgevoerd in het groeiseizoen. Dit kan zijn tijdens het groot onderhoud (de opknappbeurt na de competitie) maar ook kan het nuttig zijn het bezanden wat later in de zomer uit te voeren voor een maximaal effect in het speelseizoen. Als diepbeluchting nodig is, een bewerking die meestal tijdens het groot onderhoud wordt uitgevoerd, is het aan te bevelen dit te combineren met het bezanden. Eerst bezanden, daarna zwaar prikrollen of vertidraineren en vervolgens het zand inslepen. Bij intensief vertidraineren is meer zand nodig dan voor een normale onderhoudsbezanding. Men moet dan rekenen op 60 à 80 m³ per veld.

Het toe te passen zand moet goed verwerkbaar zijn. Vooral fijn, zwak lemig zand, dat overigens voor het betreffende geval wel passend kan zijn volgens de granulaire analyse of schatting, kan vlak na regen moeilijk bewerkbaar zijn doordat het te lang nat blijft.

7. BEREGENEN

Vroeger was beregenen een maatregel, die bij onderhoud van normale sportvelden niet aan de orde was. Bij de huidige hoge bespelingfrequentie, zowel in de winter als in de zomer, en de overeenkomstige 'slijtage-verschijnselen', wordt de noodzaak steeds groter om over voldoende beregeningsapparatuur te beschikken. Hierdoor kunnen de velden rond september weer in een staat worden gebracht, waarin ze voldoende tegen het gebruik zijn opgewassen. Met beregenen kunnen andere onderhoudsmaatregelen worden geoptimaliseerd.

Bovenstaande wil niet zeggen, dat ieder sportveld zonder meer beregening nodig heeft. Wanneer men streeft naar het opvoeren van het aantal speeluren en wanneer het overige onderhoud optimaal is, is beregening een dringende noodzaak.

Opgemerkt moet worden dat teveel (en te snel) beregenen ook nadelige gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van de grasmatten. Tijdens drogere perioden gaat de grasplant op zoek naar vocht. Hierdoor ontstaat een beter wortelstelsel en een stevige graszode. Teveel beregening leidt vaak tot een zwakkere grasmatten met veel straatgras (ondiepe beworteling). Een droge toplaag is niet per definitie een droog veld. Bij beregening zijn het wakende oog van de terreinmeester, adviseur en gebruiker zeer belangrijk.

Bij grote sportparken vraagt een installatie met een ondergrondse drukleiding en een hydrant bij ieder veld of apparatuur met volautomatische sproeiers weliswaar een zekere investering, maar een dergelijke installatie werkt sterk kostenbesparend en vergt minder mankracht.

Bij het herstel van velden moeten vochttekorten, ontstaan door uitblijven van voldoende regen, vanaf april direct worden aangevuld. Daarbij gelden dan de normale regels voor beregening, namelijk sproei beurten van tenminste 20 mm per keer. De tijd tussen de sproei beurten is afhankelijk van de aard van de bovenlaag, de verdamping en van de intussen gevallen regen. Doorgaans is één sproei beurt van 20 à 30 mm (binnen 24 uur te geven) per week voldoende. Een dergelijke sproei beurt kan in 4 tot 8 uur worden gerealiseerd. De aanvulling door beregening moet tenminste doorgaan tot voldoende herstel is bereikt.

De noodzaak van beregening moet echter niet alleen worden gezien vanuit het oogpunt van herstel van de bestaande grasmatten. Bij frequent bespeelde velden is het jaarlijks doorzaaien een noodzakelijke onderhoudsmaatregel. Om dit, in een vaak korte periode, te laten slagen is het noodzakelijk over een beregeningsinstallatie te kunnen beschikken. Het resultaat van het doorzaaien staat of valt vaak met een goede van vochthuishouding.

De berekening van pas ingezaaide velden vraagt een andere aanpak dan de berekening op een bestaande grasmatten. Om het kiemen van het graszaad en de ontwikkeling van het jonge, nog ondiep wortelende gras te bevorderen moeten kleine giften van ca. 5 mm worden gegeven. In deze bijzondere gevallen kan het nodig zijn meerdere malen per week te beregenen (afhankelijk van de weersomstandigheden) totdat de beworteling voldoende diepte heeft om zelf meer vocht op te kunnen nemen.

Gebieden die op het gebruik van grondwater zijn aangewezen (de hoge zandgronden) hebben al of krijgen binnenkort te maken met grote beperkingen in beregeningsmogelijkheden. In die gebieden wordt het winnen van grondwater in toenemende mate door verordeningen aan banden gelegd, of zelfs geheel verboden. In die gevallen is het van groot belang dat bij de aanleg mogelijkheden worden gecreëerd voor het bufferen van water. Dit heeft zowel betrekking op het vergroten van het bergend vermogen voor bodemvocht in de grond (grotere bewortelingsdiepte) als het creëren van bijvoorbeeld waterbergingsvijvers op het sportcomplex.

8. WERKZAAMHEDEN VOOR HET HERSTEL VAN HET SPEELOPPERVLAK

8.1 Tijdens het speelseizoen

Om het speelloppervlak in goede conditie en voldoende vlak te houden is het belangrijk dat zodebeschadigingen (speelschade) tijdens de gebruikperiode regelmatig worden hersteld.

Beschadigingen door slidings moeten zorgvuldig met de voet worden dichtgetrapt. Voor een goed herstel van de zode moet dit bij voorkeur de volgende morgen na iedere gebruiksdag gebeuren. Als de terreintoestand het toelaat en de speelschade is bijgewerkt kan er zonodig worden gerold. Bestaande oneffenheden kunnen echter vaak niet door rollen worden hersteld. Als het terrein te nat is moet zeker niet worden gerold, omdat dan een te grote verdichting van de bovenlaag het gevolg is. Wacht men tot het veld droog en hard is, dan heeft rollen geen effect meer. Teveel rollen heeft een nadelig effect

(zie hoofdstuk 5). Rollen is daarom een werkzaamheid, die lang niet altijd kan worden toegepast.

Op hoofdwedstrijdsvelden kan het in bijzondere gevallen nodig zijn tijdens het competitie seizoen de doelgebieden en plekken met mollenschade, konijnenschade en gaten van woelmuizen te herstellen. Dat kan dan alleen maar door blokzoden aan te brengen (dikke zoden).

Bij het aanbrengen van zoden moet de ondergrond, waarop de zoden worden gelegd, worden losgemaakt, vlakgemaakt en daarna weer iets los worden geharkt. Meestal is het nuttig op die ondergrond telkens bij het voortgaan van het werk een kleine gift mengmeststof (100 gr per 10 m²) te strooien.

Na het aanbrengen moeten de zoden onder alle omstandigheden worden bestrooid met een mengsel van zand en zandige zwak humeuze teelaarde met 2 à 3 % organische stof en dit goed invegen. Daarna moeten de zoden met water worden begoten, met een rol worden bewerkt en zonodig nogmaals worden bestrooid met een zandmengsel, dat opnieuw wordt ingeveegd.

Bovengenoemde werkzaamheden, die essentieel zijn voor het handhaven van een goed vlak speeloppervlak, kosten nogal wat mankracht, en zijn door bezuinigingen de laatste jaren onder druk komen te staan. *Een zorgvuldige en regelmatige uitvoering van de werkzaamheden voor het herstel van het speeloppervlak levert op termijn minder onderhoudswerkzaamheden op.*

8.2 Na het speelseizoen (groot onderhoud)

Na het speelseizoen is op intensief bespeelde velden een intensieve opknapbeurt noodzakelijk. Deze bestaat in hoofdzaak uit de volgende maatregelen (in volgorde van bewerking):

- Doelgebieden losfrozen, opgelopen zandruggen bijwerken en profileren;
- Kuultjes en zodebeschadigingen in het veld wegwerken door het strooien van licht humeuze zandige teelaarde (geen klei) en goed inslepen. In de praktijk wordt dit dressen genoemd. Afhankelijk van de toestand van het veld is ongeveer 5 tot soms wel 30 m³ dressgrond per veld nodig. Tegenwoordig zijn een aantal nieuwe machines op de markt die veelvuldig worden toegepast bij het groot onderhoud van natuurgrasvelden, te weten de recyclingdresser en de fieldtopmaker. Beide machines zijn uitermate geschikt voor het wegwerken van kuultjes en zodebeschadigingen. In de navolgende worden beide machines nader toegelicht:

Recyclingdresser: Als de toplaag van een veld bestaat uit 'mooie' schrale teelaarde en vrij is van stenen of grind kan de recyclingdresser worden toegepast. De recyclingdresser maakt kleine sleufjes in de grond en haalt materiaal uit de toplaag naar boven en verspreidt dit materiaal op het veld. Bijkomend voordeel is dat eventuele aanwezige verdichtingen in de toplaag door de bewerking worden opgeheven. Tevens is de aanvoer van schrale teelaarde niet of nauwelijks meer noodzakelijk. De recyclingdresser is het meest effectief bij relatief jonge velden en intensief bespeelde velden. Bij velden met een dichte zode heeft de bewerking vaak niet het beoogde effect.

Fieldtopmaker: Als de grasmat voor een groot deel uit straatgras bestaat en sterk vervilt is en de toplaag vrij veel kleine oneffenheden bevat kan de fieldtopmaker worden ingezet. De fieldtopmaker freest de bovenste laag (van 0,00 tot 0,05 m) van de toplaag en deze kan door middel van een transportband aan de machine worden afgevoerd. Een vlakke stabiel toplaag is het resultaat. Na doorzaai ontstaat (onder goede omstandigheden) snel weer een gezonde, groene grasmat.

Fieldtopmaker

- Verticuteren (vaak gedeelte van het veld), vegen en doorzaaien. Verticuteren is een handeling die met name van toepassing is op minder intensief bespeelde velden en oudere velden met een dikke en vaak vervilde zodelaag;
- Doorzaaien (zie onderstaand);
- Bezanden (zie hoofdstuk 6);
- Diepverluchten of vertidrainen (zie hoofdstuk 5);
- Inslepen van het zand;
- Een bemestingsgift strooien zoals past in het bemestingsschema (hoofdstuk 4).

Doorzaaien

Doorzaaien is in bovenstaande opsomming bewust voor het bezanden genoemd, omdat het zaad het beste kiemt als het op de juiste diepte in de bestaande bovengrond wordt gebracht. Een afdekking met enkele millimeters zand is geen bezwaar voor de ontwikkeling van het jonge gras. Doorzaaien kan met zeer goed resultaat worden uitgevoerd met de gangbare doorzaaimachines waarbij sleufjes in de grond worden gesneden of gefreesd. Vooral op kaal gespeelde gebieden is het wenselijk dubbel door te zaaien.

Wanneer vroegtijdig (bv. half mei) kan worden doorgezaaid en de omstandigheden zijn gunstig (een goed ontwaterde toplaag) heeft het zin door te zaaien met een mengsel van veldbeemdgras (25 %) en Engels raaigras (75 %). Van dit mengsel kan op licht beschadigde velden 45 kg/veld worden gebruikt en op velden met veel kale plekken 60 à 95 kg/veld. Als de herstelperiode erg kort is en/of de groeiomstandigheden niet optimaal zijn, kan het beste met uitsluitend Engels raaigras worden doorgezaaid. Het resultaat van doorzaaien wordt primair bepaald door het tijdstip van doorzaai (lengte herstelperiode) en secundair door de hoeveelheid beschikbaar vocht, soort gras en hoeveelheid zaad.

Tegenwoordig zijn er voor de drogere velden ook grasmengsels beschikbaar, waarin Rietzwenkgras is opgenomen. Dit gras wortelt zeer diep en is minder gevoelig voor droogte. Toepassing op WeTra-velden van dit mengsel lijkt een verbetering van de kwaliteit van de zode op te leveren.

In principe kan ook wel vroeger in het jaar met doorzaaien worden begonnen, dus nog tijdens het speelseizoen. Dit is vooral gunstig voor de vestiging van veldbeemdgras in de zode. In die periode kan men bijvoorbeeld met uitsluitend veldbeemdgras doorzaaien en na de competitie met Engels raaigras.

Voor een goed effect moet altijd in twee of drie richtingen worden doorgezaaid. Op die wijze is het ook mogelijk om geheel kale terreingedeelten weer een goede grasmat te geven. Vaak is het de gewoonte om op velden met grote kaalgespeelde oppervlakken het hele middengedeelte, van doel tot doel, los te frezen en daarna opnieuw in te zaaien. Dit geeft altijd een zwakke zode en een grasmat die in korte tijd weer geheel kaal

gespeeld wordt. Het is beter de bestaande bovenlaag intact te laten en, na het dresen en egaliseren, intensief door te zaaien. De oude zode levert dan ook een fors aandeel in het herstel van de grasmat.

In alle gevallen is tijdens droge perioden na het doorzaaien beregening nodig (zie hoofdstuk 7). Voor een goede kieming moeten regelmatig (soms dagelijks) kleine watergiften worden toegediend totdat er voldoende beworteling is.

9. BESTRIJDEN VAN ONKRUID EN INSECTENVRAAT

9.1 Onkruidbestrijden

Men kan de vraag stellen, waarom bezetting met niet-grassen voor een sportveld nadelig is. Vaak blijken in een veld zogenaamde “tredplanten” voor te komen die vooral groeien op plaatsen waar de grond (door betreding of rollende wielen) verdicht is. Het antwoord moet dan luiden:

1. de niet-grassen doen de grassen verdwijnen, doordat ze met hun blad de grassen afdekken. De bovengrondse delen sterven geheel of gedeeltelijk in de winterperiode af en laten dan open plekken achter;
2. de niet-grassen bezitten, voor zover ze in de herfst en winter nog niet zijn afgestorven, dan geen betredingsresistentie meer.

Als een wedstrijdveld intensief wordt gespeeld, worden onkruiden meestal alleen in de randstroken in de uitloopstroken aangetroffen. Het hangt vaak af van het verwachte referentiebeeld of dit als storend wordt ervaren. Bij minder intensief gespeelde velden komen ook binnen de lijnen onkruiden tot ontwikkeling. Trainingsvelden worden veelal zeer intensief gebruikt en er zijn veel voorbeelden van explosieve groei van weegbree, hanenpotten of varkensgras. Te veel onkruiden staan een goede ontwikkeling van een grasmat in de weg en men zoekt dan ook steeds naar middelen of maatregelen ter bestrijding van niet-grassen op sportvelden.

Onkruidbestrijding met de hand is kostbaar en vrijwilligers daarvoor zijn onder de clubleden moeilijk te vinden.

Zodoende is men aangewezen op preventieve onderhoudsmaatregelen (schraal houden toplaag en beluchten) en, zij het in het uiterste geval, op chemische bestrijdingsmiddelen. Bij een aantal gemeenten, waar het gebruik van chemische middelen verboden is, heeft men goede ervaringen met maatregelen, zoals verticuteren en wiedeggen. Indien erg veel onkruiden voorkomen is een bewerking met de fieldtopmaker in combinatie met doorzaaien en bemesten een alternatief.

Chemische bestrijdingsmiddelen

In specifieke gevallen kan worden overgegaan tot chemische bestrijding. De keuze van de chemische bestrijdingsmiddelen moet zorgvuldig worden afgestemd op de voorkomende onkruiden, het tijdstip waarop de bestrijding plaatsvindt en het geldende gemeentelijk beleid met betrekking tot de toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen. Het is niet mogelijk op sportvelden met chemische bestrijdingsmiddelen preventief te werken. Daarom mag de toepassing nooit een jaarlijkse terugkerende, automatische routine-handeling worden.

De dosering en instructies, zoals deze op de verpakking staan aangegeven, moeten te allen tijde worden opgevolgd. Verder moet er kennis zijn over eventuele nevenwerkingen (wat voor invloed heeft een bestrijding op de (jonge) grasplant, welke effecten heeft de bestrijding op het bodemleven?) De behandeling mag alleen door een deskundige in het bezit van een spuitlicentie en met goede apparatuur worden uitgevoerd. Een jaarlijkse of tweejaarlijkse selectieve bestrijding is beter dan wachten tot er een explosie van onkruid komt.

Het is altijd wenselijk om kort voor het toepassen van een bespuiting tegen onkruiden een stikstofbemesting toe te passen. Deze bevordert als regel het effect van de toegepaste middelen op de onkruiden en geeft de grasmat een groeistimulus, waardoor de open plekken sneller gesloten worden.

Ook de uitloopstroken moeten mee worden genomen in de onkruidbestrijding, omdat verschillende niet gewenste "tredplanten", zoals madeliefjes en weegbree zich van daaruit gemakkelijk in het veld uitzaaien en vestigen.

Gezien de actuele eisen voor de bescherming van het milieu, i.c. de grondwaterkwaliteit, zal men de chemische onkruidbestrijding tot het uiterste moeten beperken. Als de velden in een erkend grondwaterbeschermingsgebied liggen, wordt men geconfronteerd met een sterk gelimiteerde toelating dan wel een verbod van bestrijdingsmiddelen. Binnen het kader van toegelaten middelen (zie: www.ctb-wageningen.nl of de meest recente gewasbeschermingsgids) is het echter nog wel mogelijk de meest voorkomende sportveldonkruiden te bestrijden, hoewel de mogelijkheden in de toekomst nog verder beperkt zullen worden.

Mechanische bestrijding van onkruiden

Binnen waterwingebieden en gebieden waar door

plaatselijke verordeningen het gebruik van chemische middelen geheel is verboden blijft een goede cultuur-technische verpleging van de toplaag de enige remedie. In verschillende gemeentes is hiermee ervaring opgedaan. De maatregelen zijn erop gericht de grasmat in een goede conditie te houden door regelmatig te beluchten, wiedeggen, speelschade te herstellen en de bemestingstoestand te optimaliseren. Dit vergt gedegen kennis van het onderhoud van sportvelden. Als dit ontbreekt kan dit leiden tot een eerdere renovatie van de grasmat.

9.2 Bestrijden van insectenvraat

Op sportvelden kan af en toe aanzienlijke schade aan de grasmat worden aangericht door vraat van insectenlarven. De belangrijkste zijn:

1. emelten (larven van langpootmuggen)
2. engerlingen (larven van o.a. mei-, juni- en rozekevers)
3. rouwvlieglarven, ook wel bibioniden genoemd.

Door de insecten worden de eitjes oppervlakkig of ondiep in de grond gelegd. De larven voeden zich met organisch materiaal en met plantendelen en wortels. Hierdoor kan de zode geheel los van het oppervlak komen te liggen en wordt zeer kwetsbaar voor beschadigingen.

Schade door emelten treedt op in het najaar, vooral wanneer het lang vochtig en warm weer blijft, en in de maanden april en mei. Engerlingen bevinden zich gedurende de periode maart-oktober vlak onder het oppervlak van de grasmat, dus bijna gedurende de hele groeiperiode van het gras. Voorwaarde voor het schade-lijk optreden is een voldoende hoge temperatuur in die periode; de meeste schade wordt dan ook aangericht in de periode juli t/m september. De schade door engelingen en emelten kan zeer aanzienlijk zijn; bij hoge populatiedichtheden kan de zode geheel los komen te liggen en afsterven. Het pikken van vogels (kraaien!) is een signaal voor de aanwezigheid van engelingen. Vaak wordt door deze pikkende vogels nog meer schade aangericht dan door de engelingen zelf. Rouwvlieg-larven brengen de grootste schade aan in het voorjaar; de larven zijn dan actief terwijl het gras nog weinig groeit. Na een milde winter kan in februari-maart reeds schade optreden, merkbaar aan bruine plekken in het gras.

Rechtstreekse bestrijding van al deze insectenlarven is vrijwel niet mogelijk. De schade wordt pas zichtbaar als de vraat door de larven al belangrijk is afgenomen (laatste larvenstadium) of in het geheel niet meer plaats vindt (popstadium). De beste maatregelen die kunnen worden getroffen zijn: licht aanrollen, zodat het contact tussen wortels en grond wordt verbeterd en toediening van stikstof waardoor de grasgroei wordt bevorderd. Bij droog weer is tevens beregening noodzakelijk. Voor hun bewegingen in de grond hebben zowel de kevers als de larven een voldoende losse structuur nodig. Een dichte zode, door rollen en bespelen, belemmert dus beide in hun activiteiten, maar afdoende is dit meestal niet.

Bestrijden van insectenvraat

Alleen voor bibioniden is één chemische bestrijdingsmiddel toegelaten, waarvan het gebruik moet worden geminimaliseerd en het effect van de bestrijding onduidelijk is. Bij emelten zou een chemische bestrijding theoretisch nog wel eens resultaat kunnen hebben. Emelten komen vooral 's nachts, bij hoge relatieve luchtvochtigheid, bovengronds. Perioden met een hoge luchtvochtigheid zijn daarom geschikt voor toepassing van een chemisch middel. In de praktijk komt het er derhalve op neer dat de bestrijding van alle insectenschade het beste kan gebeuren door een goede verpleging van de grasmat: rollen, beluchten, bemesten en beregenen.

In de landbouw zijn methodes voorhanden waar aan de hand van GPS-gestuurde metingen ziektebronnen in kaart worden gebracht. Aan de hand van deze gegevens kan zeer gerichte bestrijding plaatsvinden en kan eerder worden ingegrepen. Momenteel vinden proeven plaats om deze technieken ook voor sportvelden toepasbaar te maken.

IO. CONTROLE VAN HET DRAINAGESYSTEEM

Bij de aanleg van de meeste sportvelden in Nederland wordt een drainagesysteem aangelegd. Doel van een drainagesysteem is het beheersen van de grondwaterstand en zorg te dragen voor een snelle afvoer van overtollige neerslag. Uitgangspunt bij de aanleg en het onderhoud van een grassportveld is dat de hoogst voorkomende grondwaterstand nooit hoger mag komen dan 0,50 m beneden het maaiveld. Door een lage grondwaterstand ontstaat voldoende waterberging in de

grond en neemt de draagkracht van een veld toe. Het is belangrijk steeds na te gaan of het drainagesysteem voldoende functioneert. Als er tekortkomingen worden geconstateerd moeten de drainagebuizen worden doorgespoten en/of gerepareerd.

Van het goed functioneren van het drainagesysteem moet men vóór het winterseizoen overtuigd zijn. Het goed functioneren heeft betrekking op zowel de

buizenreeksen als de waterafvoer en eventuele aparte bemaling van een sportveld of sportpark. De buizenreeksen moeten jaarlijks op hun functie worden gecontroleerd. Dit kan gebeuren zodra de grondwaterstanden gaan stijgen, hetgeen meestal in oktober of november het geval is. Na voldoende neerslag/regen moeten de drainagebuizen bij een normale werking binnen één dag beginnen te lopen. Bij onvoldoende werking moeten de reeksen worden doorgespoten. Een drainagesysteem, dat gedurende drie tot vijf jaar niet is gereinigd, is in de meeste gevallen wel aan reiniging toe. Vaak ziet men ook in de eerste jaren na het leggen meer verontreinigingen optreden dan later, doordat in de losse grond de eerste jaren meer uitspoeling van ijzer en slib plaatsvindt. Als ijzerrijk water wordt afgevoerd moet de drainage vrijwel jaarlijks worden doorgespoten.

Met het doorspuiten worden niet alle problemen weggenomen. Problemen in de toevoer naar de drainagebuizen als gevolg van (verkeerde) sleufopvulling en of storende lagen blijven ook na het doorspuiten bestaan.

Bij abnormale wateroverlast het gewenst zich ter verbetering van de toestand te laten voorlichten door deskundigen. Wateroverlast kan door veel factoren worden veroorzaakt, waaronder:

1. Te ondiepe ligging van het drainagesysteem;
2. Overvloedige neerslag;
3. Verteerd omhullingsmateriaal (kokos kan snel verteren)
4. Verdichting van de bovenlaag en of verkeerde samenstelling bovenlaag;
5. Verstopte drainagebuizen;
6. Storende lagen in het bodemprofiel;
7. Te grote stuwing in de hoofdafwatering waarop wordt geloosd;
8. Verhoging van het polderpeil.

Een goede interpretatie van al deze factoren is van belang. Inspecties van drainage worden uitgevoerd door het controleren of meten van grondwaterstanden en drainafvoeren en, in het geval van storingen, door het opgraven van een buisgedeelte. Als meer gedetailleerde controle nodig is op bijvoorbeeld de aard van verstoppingen over langere afstanden in de buis, kan dit worden uitgevoerd door middel van een drainage-inspectie met een T.V.-camera.

Het doel van doorspuiten is het weer open maken van door ijzer dichtgekitte of door slibdeeltjes verstopte instroomgaatjes. Als besloten wordt tot doorspuiten, dient dit niet onder (te) hoge druk te gebeuren (max. 30 bar). Te hoge druk kan schade aan buis en omhullingsmateriaal veroorzaken. Door wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat doorspuiten ook nadelige gevolgen kan hebben, met name in zandige bodems door het meezuigen van zanddeeltjes en het verstoren van de bodemstructuur rond de drainagebuizen. De maatregel moet daarom op zandige gronden niet eerder worden toegepast dan wanneer het strikt nodig is.

II. CONTROLEBEMONSTERING

11.1 Analyse jonge velden

Direct na de aanleg van een veld dient een monster van de toplaag (van 0 tot 0,10 m beneden het maaiveld) te worden genomen. Dit monster dient te worden onderzocht op een bedrijfslaboratorium. Men krijgt daardoor een indruk of de bemestingstoestand zich op een goed niveau bevindt, terwijl er een gemiddelde waarde voor de zuurgraad (pH) en de granulaire samenstelling door wordt verkregen.

Bij de aanleg van velden wordt gebruik gemaakt van natuurlijke materialen, zoals zand en teelaarde. Verder is de ondergrond in de Nederlandse situatie zelden homogeen. Zelfs bij een zorgvuldige aanleg kunnen op korte afstanden relatief grote verschillen in de opbouw

van de velden voorkomen. De laatste jaren zijn er methodes ontwikkeld om deze verschillen zeer nauwkeurig in beeld te brengen. Met meetapparatuur, die gekoppeld is aan een GPS-systeem, kan de samenstelling van de toplaag zeer nauwkeurig worden bepaald en kunnen verschillen binnen een veld worden vastgelegd. Op een kaart worden de verschillen aangegeven. Met behulp van deze informatie kunnen gerichte onderhoudsmaatregelen plaatsvinden.

Het is wenselijk twee à drie jaar na de aanleg het veld opnieuw te bemonsteren. Meestal is er na vier à vijf jaar een evenwicht ontstaan en kan worden volstaan met een bemonstering om de vier jaar.

In de eerste jaren is het belangrijk de volgende gegevens te verzamelen (vaak deels al verkregen bij de begeleiding tijdens en na de aanleg en de nazorg):

- zuurgraad (pH-KCl);
- organische stof;
- koolzure kalk;
- fosfaat;
- kali;
- magnesium;
- sporenelementen en zwavel;
- kleigehalte (uitgedrukt als lutumgehalte dat wil zeggen gewichtsprocenten delen kleiner dan 2 micron en als slibgehalte, dat wil zeggen gewichtsprocenten kleiner dan 16 micron). Dit gehalte is met name van belang voor velden aangelegd op kleigronden (ook deze zijn verschaald tot minder dan 5% lutum of 8% slib);
- siltgehalte (2-50 micron); alternatief het leemgehalte (kleiner dan 50 micron);
- zandgehalte (50-2000 micron);
- grindgehalte (groter dan 2000 micron; alleen op velden aangelegd op grind houdende gronden);
- subfracties van het zand;
- M50-cijfer.

Indien gewenst kan het in de eerste jaren ook nuttig zijn om de verhouding ammonia: nitraat in een Morgan-Venema extract te bepalen. Deze geeft een indicatie in hoeverre de grasmat tot een stabiele ontwikkeling is gekomen.

11.2 Analyse oudere velden

In de volgende jaren kan men ten behoeve van het normale onderhoud volstaan met

- zuurgraad (pH);
- organische stof;
- koolzure kalk (CaCO_3);
- fosfaat (P-Al);
- kali (KCl);
- magnesium (MgO);
- granulaire fractie kleiner dan 2 micron;
- granulaire fractie kleiner dan 50 micron.

De controle-analyses zijn een maatstaf voor:

- a. de bemesting met fosfaat, kali en magnesium;
- b. de gewenste samenstelling van het zand voor zodebezanding en de gewenste hoeveelheid daarvan;
- c. de algemene beoordeling van de toestand van de bovenlaag en het grasbestand.

Ook bij oudere velden is het belangrijk inzicht te hebben in de verschillen in bemestingstoestand en samenstelling van de toplaag. Door inzet van de specifieke meetapparatuur kunnen deze verschillen nauwkeurig in beeld gebracht. Zoals eerder vermeld zijn er inmiddels moderne apparatuur, uitgerust met GPS, waarmee precisiebemesting kan worden uitgevoerd en gerichte bezandingen kunnen worden verricht. Deze metingen worden meestal één maal per vijf jaar gecombineerd met de traditionele bemestingsanalyses.

11.3 Analyse / samenstelling verschralingszand en dresgrond

Het is belangrijk dat het M50-cijfer van het verschralingszand of de dresgrond overeenkomt met dat van de toplaag van de velden. Als er verkeerd zand of verkeerde grond wordt gebruikt kan dat leiden tot ernstige structuurschade. Het is dan ook gewenst een analyse te hebben van het zand, dat men voor zodebezanding en dresen wil gaan toepassen. Hiervoor is steeds een volledige granulaire analyse nodig (waarbij ook pH, organische stof en koolzure kalk als parameters moeten worden bepaald):

- pH;
- organische stof;
- koolzure kalk;
- kleigehalte (delen kleiner dan 2 micron en delen kleiner dan 16 micron);
- siltgehalte (2-50 micron);
- zandgehalte (50-2000 micron);
- grindgehalte (groter dan 2000 micron);
- subfracties van het zand;
- M50-cijfer.

Indien de mogelijkheid (vaak wegens tijdgebrek) daartoe ontbreekt, is het op zijn minst nodig de granulaire samenstelling van het zand te schatten door een ervaren bodemkundig specialist. Ook dit kan toepassing van een verkeerd type zand voorkomen.

Wij attenderen er met nadruk op, dat de benamingen als zeezand, duinzand, rivierzand, woudzand, spuitzand, enz. geen voldoende garantie inhouden voor een classificatie van de granulaire samenstelling.

Inspreeknotitie SEW Spartanen

Oriënterende vergadering Commissie Samenleving 15-10-2015.

7 Nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden (IVR-15-03478) (IVR-15-03478)

Geachte Raads- Commissieleden,

Sportvereniging Spartanen heeft de afgelopen jaren met grote belangstelling het proces en de discussies met betrekking tot de voorgestelde bezuinigingen op het onderhoud van de groene sportvelden gevolgd. Vanaf het eerste overleg met gemeente en verenigingen, hebben wij aangegeven dat de harmonisatie en bezuinigingen alleen kan worden gerealiseerd als het beheer en het onderhoud bij de gebruikers wordt neergelegd. Bij de sportverenigingen zelf dus.

Voetbalvereniging SEW en Sportvereniging Spartanen hebben al 20 jaar ervaring met het zelf onderhouden van de velden en het complex. Een enorme klus, die met behulp van vrijwilligers en de nodige financiële inspanningen aardig gelukt is. Ons complex (velden, groen rondom de velden en paden) liggen er fantastisch bij. Vooral in de eerste jaren van de privatisering, hebben wij behoorlijk moeten investeren in materieel om het onderhoud te kunnen uitvoeren. Denk hierbij aan: maaimachine, trekker, een prikrol, veegmachine, bladveger, zaagmachines, snoeiapparatuur en overige materialen om het machinepark te onderhouden. U zult kunnen begrijpen dat het hier om tienduizenden euro's gaat. Jaarlijks moeten wij blijven werken aan het onderhoudsplan te kunnen uitvoeren. Denk hierbij ook aan de vrijwilligers die overdag beschikbaar zijn en het vele werk willen uitvoeren.

Geachte commissieleden, onderschat voor de verenigingen die hiermee moeten beginnen deze grote opgave niet. Niet alleen op het gebied van organisatie is er veel te doen, vooral financieel zal er een zware wissel worden getrokken op de reserves van de verenigingen en niet te vergeten de verzwarende van de jaarlijkse exploitatie. De onderhoudssubsidie is daar absoluut niet toereikend voor.

Zoals al eerder gememoreerd, voeren Voetbalvereniging SEW en Sportvereniging Spartanen vanaf 1996 het onderhoud zelfstandig uit in eigen beheer. Dit heeft de gemeente volgens haar ambtenaren in die jaren een besparing opgeleverd van ongeveer € 200.000. Met andere woorden, de gemeente heeft € 200k minder uitgegeven door de inzet van de vrijwilligers uit Wognum en Nibbixwoud. Als beloning voor al deze inzet (mankracht en financiën) mogen we nu zelf gaan bijdragen in de investeringen van het groot onderhoud. Voor ons betekent dat een exploitatieverhoging van ongeveer € 3000,- per jaar. Dit is niet het cadeau wat wij zouden mogen verwachten na 20 jaar inzet en reeds gerealiseerde besparingen.

Dit is dan direct het punt waar wij voor onszelf, maar vooral ook voor alle andere verenigingen die nog moeten gaan starten met het onderhouden van de velden in eigen beheer, het niet mee eens kunnen zijn. 20% zelf bijdragen aan de renovatiekosten is voor ons als vereniging absoluut niet acceptabel. Een ander aspect van het voorstel over de bijdrage in de renovatiekosten is de levensduur van een kunstgrasveld. In de berekeningen

van de gemeente is uitgegaan dat een kunstgrasmat 15 jaar mee gaat. De reserveringen en de voorgestelde bijdragen vanuit de verenigingen zijn van deze aanname uitgegaan. Maar wat als een kunstgrasmat deze periode niet doorstaat en eerder, bijvoorbeeld na 10 jaar al, dringend aan vervanging toe is. Hoe gaat de gemeente hier mee om qua vervanging en wat gebeurt er met het tekort in de reservering bij zowel de gemeente als de verenigingen? Hierover bestaat nog geen duidelijkheid in het voorstel.

Wij vragen ons daarnaast af of alle commissieleden wel goed beseffen wat het privatiseren van het onderhoud daadwerkelijk inhoudt. Wij zijn graag bereid u op locatie, bij Spartanen, te laten zien welk machinepark er nodig is en uit te leggen wat het onderhoud neerleggen bij de gebruikers in de praktijk inhoudt. Via de Griffie is een afspraak uiteraard te regelen.

Nogmaals en wellicht nog even nadrukkelijk vermeld, wij zijn het eens met het leggen van de verantwoordelijkheid voor het onderhoud bij de gebruikers en eens met de harmonisering van de huurprijzen voor de velden, maar zijn het absoluut oneens met de eigen bijdrage van 20% in de renovatiekosten bij groot onderhoud.

Als laatste willen wij meer helderheid over het begrip "onderhoud binnen de hekken". In de voorafgaande gesprekken is naar voren gekomen dat het dit "onderhoud binnen de hekken" voor rekening en invulling van de verenigingen komt. Maar wat valt wel en wat valt niet binnen de kaders van dit begrip. Want valt bijvoorbeeld het onderhoud van taluds en slootkant daar ook onder? En dus ook een aanvullende investering om voor dat onderhoud machines aan te schaffen? Uit de stukken is niet duidelijk naar voren gekomen wie daar voor verantwoordelijk voor is en wij willen graag zien dat hier duidelijkheid in wordt verschaft voordat er besluiten over het onderhoud worden genomen.

Voetbalvereniging SEW
s.v. Spartanen

Inspraak: Vergadering commissie samenleving 15 oktober 2015
Voetbalvereniging ALC, Abbekerk

Onderwerp: Inspraaktekst, raadsvoorstel m.b.t. harmonisatie en bezuinigingen groene sportvelden.

Ik heb een opmerking over uitgangspunt 2. De onderhoudssubsidie op basis van benodigd aantal velden volgens KNVB normering.

Deze onderhoudssubsidie is in dit plan vastgesteld op € 4.230,00 per veld. Hier is geen onderscheid gemaakt tussen kunstgrasveld of natuurgrasveld. Uit recent wetenschappelijk onderzoek (ondersteund door de KNVB) is vastgesteld dat onderhoud van natuurgrasvelden zo'n 20% duurder is. Waarom worden de verenigingen met kunstgrasvelden op dit punt voordeliger gesubsidieerd?

Volgende opmerking is dat tabel 1. Onderhoudssubsidie, misleidend is. Deze gaat namelijk uit van het huidig aantal velden wat nu op de diverse sportcomplexen aanwezig is. In de uitgangspunten staat echter dat de onderhoudssubsidie wordt toegekend op basis van het benodigd aantal velden volgens de KNVB normering. Waarom worden een aantal verenigingen hier beloond, terwijl ze ook luxe toebedeeld zijn met te veel velden?

Dan heb ik nog een aanmerking op uitgangspunt 4*. Eigen bijdrage van verenigingen aan renovatie.

Wanneer we de volledige cijfers er bij pakken. Deze staan echter niet in deze nieuwe opzet beheer en onderhoud groene sportvelden. Dan kunnen we concluderen dat het subsidiebudget voor renovatiesubsidie op een kunstgrasveld maar liefst 10 keer hoger is dan het subsidiebudget voor renovatiesubsidie op een natuurgrasveld.

Beste commissieleden, jullie hebben een belangrijke taak om de grote verschillen die binnen de diverse dorpen van de gemeente Medemblik aanwezig zijn te minimaliseren. Oftewel, te harmoniseren. Waarom vinden we dan dergelijke grote verschillen in deze nieuwe opzet terug. Op dit moment wordt de huidige situatie door de gemeente omschreven als; "er zijn fors uiteenlopende vergoedingen als gevolg van keuzes, gemaakt in de voormalige gemeenten. Dit is niet eerlijk ten opzichte van elkaar en valt ook niet langer uit te leggen".

Maken jullie nu de keuze om daar gewoon mee door te gaan? In deze tijd? Terwijl we weten hoe haast iedereen zich misleid voelt door onze voormalige beleidsbepalers?

Nog één klein puntje heb ik. Wij zijn een voetbalvereniging. Nu zijn er ideeën ontstaan dat de voetbalvereniging ook wel op kan treden als parkbeheerder. Onderhoud van een voetbalveld is "maatwerk", zelfs specialisten kunnen op voorhand geen toezegging doen welk onderhoud, voor welk veld, op een langere termijn voldoende resultaat geeft. Nu moeten wij vrijwilligers, met onze goede bedoelingen, dat specialistische onderhoud gaan doen.

Laatste vraag. Hoe groot schat u, voor de langere termijn, de kans van slagen in? Kunt u een percentage aangeven? En als dat geschatte percentage (hopelijk wetenschappelijk onderbouwd) dan geen 100% is. Wat is dan plan B, en wie draait daar voor op?

U staat voor een moeilijke keuze, doe dat niet zonder de mogelijke gevolgen in te schatten. Daar hebben uw voorgangers wellicht helemaal nooit bij stil gestaan. En daarom zitten we nu met de gebakken peren.

*Uitwerking, opmerking, uitgangspunt 4

Bij een natuurgras reserveert de vereniging 20% van € 15.000 = € 3.000,- per veld.
Bijdrage Gemeente 80% van € 15.000,- = € 12.000,- per veld.

Bij een kunstgrasveld reserveert de vereniging 20% van € 150.000 = € 30.000,- per veld

Bijdrage Gemeente 80% van € 150.000,- = € 120.000 per veld .

Ofwel bij renovatie van een kunstgrasveld krijgt die vereniging € 120.000 – € 12.000 = € 108.000 meer van de gemeente dan een natuurgrasveld ofwel € 108.000,- : 15 = € 7.200,- per jaar per veld.

Er zijn nu acht kunstgrasvelden.

Namens het bestuur,

Dirk Poot
Voorzitter, voetbalvereniging ALC

Aan: de fracties van de gemeente Medemblik

Datum: 11 oktober 2015

Betreft: Harmonisatie en bezuinigingen groene sportvelden

Geachte fractievoorzitters,

Bijna twee paar jaar geleden, om precies te zijn dinsdag 19 november 2013, is er voor het eerst "inhoudelijk" gesproken over de bezuinigen die de gemeente Medemblik voor ogen heeft met de groene sportvelden. Sindsdien hebben er nog enkele gesprekken plaatsgevonden, waarbij het laatste gesprek op 2 juli jl. was.

Er ligt nu een raadsvoorstel, welke wij op 8 september jl. hebben ontvangen, en wij maken ons grote zorgen over de uitvoerbaarheid wanneer de gemeenteraad het raadsvoorstel ongewijzigd aanneemt.

Wij hebben ons intern als bestuur beraden hoe we met de aangeleverde cijfers c.q. het raadsvoorstel zaaknummer Z-14-48649; Harmonisatie en bezuinigingen groene sportvelden verder moeten cq. kunnen.

Wij vinden dat de vertrekpunten van de verenigingen niet gelijk zijn, en dat we dan ook niet kunnen spreken van harmonisatie.

Zo zijn er verenigingen met een vrijwel nieuwe complex, waar weinig onderhoud aan zit. Maar er zijn ook verenigingen die het onderhoud zelf (deels) uitvoeren en dus al veel machines en materieel in huis hebben. MOC heeft een vrij groot complex met veel struiken, bomen en walkanten waarvoor veel onderhoud nodig zal zijn en wij zijn niet in het bezit van eigen onderhoudsspullen. Zodoende is het niet reëel om de vergoedingen gelijkmatig te verdelen in vastgestelde bedragen per veld (natuurgras of kunstgras) en om een vaste onderhoudssubsidie per veld toe te rekenen.

Het beoordelen van het raadsvoorstel en het (financieel) onderzoeken van de consequenties vergt meer tijd. Wij zijn een uit vrijwilligers bestaand sportbestuur en zullen, omwille van bovenstaande, een extra ledenvergadering moeten uitschrijven. Dit in verband met de vergaande gevolgen voor een vereniging als vv MOC.

Als vereniging zullen wij nog meer een beroep moeten doen op onze leden. Met een ledenaantal van om en nabij 170 jeugd- en 60 seniorenleden behoren wij tot de kleinere verenigingen binnen de gemeente Medemblik. Onze vereniging bestaat hoofdzakelijk uit jeugdleden waarvan niet verwacht wordt dat zij zware vrijwilligerstaken op zich zullen nemen. Een korps van ongeveer 50 vrijwilligers neemt zitting in het bestuur en diverse commissies en/of zet zich in als trainer/coach of scheidsrechter, om maar wat te noemen. Wij zien nu al dat de rek er uit is en dat

het steeds moeilijker wordt om vrijwilligers te vinden, laat staan te behouden. Hoe moeten wij straks nog 5 à 10 man vinden om dit extra onderhoud te gaan doen? En wat als er vrijwilligers stoppen en wij het onderhoud niet meer zelf aan kunnen? Hoe dan verder? Dit baart ons nu al zorgen.

Nog niet zo lang geleden zijn wij gestart met het verduurzamen van ons complex. Als meest recente investering hebben we zonnecollectoren i.c.m. zonneboilers gemonteerd voor het voorverwarmen van het warmwater t.b.v. de douches. Om het eigen onderhoud uit te kunnen voeren zullen wij een groot bedrag moeten investeren (lees: lenen) in machines en materieel. Dit betekent dat wij dan geen financiële middelen meer beschikbaar zullen hebben voor het doorvoeren van ons duurzaamheids beleid, laat staan voor het opvangen van tegenvallers.

Er zijn gewoonweg geen financiële middelen voorhanden voor de aanschaf van onder andere een tractor (beregemen, rollen, verticuteren, sloot reinigen, kunstmest strooien etc), kooimachine. Beregeningsinstallatie, roller, verticuteerrol, kunstmeststrooier, walkant en slotenmaaier op tractor, schuur voor de opslag van alle nieuwe materialen en diverse klein materiaal.

Dit geldt niet alleen voor ons maar hoogst waarschijnlijk ook voor alle andere verenigingen. Kort gezegd komt het er dan op neer dat 13 verenigingen zullen moeten investeren in eigen machines en materieel om het eigen onderhoud te kunnen uitvoeren. Dit lijkt ons niet echt duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Dit kan worden voorkomen wanneer de gemeente met een beter en, voor alle sportverenigingen, acceptabel voorstel komt. Een beter inkoopbeleid, waarbij meer zaken tegelijk worden ingekocht bij één partij (schaalvergroting) biedt hierin zeker voordeel.

Verder willen wij nog meegeven dat vv MOC meer is dan een voetbalvereniging. Wij zijn een vereniging met een sociaal karakter. Wij dienen als een centrumfunctie in Midwoud-Oostwoud waarbij wij niet alleen onderdak bieden aan de voetballende jeugd en senioren maar waarbij wij ook zorgen voor het Koningsdag feest en voor het opvangen van de buiten- en schoolactiviteiten voor basisschool De Koet, alsmede voor de Zeskamp tijdens de kermissen en ga zo maar door.

Wij vragen wij u het raadsvoorstel aan te houden zodat er meer tijd is voor aanvullend onderzoek van beide kanten.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid om deze brief inhoudelijk toe te lichten.

Met sportieve groet,

Leo de Vries

voorzitter vv MOC

RAADSVERGADERING d.d. 10 december 2015

Zaaknummer	Z-14-47492:natuurspeeltuin (naam) Kreekbos Wognum 2014 -voorbereiding
Voorstelnummer	IVR-15-03327
Onderwerp	Uitvoering motie pilot Natuurspeeltuin
Agendapunt	
Portefeuillehouder	Joset Fit
Sectormanager/Staf	Wouter Slob

Besluit

De raad van de gemeente Medemblik,

gelezen het bijbehorend voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik d.d. 3 november 2015;

gelet op motie IVR-13-02069, waarin de raad het college opdracht geeft om een plek in de gemeente aan te wijzen als pilot voor een natuurspeeltuin en waarin de kaders inzake de uitvoering zijn vastgelegd;

b e s l u i t

1. in de kern Wognum in het Kreekbos een natuurspeeltuin aan te leggen en hiermee aan te sluiten bij de initiatiefgroep natuurspeeltuin Wognum;
2. hiervoor € 22.000,- uit de reserve “kernenbeleid” beschikbaar te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Medemblik, gehouden op 10 december 2015

De griffier,

De voorzitter,

Voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik

Beoogd resultaat

Met het besluit kan het college uitvoering geven aan de opdracht tot aanleg van een natuurspeeltuin, die voldoet aan de vooraf door de raad in de motie vastgestelde kaders.

Argumenten

- 1.1 naar mening van het college is het kreekbos de meest geschikte locatie voor de aanleg van een natuurspeeltuin;*
- 1.2 het initiatief uit de samenleving sluit aan op door de gemeente gewenste participatie en het versterken van 'eigen kracht*
- 1.3 door het maken van een keuze schept de raad helderheid naar belanghebbenden en omwonenden;*
- 2. door beschikking te krijgen over de middelen kan het college uitvoering geven aan de motie.*

Aanleiding

De raad heeft op 7 november 2013 een motie aangenomen over de ontwikkeling van een natuurspeeltuin en het college verzocht om hiervoor een plek in de gemeente in te richten als pilot. De motie stelt als kader dat inwoners zelf met initiatieven mogen komen en is gericht op het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en kinderen bij een dergelijk project. Door een groep inwoners uit Wognum is het initiatief genomen om in deze kern tot een natuurspeeltuin te komen. Tijdens de uitvoering van de motie is het college tegen bezwaren aangelopen van inwoners uit de kern Wognum. Het college heeft over verschillende locaties een afweging gemaakt waarbij het Kreekbos de voorkeur heeft. In de bijgevoegde keuzenotitie wordt uitgelegd via welk proces het college tot deze keuze is gekomen. In de keuzenotitie is ondermeer een tabel verwerkt met twee locaties die de potentie hebben om te worden ingericht als natuurspeeltuin, namelijk: Heemtuin en Kreekbos. In de tabel zijn beide locaties beoordeeld. Uit de tabel blijkt dat het Kreekbos de voorkeur heeft. Dit neemt niet weg dat de locatie Heemtuin ook de potentie heeft om ingericht te worden als natuurspeeltuin en de raad hiertoe desgewenst ook kan besluiten.

Communicatie

Participatie

Bewoners, omwonenden, belanghebbenden en kinderen zijn op diverse manieren betrokken.

Kanttekeningen/Risico's

Niet alle omwonenden kunnen zich vinden in de aanleg van een natuurspeeltuin in het Kreekbos. Zij zijn gewezen op de mogelijkheid om in te spreken tijdens de commissievergadering.

Financiën

De kosten van de aanleg van een natuurspeeltuin worden geraamd op € 30.000,-. Voor de uitvoering vraagt het college aan de raad om € 22.000,- beschikbaar te stellen uit het restant van de reserve kernenbeleid. Het is een bevoegdheid van de raad om over de reserve te besluiten. Het resterende

budget van € 8.000,- wil het college bekostigen uit het Activiteiten- en Kernenbudget. Het is een bevoegdheid van het college om over dit budget te beschikken.

Relatie beleid

Kernenbeleid

Historie besluitvorming

Motie november 2013 IVR-13-02069

Bijlagen ter inzage

Bijlage A: Keuzenotitie met de volgende documenten:

- I: informatienota IVR-14-02808
- II: vlekkenplan IO-15-23360
- III: impressie Heemtuin IO-15-25406
- IV: brief initiatiefgroep Kreekbos PI-15-76652
- V: brief omwonenden Kreekbos PI-15-77077
- VI: brief omwonenden Heemtuin PI-15-78560

Commissie

Behandeld in commissie Samenleving d.d. 19 november 2015

Behandeld in de raadsbrede commissie d.d. 26 november 2015

duidelijk waar wel/geen fietsen

misschien hier fietsen?

start/einde:
klimroute
door bos

natuurspeeltuin
bos

overlast scooters

overlast in Kreekbos momenteel:
-hondenpoep
-fietsers / scooters
-drugs
-vis-fuiken

aandachtspunten:
-onderhoud
-hangjongeren / lawaai

natuurspeeltuin veld

duidelijk:
geen honden
hier

geen
eenden
voeren

hek fietsers
tegen houden

struiken
om hondenpoep
tegen te gaan

honden losloop gebied
duidelijk maken:
-borden
-handhaven

Natuurspeeltuin Kreekbos
vlekkenplan pagina 1
A3 schaal 1:1000
26-05-2015

in bos:
eerste "toestel"
op 25 m afstand
tov erfgrens

bos

op veld:
eerste "toestel"
op 50 m afstand
tov erfgrens

bord:
-entree
-geen honden

bord:
-entree
-geen honden

25 m
bossage circa 2 m hoog
vogelbosjes

groen veld
spelen
ballen
water
bloemen

20 augustus 2015

Betreft: verzoek indienen plan Natuurspeeltuin in commissie en raad.

Geachte heer, mevrouw,

Het is alweer bijna twee jaar geleden dat wij; Joost, Rinske, Diana en Eva voor het eerst met elkaar spraken over een natuurspeeltuin in Wognum. In de raadvergadering van 7 november 2013 is een motie ingediend die vraagt tot realisatie van een pilot natuurspeeltuin in de gemeente Medemblik. In diezelfde notitie is gesteld dat burgers en kinderen van de gemeente hierin een actieve rol spelen. In bijlage 1 vindt u deze motie.

Deze notitie is voor ons aanleiding geweest om een initiatiefgroep te vormen met ons doel; een natuurspeeltuin in Wognum. Minke Jellema, beleidsmedewerker gemeente Wognum heeft ons begeleid in dit traject. We hebben diverse keren de vergaderingen van de Kernraad bezocht. Hebben overleg gevoerd en uiteindelijk een goedkeuringsprocedure gevolgd met Staatsbosbeheer. Overleg gehad met medewerkers van de gemeente Opmeer over hun ervaring met een natuurspeeltuin. We hebben diversen keren gesproken met “De twee Heren” bedenkers en uitvoerders van natuurlijke speelplaatsen. We hebben gesproken met de wijkopzichter buitendienst van de gemeente Medemblik. Twee van ons hebben zelfs een workshop crowdfunding gevolgd zodat we later in het traject via crowdfunding extra geld kunnen inzamelen.

Op basis van deze gesprekken en informatie hebben wij de gemeente Medeblik een plan gepresenteerd waarbij wij het Kreekbos in Wognum als locatie hebben gekozen. Zoals in de motie gevraagd hebben wij de Wognumse jeugd om hun mening en inspiratie gevraagd. Via een kleurplaat met een begeleidende nieuwsbrief zijn alle basisschool kinderen gevraagd met ons mee te denken. De respons was enorm, zo’n vierhonderd kinderen zijn ijverig aan de slag gegaan. Dat niet alleen de kinderen enthousiast zijn bleek wel uit de ruim 340 Facebook-vrienden die wij in deze periode verzamelden.

Op 25 februari 2015 hebben wij onze plannen gepresenteerd aan de belangstellenden. Deze informatieavond op het gemeentehuis werd druk bezocht en was tevens een groot succes. In bijlage 2 vindt u het plan wat toen gepresenteerd is.

Logischerwijs kwamen toen ook de kritische vragen en opmerkingen. Met name omwonenden gaven aan bezwaren te zien. Om het traject te vervolgen hebben we gekozen om dit samen met de buurtbewoners en belangstellenden te doen. We hebben twee meedenksessies (28 april en 21 mei

2015) georganiseerd om samen de ontwikkelingen en de voortgang van onze plannen verder te concretiseren. De eerste avond was een constructieve avond. Met een groot deel van de omwonenden hebben we op een positieve manier gesproken en zijn de plannen naar ieders tevredenheid verder geconcretiseerd. Helaas bleek de tweede avond dat er een klein groepje omwonenden is die niet mee willen denken. Wij boden ze de gelegenheid betrokken te worden in de plannen, maar deze groep zet de hakken in het zand en wil niet meedenken. In bijlage 3 en 4 treft u de documenten die wij de gemeente hebben aangeboden na deze meedenksessies.

Naar ons idee hebben wij er alles aan gedaan. Wij hebben de gemeente een prachtig plan voorgelegd. Exact zoals in de motie is verwoord zijn het de burgers die ontzettend veel vrije tijd in deze plannen hebben gestoken. Wij hebben dit met veel plezier gedaan, maar ons geduld begint op te raken.

Is het werkelijk zo dat wanneer er een aantal mensen bezwaar maken, dit bezwaar zwaarder weegt dan al die positieve inwoners van Wognum. In de informatienota van 30-9-2014 van het college over de natuurspeeltuin is een verwachte planning opgesteld. Wij hebben alle gevraagde stappen doorlopen, en vragen één ding. Het inbrengen van een concreet plan in de commissie en raad.

Met vriendelijke groeten,
Initiatiefgroep Natuurspeeltuin Wognum

Aan:
Burgemeester en wethouders van de gemeente Medemblik
Gemeenteraad van de gemeente Medemblik
Postbus 45
1687 ZG Wognum

Wognum, 1 september 2015

Betreft: Plan voor aanleg van een natuurspeeltuin in het Kreekbos te Wognum

Geacht College, geachte Gemeenteraad,

Ondergetekenden, bewoners en ondernemers rondom het Kreekbos, van de Jaagband, Kerkweg, Grote Zomerdijk, Rietveen, Veenrug en Schouw, vragen uw aandacht voor het volgende:

De gemeenteraad heeft op 7 november 2013 door middel van een motie, de wens uitgesproken om in de gemeente Medemblik een natuurspeeltuin (als pilot) te ontwikkelen. Een aantal inwoners van Wognum heeft toen een initiatiefgroep (I.G.) opgezet om dit voornemen verder te concretiseren. Deze I.G. is al sinds begin 2014 actief.

Participatie omwonenden

Na een algemene informatieavond op 25 februari 2015 in het gemeentehuis hebben omwonenden (en andere belangstellenden) pas op 28 april jl. voor het eerst de gelegenheid gekregen om input te leveren en directe informatie te krijgen over het plan zoals voorgesteld door de I.G. In juli jl. heeft een derde bijeenkomst plaatsgevonden waarbij de uitgangspunten van het plan en de bezwaren uitgebreid aan de orde zijn gekomen.

Locatie natuurspeeltuin

De I.G. heeft al vrij snel als locatie de keus laten vallen op het Kreekbos. De keus van de locatie Kreekbos is overgekomen als een voldongen feit. Alternatieven, zoals bijvoorbeeld bij het nieuwe tenniscomplex, waren voor de I.G. niet bespreekbaar.

Geen invulling aan inhoud motie

Tijdens de informatieavonden is naar voren gekomen dat het overgrote deel van de omwonenden, zowel bedrijven op de Grote Zomerdijk/Kerkweg als particulieren in de woonwijken rondom het Kreekbos, ernstige bezwaren hebben tegen het gemaakte plan gezien de ervaringen met vernielingen, groenbeheer en hinder van overlast gevende (hang)jongeren in en rondom het Kreekbos.

Tevens is duidelijk geworden dat er ook geen draagvlak is voor uitvoering van de in de motie gevraagde participatie van bewoners/omwonenden om te investeren in onderhoud en beheer van de speelvoorzieningen. Die verantwoordelijkheid kunnen wij vanzelfsprekend ook niet op ons nemen. Direct aan het Kreekbos wonen immers veelal niet diegene die men eigenlijk zoekt als doelgroep: gezinnen met kinderen. Daarmee komt het onderhoud en beheer met bijbehorende kosten bij de opdrachtgever en huidige beheerder van het Kreekbos, de gemeente, te liggen.

Toezicht en veiligheid?

Door de inrichting met veel struiken en bomen is er weinig zicht op het Kreekbos vanaf de omliggende wegen en straten. Wellicht is een locatie dichtbij de bebouwing of openbare gelegenheid, een school of een sportcomplex een betere keuze. Het beheer en daarmee

samenhangend toezicht (veiligheid) op spelende kinderen is dan ook beter te organiseren. Dit is van groot belang om vernielingen, hinder en aanzuigende werking te voorkomen van nog meer overlast gevende (hang) jongeren in het Kreekbos.

Grootte natuurspeeltuin

De eigenaar van het Kreekbos, Staatsbosbeheer, gaf na verzoek van de gemeente/I.G. in juni 2014 al aan geen probleem te hebben met de locatie, mits de natuurspeeltuin in het aangevraagde deel van het Kreekbos zou komen. Wanneer men echter de meest recente plannen ziet wordt de natuurspeeltuin een stuk (50%) groter en ook anders gesitueerd dan eerst de bedoeling was.

Belemmering bedrijfsvoering

Tevens wordt er door de bedrijven aan de Grote Zomerdijk gevreesd voor beperkingen in de toekomstige bedrijfsvoering en –ontwikkeling gezien de wettelijke milieu- en afstandseisen.

Natuurspeeltuin past niet in uitgangspunten Kreekbos

De huidige inrichting van het Kreekbos (aangelegd in 2005) is door middel van een jarenlang intensief participatieproces (vooraf) tussen belanghebbenden, omwonenden, de scholen, gemeente en deskundigen tot stand gekomen gedurende de jaren 2000-2005.

Onder meer op uitnodiging van de voormalige gemeente Wognum zijn de direct omwonenden meerdere malen uitgenodigd om mede invulling te geven aan het inrichtingsplan. De verschillende voorstellen hebben uiteindelijk geleid tot een ontwerp van architect Henny Willems van de voormalige Landinrichtingscommissie waarin alle betrokkenen zich konden vinden. De voormalige gemeente Wognum heeft bij de presentatie van het uiteindelijke ontwerpplan van het Kreekbos alle omwonenden gefeliciteerd met het uiteindelijke ontwerpplan dat na een intensief participatieproces tot stand is gekomen. Deze aanpak was in die tijd nog niet zo gebruikelijk, maar heeft wel zijn vruchten opgeleverd. Er was zoveel draagvlak voor het plan dat er geen bezwaren vanuit de kant van belanghebbenden en omwonenden zijn ingediend.

Als garantie voor een langdurig voortbestaan van het Kreekbos is er tussen de verschillende instanties afgesproken dat Staatsbosbeheer eigenaar zou worden van de grond en dat de gemeente het onderhoud en groenbeheer uitvoert.

Bij de officiële opening van het Kreekbos door de voormalige gemeente Wognum is meermalen aangegeven dat dankzij het participatieproces met omwonenden en deskundigen er een samenhangende visie en inrichting achter het inrichtingsplan zit. Duurzaamheid, beheer en onderhoud zijn daarmee goed geregeld.

Ondergetekenden zijn dan ook van mening dat dit plan voor een natuurspeeltuin niet past in de zorgvuldig tot stand gekomen visie, uitgangspunten en inrichting van het Kreekbos.

Tenslotte

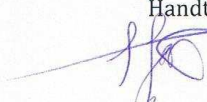
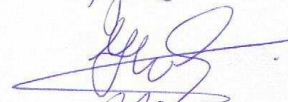
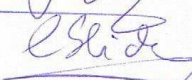
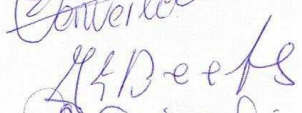
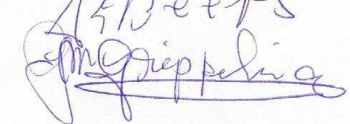
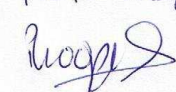
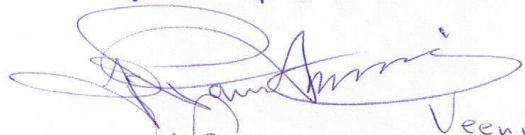
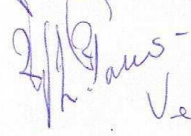
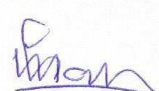
Wij vertrouwen erop dat U, gezien de procesaanpak bij de inrichting van het Kreekbos, bij besluitvorming over de natuurspeeltuin, rekening houdt met de belangen en wensen van de aanwonenden.

Voor nadere informatie over deze brief kunt U contact opnemen met: Kees Dekker, Jaagband 52, 1687TP te Wognum, email kees-dekker@quicknet.nl

Ondergetekenden, ondernemers en bewoners van de bovengenoemde wegen/straten (bijlagen 1 tot en met 3).

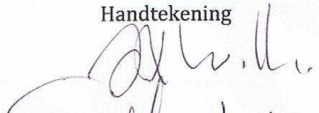
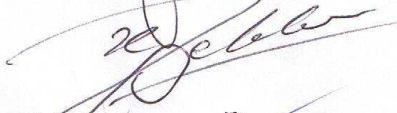
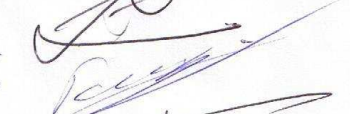
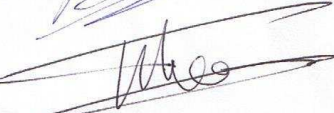
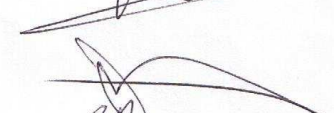
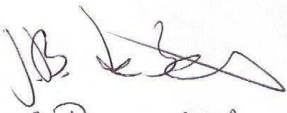
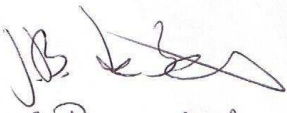
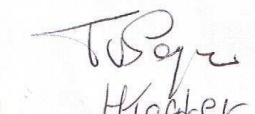
Bijlage 1

Bijlage bij brief Natuurspeeltuin Wognum

Naam	Adres	Handtekening
Evert Hassche	Schouw 16	
Hendrik van Eijck	Schouw 12	
Connie Stichter	Schouw 12	
Ab. Venverloo	Schouw 6	
L. Venverloo	"	
Beets	Schouw 4	
Griepplinge	Schouw 4	
J.P.M. HEIJNE	Schouw 5	
P. W. Hoopman	Schouw 10	Peter Keopman
Ineke Hoopman	Schouw 10	
J. Hassche	Schouw 16	Jacqueline Hassche
Ch. Riechels	Schouw 14	
	Veenrug 24	
	Veenrug 24	
	Rietveen 2	P. Duijst
	Veenrug 30	L. Mink

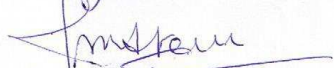
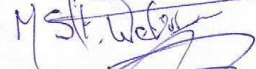
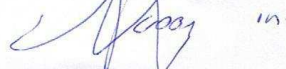
Bijlage 2

Ondergetekenden, ondernemers en bewoners van de bovengenoemde wegen/straten.

Naam	Adres	Handtekening
J.A. Wolda	Jaagband 56	
J. Oederling	Jaagband 48	
Ky Dekker	Jaagband 52	
L.J. Hendriks	Jaagband 28	
P.P. Duin	Jaagband 46	
M.P. Timmer	Jaagband 42	
J.B. 	Jaagband 54	
S. Roerboom	Jaagband 26	
T. v. Seijen	Jaagband 22	
H. Kooter	Jaagband 40	
L.F. Reyenaar	Jaagband 30	
J.A. Zuiker	Jaagband 16	
R. Abdulhak	Jaagband 44	
G. Bleeker	Kerkweg 26	
V. Hienstra	Kerkweg 24	

Bijlage 3

Hoogachtend,
Ondergetekenden, ondernemers en bewoners van de bovengenoemde wegen/straten.

Naam	Adres	Handtekening
Gebr. Boots	Grote Zomerdijk 4	
T. Vroers	Grote Zomerdijk 5	
J. Vroers	Grote Zomerdijk 5	
Ria en Jaak Steur	Kerkweg 20	
	Kerkweg 20	
B. Schoutsen	Grote Zomerdijk 7	
M.W.H. Roox	Grote Zomerdijk 7	
Reni Borch	Grote Zomerdijk 4	
Yvonne Bos	Kerkstraat 65	
Eigenaar van perceel aan het eind van de Kerkweg tegenover nr. 24, 26, 28. Kadasteraal PG8		
Coos Bos	Kerkstraat 65	
M. Boots-de Vries	Grote Zomerdijk 4	
Wiel. Schouten	Grote Zomerdijk 8	
Nico van Straalen	Grote Zomerdijk 9	
Niels Kroon	Grote Zomerdijk 29	

*De heer en mevrouw C. Ursem
De heer en mevrouw C. Koenders
Mevrouw M. Zalm en de heer M. Dekkers
De heer en mevrouw J. Kuijt
De heer en mevrouw T. Beerepoot
De heer en mevrouw A. Bakker
De heer en mevrouw J.M. Schagen
De heer en mevrouw G. Beerepoot
De heer en mevrouw D.J. Muntjewerff*

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Medemblik

Mevrouw M. Jellema, kernconsulente gemeente Medemblik

Dick Ketlaan 21

1687 CD Wognum

per email aan: bestuurssecretariaat@medemblik.nl en afgegeven aan de balie van het gemeentehuis

per email aan: minke.jellema@medemblik.nl

Wognum, 9 oktober 2015

Betreft: informatieavond Natuurspeeltuin/Heemtuin

Geachte leden van het College van Burgemeester en Wethouders, mevrouw Fit en mevrouw Jellema,

Op 30 september jl hebben wij als buurtbewoners de informatieavond met betrekking tot een mogelijke natuurspeeltuin in de Heemtuin bijgewoond. De projectontwikkelaar van de woningen "Hof van Wognum" gelegen aan de Kerkstraat en eveneens direct grenzend aan de Heemtuin, was niet aanwezig. Opmerkelijk genoeg was er geen uitnodiging aan deze partij gezonden.

Tijdens deze avond is door mevrouw Jellema, mevrouw Fit en de heer De Vries van het aanlegbedrijf "De Twee Heren" toelichting gegeven op locatiekeuze, procedure en de eigenlijke invulling van het plan. Na de toelichting is de gelegenheid gegeven aan de buurtbewoners en andere belangstellenden om vragen te stellen of zorgen te delen.

De locatie:

Uit de uiteenzetting bleek dat er diverse mogelijkheden onderzocht en afgekeurd waren, waardoor de Heemtuin als een "locatie met potentie" werd benoemd. De heemtuin werd genoemd in een opsomming, waarbij de eerder in de opsomming genoemde locaties allen op basis van andere bezwaren als ongeschikt werden genoemd. De buurtbewoners hebben sterk de indruk gekregen dat de bezwaren van de andere locaties voornamelijk juridisch (gemeentelijk) en beslist niet onoverkomelijk waren.

De procedure:

Er is uiteengezet dat er reeds lange tijd aan de invulling van de gemeentelijke wens om binnen de gemeentegrenzen een natuurspeeltuin te hebben is gewerkt. Een werkgroep van enthousiaste "Wognummers" heeft aangegeven hier slagvaardig mee verder te willen, met als doellocatie het Kreekbos.

De reacties:

Duidelijk is geworden dat de plannen om een natuurspeeltuin in de Heemtuin te realiseren op veel weerstand stuit. De redenen hiervoor zijn divers maar zijn in de kern terug te brengen naar de volgende punten :

- De ruimte is klein en grenst **direct** aan diverse tuinen. Hiermee is de richtafstand van minimaal 30 meter (basisscholen) of 50 meter (sportfaciliteiten) niet in acht genomen. Op dit moment ervaren de bewoners al overlast door oneigenlijk gebruik van de ruimte (bijvoorbeeld brandstichting tegen hun schutting, geluidsoverlast), het vergroten van het aantal gebruikers van de ruimte zal deze overlast doen toenemen.
- De ruimte is besloten en kent geen directe sociale controle. Hierdoor is de ruimte aantrekkelijk voor hangjongeren. Reeds jaren is er gewerkt aan het verminderen van deze overlast, ook met medewerking van de gemeente. Hiertoe zijn allereerst de vuilnisbakken verwijderd die door vandalisme (brandstichting, vuurwerk) voor overlast zorgden. Daarna zijn er in verband met scooteroverlast hekjes geplaatst, ook om drugsdealvervoer te bemoeilijken. Daarna is het zitmeubilair verwijderd. In het gepresenteerde plan wordt voorzien in zitjes, schuilplekken enz. waardoor de vroegere situatie zal wederkeren. Thans resteert nog het vele afval, waaronder ook afval van drugs.
- De ruimte is gelegen aan diverse andere locaties met hoge bezoekersaantallen, zoals Everland, Het Trefpunt, de sportzaal, de jeu de boulesbaan, het handbalveld, de voetbalvelden. Elk van deze locaties geeft naast de wenselijke levendigheid in de buurt ook geluidsoverlast en verkeersoverlast. Het gebruik van de voetbalvelden is geïntensiveerd door de aanleg van het kunstgrasveld, dit elke avond en tot laat in de avond. De aanwezigheid van Everland kenmerkt zich door de muziek en het openen en dichtgaan van deuren (ook van bezoekende auto's) tot ver in de nacht. Ook is de aangelegen parkeerplaats een trefpunt voor ontmoetingen al dan niet van legitieme aard. Hiermee is betoogd dat de buurt al voldoende belast is met recreatie-, sport- of hobbylocaties met bijbehorend ongemak/hinder.
- Aangegeven is dat de doelgroep waarvoor deze speeltuin bedoeld is, de kinder- tot tienergroep in de leeftijd van 4 tot circa 13 jaar is. Helaas is de legitieme vraag uit de groep buurtbewoners over doelgroep en het verwachte bezoekersaantal (hoeveel kinderen gaan gebruik maken van de speeltuin, waar komen deze kinderen vandaag, van welk vervoer wordt gebruik gemaakt) onbeantwoord gebleven, hier was geen inzicht in noch kennis over. Hierdoor is de inhoudelijke discussie over eventuele andere vormen van overlast onmogelijk gebleken.
- Een gesprek over de Heemtuin in vergelijking met de andere locaties (en de bezwaren die daar opgeworpen waren) was niet mogelijk door een onduidelijk bezwaar van mevrouw Fit. Een vergelijking tussen de situatie in de Heemtuin en het eerder onderzochte Kreekbos werd hierdoor ook onmogelijk gemaakt.

- Op de vraag wie er toezicht ging verzorgen in de speeltuin, werd door mevrouw Fit geantwoord dat ze aannam dat de ouders (van de bezoekende kinderen) dit gingen doen. Deze aannahme is ons inziens gezien de grote leeftijdsgroep naïef en zeker onvoldoende onderbouwd, met alle gevolgen van dien.
- Verder werd verduidelijkt dat er een buurtparticipatie werd verwacht ten aanzien van onderhoud van en controle op de speeltuin. De buurtbewoners hebben duidelijk aangegeven op geen enkele wijze hierin te willen participeren. Bij de oorspronkelijke enthousiaste groep van ouders die zich hebben in gezet om in het Kreekbos een natuurspeeltuin te realiseren is het enthousiasme behoorlijk getemperd, voor zover nu blijkt wil deze groep zich terugtrekken bij aanleg van de speeltuin op een andere dan de oorspronkelijke locatie.

Als laatste, maar zeker niet onbelangrijkste punt is aangegeven dat dit plan geheel in strijd is met eerder gedane toezegging over de heemtuin tijdens de informatieavonden over het plan "Hof van Wognum". Hierbij is meermaals bevestigd, ook bij herhaaldelijk vragen, dat de heemtuin in deze vorm zou blijven bestaan en dat er zelfs sprake zou zijn van een uitbreiding van een pad en groen richting deze woningen. Over een natuurspeeltuin is op geen enkele wijze gesproken.

Bovenstaande opsomming is niet limitatief of uitputtend, maar dient als verkorte weergave van de aan de orde gekomen bezwaren. Ook is het zo dat niet alle argumenten voor elke ondertekenaar als even zwaarwegend ervaren worden, noch dat de argumenten in volgorde van zwaarwegendheid staan. Doch grosso modo is dit de zienswijze.

Resumerend kunnen wij concluderen dat er door ons als buurtbewoners:

- a. op **geen enkele wijze draagvlak is** voor de aanleg van een dergelijke speeltuin in de heemtuin;
- b. er hierdoor **geen enkele sprake is van participatie**, op welke wijze dan ook;
- c. er **onvoldoende onderzoek** is gedaan naar bezoekersaantallen en bezoekersafkomst (dorpen verder weg/autoverkeer/fietsstalling/in welk deel van het dorp wonen de kinderen) waardoor er feitelijk een leeg plan is gepresenteerd;
- d. er **onvoldoende waarborg is gegeven voor de veiligheid en het woonplezier** van de aan- en omwonenden, hier is op geen enkele wijze in voorzien;
- e. er **onvoldoende gekeken is naar de reeds bestaande belasting** van de buurt door aanwezige sport/recreatie en hobbyvoorzieningen waardoor er een onevenredige belasting is voor de wijk;
- f. er **onvoldoende onderzoek is gedaan naar de historie van overlast** in relatie tot het opnieuw aanleggen van "hang-gelegenheid";
- g. er **eerder gedane beloftes** in het kader van het verkrijgen van instemming in woningbouw geheel en **sans gêne geschonden** worden.

*De heer en mevrouw C. Ursem
De heer en mevrouw C. Koenders
Mevrouw M. Zalm en de heer M. Dekkers
De heer en mevrouw J. Kuijt
De heer en mevrouw T. Beerepoot
De heer en mevrouw A. Bakker
De heer en mevrouw J.M. Schagen
De heer en mevrouw G. Beerepoot
De heer en mevrouw D.J. Muntjewerff*

De buurtbewoners rondom de Heemtuin geven bij deze dan ook aan op geen enkele wijze in te stemmen met, medewerking te verlenen aan en te participeren in de aanleg van de natuurspeeltuin in de Heemtuin.

Wij wensen de raad succes met het vinden van een andere locatie binnen de gemeentegrenzen en hopen op een hernieuwd inzicht en een hersteld vertrouwen met de eerdere groep enthousiaste ouders om de speeltuin in het Kreekbos te realiseren.

Wij vertrouwen er op dat, indien dit door ons gewenst is, wij onze zienswijze kunnen toelichten op de daartoe bestemde commissievergadering of elders binnen de gemeentelijke organisatie.

Uiteraard ontvangen wij graag een ontvangstbevestiging van deze brief.

Met vriendelijke groet,

M.T. Kuijt-Bakker

Sint Agneslaan 47
1687CJ Wognum

Namens

De heer en mevrouw C. Ursem, Sint Agneslaan 41

De heer en mevrouw C. Koenders, Sint Agneslaan 43 - clmkoenders@quicknet.nl

Mevrouw M. Zalm en de heer M. Dekkers, Sint Agneslaan 45 – melindazalm8@gmail.com

De heer en mevrouw J. Kuijt, Sint Agneslaan 47 – kuijtbakker@quicknet.nl

De heer en mevrouw T. Beerepoot, Sint Agneslaan 49 - tmm.beerepoot@quicknet.nl

De heer en mevrouw A. Bakker, Sportlaan 1 - jokebakker53@gmail.com

De heer en mevrouw J.M. Schagen, Sportlaan 3 - j.m.schagen@quicknet.nl

De heer en mevrouw G. Beerepoot, Sportlaan 9 - gb.beerepoot@quicknet.nl

De heer en mevrouw D.J. Muntjewerff, Kerkstraat 56 - dj.muntjewerff@quicknet.nl

Informatienota Raad

Zaaknummer: Z-14-47492
Nummer: IVR-14-02808
Datum: 30-9-2014
Steller: College
Onderwerp: Toezegging 300: Stavaza motie Natuurspeeltuin (pilot)

Inleiding

Het college stelt het op prijs de raad te informeren over de stand van zaken: realisatie van de motie “pilot Natuurspeeltuin” in de gemeente Medemblik. De raad heeft in november 2013 een motie opgesteld (IVR-13-02069/Z-13-35358). In de motie wordt het college opgedragen om:

1. een plek in de gemeente aan te wijzen voor een natuurspeeltuin als pilot;
2. bij de ontwikkeling kinderen en omwonenden te betrekken.

Samenvatting

De motie is aanleiding geweest voor een viertal inwoners uit de kern Wognum om hier verder gevolg aan te geven. Zij hebben zich tot een initiatiefgroep gevormd met als doel: realisatie van een natuurspeeltuin.

Gewenst resultaat initiatiefgroep

De initiatiefgroep heeft een concept projectplan opgesteld. In de voorbereidingen is door de initiatiefgroep gekeken naar diverse locaties in de kern Wognum. Voor hen kwam het Kreekbos als meest gewenste locatie naar voren. Zij zijn van mening dat het gebruik van het Kreekbos kan worden verruimd. Door het element natuurlijk spelen toe te voegen wordt het Kreekbos ook een waardevolle aanwinst voor de jongste inwoners van de kern Wognum. Hier heeft de initiatiefgroep de verdere ontwikkelingen dan ook op toegespijst. Door de initiatiefgroep is met meerdere betrokkenen gesproken, zoals: de boswachter, Staatsbosbeheer, wijkopzichter Buitendienst en ook de kernraad Wognum.

Waarom Staatsbosbeheer?

De gronden van het Kreekbos zijn in eigendom van Staatsbosbeheer, maar worden gepacht en onderhouden door de gemeente. Staatsbosbeheer is daarom een belangrijke partner om verder tot uitvoering over te gaan. Het initiatief wordt door Staatsbosbeheer als zeer positief ervaren. Staatsbosbeheer heeft intern een goedkeuringsprocedure gevolgd met een positief resultaat. De gemeente toetst daarnaast het verzoek ook op diverse onderdelen, onder andere; juridisch, vergunning nodig of niet en op gebied van openbare ruimte (verkeer).

Uitvoering: aansluiting historie Kreekbos

Het Kreekbos kent een historie in de aanleg. De groenvoorziening is opgezet als een *huis*. Onder leiding van een landschapsarchitect van Dienst Landelijk Gebied (DLG), bewoners en andere belangstellenden hebben creatieve sessies in 2006 geleid tot de uiteindelijke inrichting.

De initiatiefgroep heeft in haar ontwerp rekening gehouden met de oorspronkelijke inrichting en wil deze ook verrijken. Dit willen zij doen door onder meer de beplanting, kruidenweide (biodiversiteit)

af te stemmen op de oorspronkelijke opzet. Vanuit die kruidenweide wordt aansluiting gezocht bij het element van een bespeelbaar natuurlijk landschap nabij de woonomgeving.

Betrokkenheid inwoners

Een project, waarbij verbondenheid van inwoners of omwonenden wordt gevraagd, heeft alleen kans van slagen als het uit een groep zelf ontstaat. De verbondenheid is er, vrijwilligers hebben zich al gemeld naar aanleiding van de motie van de raad. Dit maakt dat dit project een goede kans van slagen heeft.

Financieel

De kosten voor het project zijn nog niet bekend. In de vervolgfase wordt er een begroting opgesteld. Na de uitwerking komt het college met een voorstel naar de raad over de dekking van de kosten.

Procedure

De verwachte planning er als volgt uit:

- bespreken concept projectplan belanghebbenden	januari 2015
- project plan in college	februari/maart 2015
- vaststellen projectplan in raad (financiën)	april 2015
- gewenste start uitvoering	juni/juli 2015.

Bijlage

Plan initiatief Natuurspeelplaats Wognum IO-14-18992

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

rondje klimmen en klauteren

natuurlijke materialen

bloemen en groen

zand en water

vlot / hangbrug

touwbrug

minder pesten door
natuurlijk speelplein

hut bouwen

keien / boomstam over het water

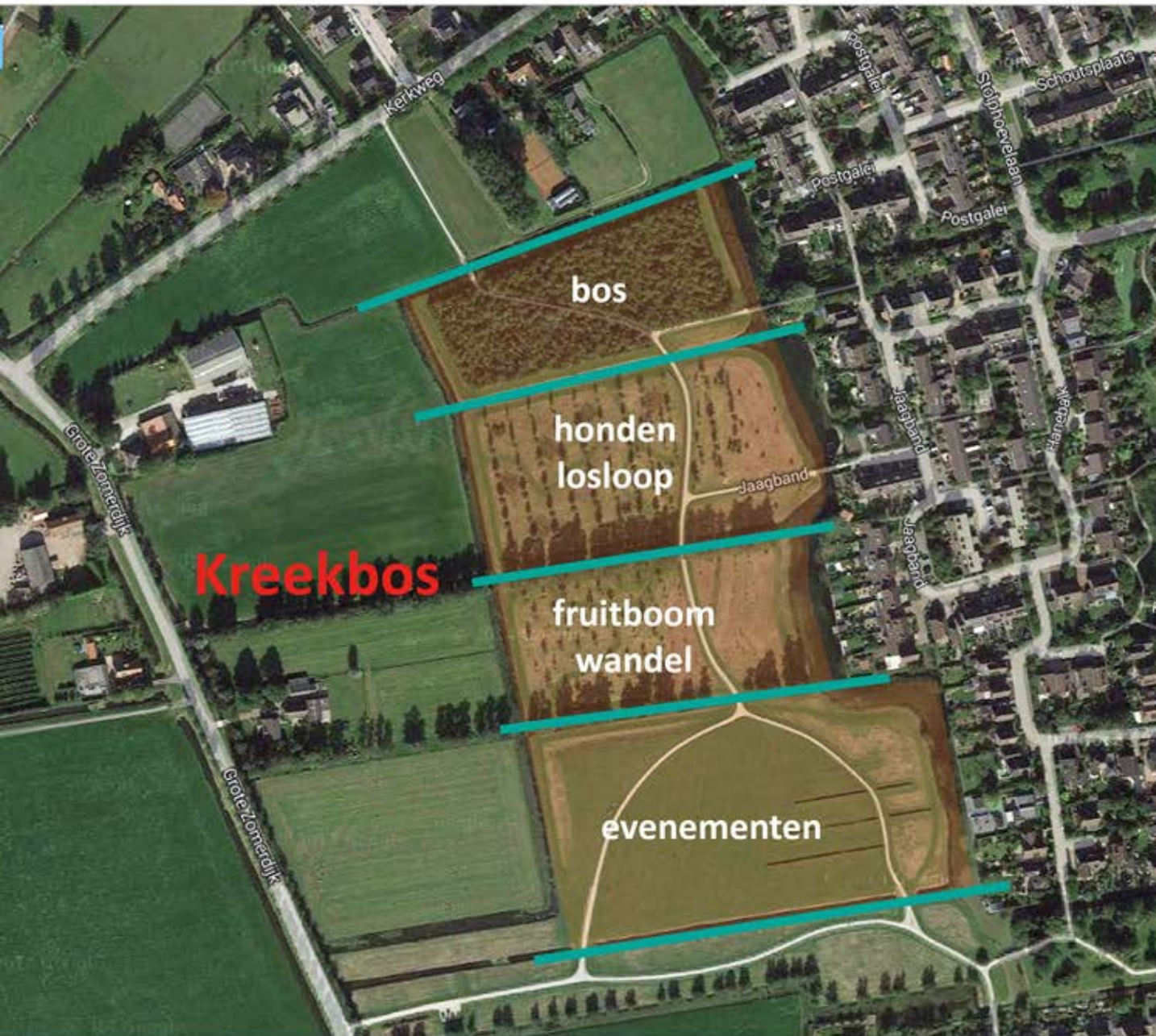

waterpomp

water
hangbrug

Kreekbos bestand

Bestaande situatie
opgedeeld in zones:

1.bos

activiteit: hutten bouwen

2.honden losloop gebied

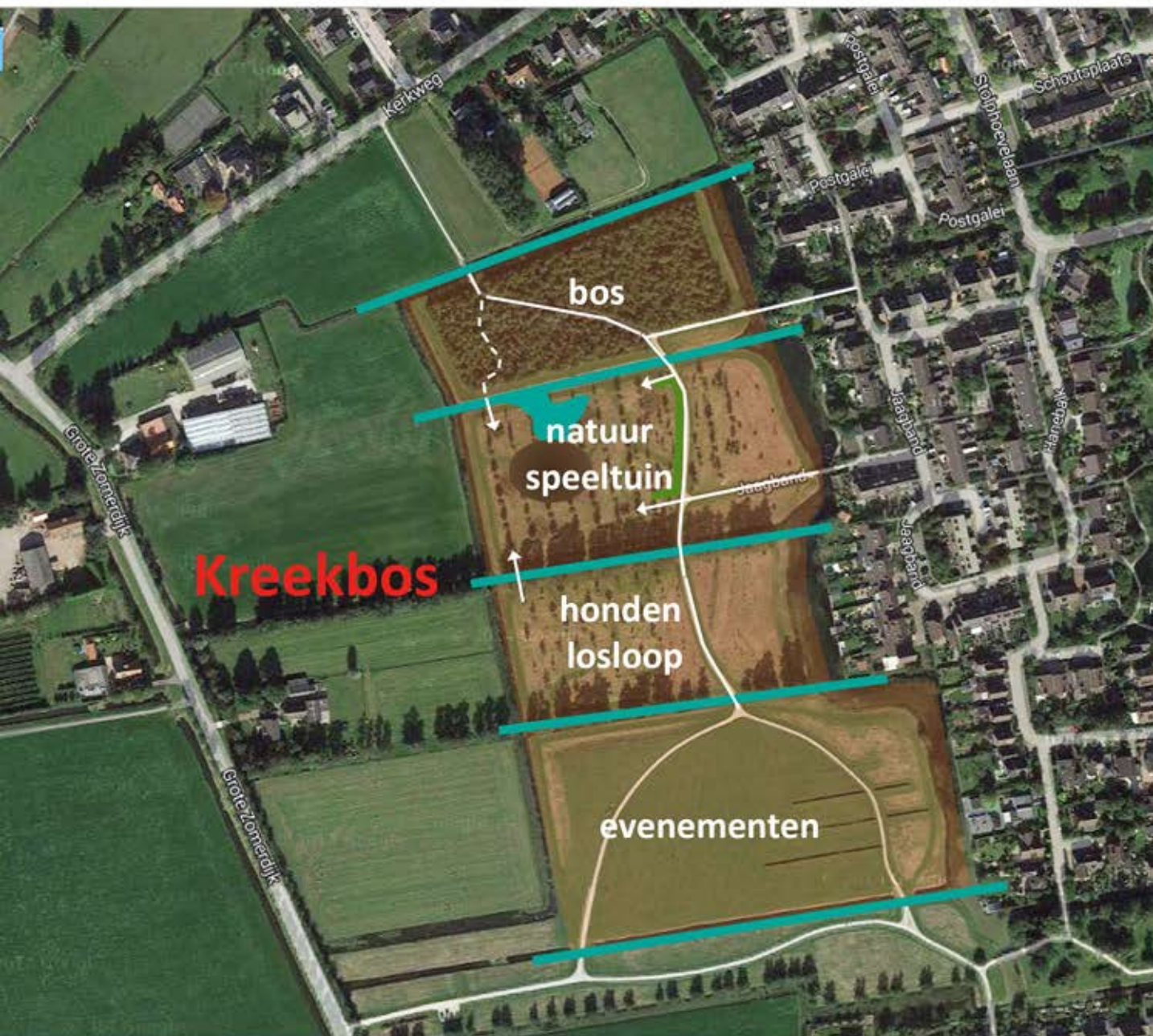
3.fruitboom / wandelgebied:

in de praktijk ook honden losloop gebied

4. evenementen terrein

beter benutten

Kreekbos nieuw

Veranderen:

- "honden losloop zone" verplaatsen naar "fruit / wandelgebied"
- "honden losloop zone" wordt natuurspeeltuin

Voordelen:

-Centraal in Wognum:

- dichtbij nieuwe wijk en scholen dmv "slinger-klimpad" door bos
- direct aan ontsluiting Postgalei
- direct aan ontsluiting Jaagband
- dichtbij Veenrug

-Natuurspeeltuin grenzend aan bos:

- combineren activiteiten natuurspelen en hutten bouwen
- beschutting, gevoel van beslotenheid voor natuurspeelplaats

-Natuurspeeltuin grenst aan achterzijde aan land (niet aan land met woonhuis)

-Grenzend aan sloot, waterloop verleggen -> heuvel creëren

-Eenvoudig inpasbaar in huidige opzet Kreekbos

-Mogelijkheid om natuurspeeltuin-gebied tijdens activiteiten te controleren dmv sloten aan 3 zijden

klommen en
klauteren
door het bos
naar speeltuin

hutten bouwen

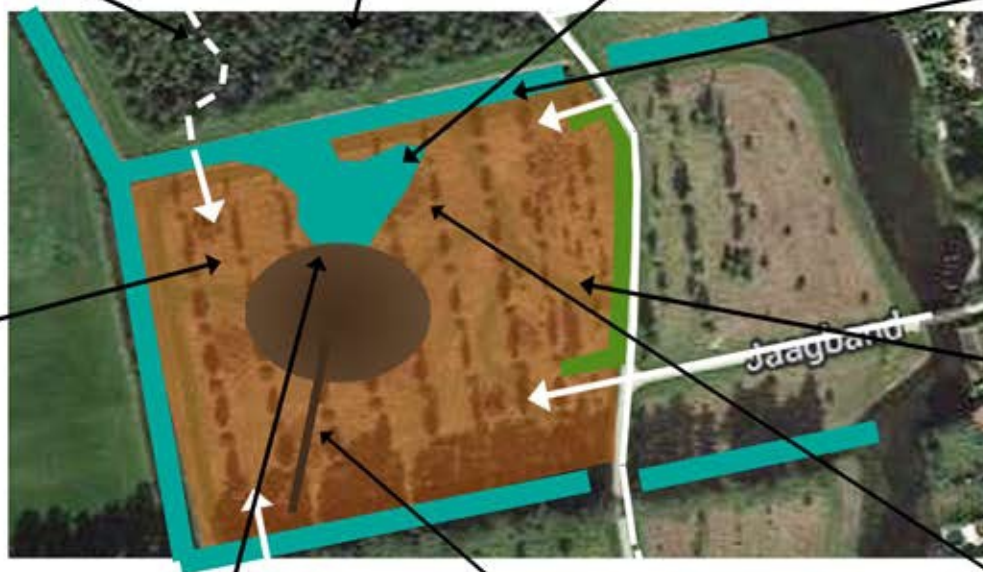
vlot / hangbrug

boomstam in water

zand en water

bloemen en groen

waterpomp op heuvel aan ondiep water

kabelbaan

touwbrug

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

Punten die wij mee willen nemen:

Kinderen betrekken bij de ontwikkeling van de natuurspeeltuin

De ideeën en wensen van de kinderen als uitgangspunt nemen voor het ontwerp. Leerlingen van de Hieronymusschool en de Speelwagen maquettes laten maken van natuurlijke materialen. Kinderen van plaatselijke BSO tekeningen laten maken van waar zij over dromen bij natuurlijk spelen.

Natuurspeeltuinen in de omgeving

Natuurspeeltuinen uit de omgeving benaderen en ervaringen uitwisselen.

Wat zouden zij achteraf anders doen en wat juist niet.

Waar liepen zij tegen aan en wat ging er juist goed

Hoe staat het met zaken als vandalisme, hangjongeren etc.

Natuurspeeltuinen in de omgeving zijn o.a. natuurspeeltuin de Weijver in Hoogwoud en natuurspeelplaats MAK Blokweer in Blokker.

Activiteiten in de natuurspeeltuin

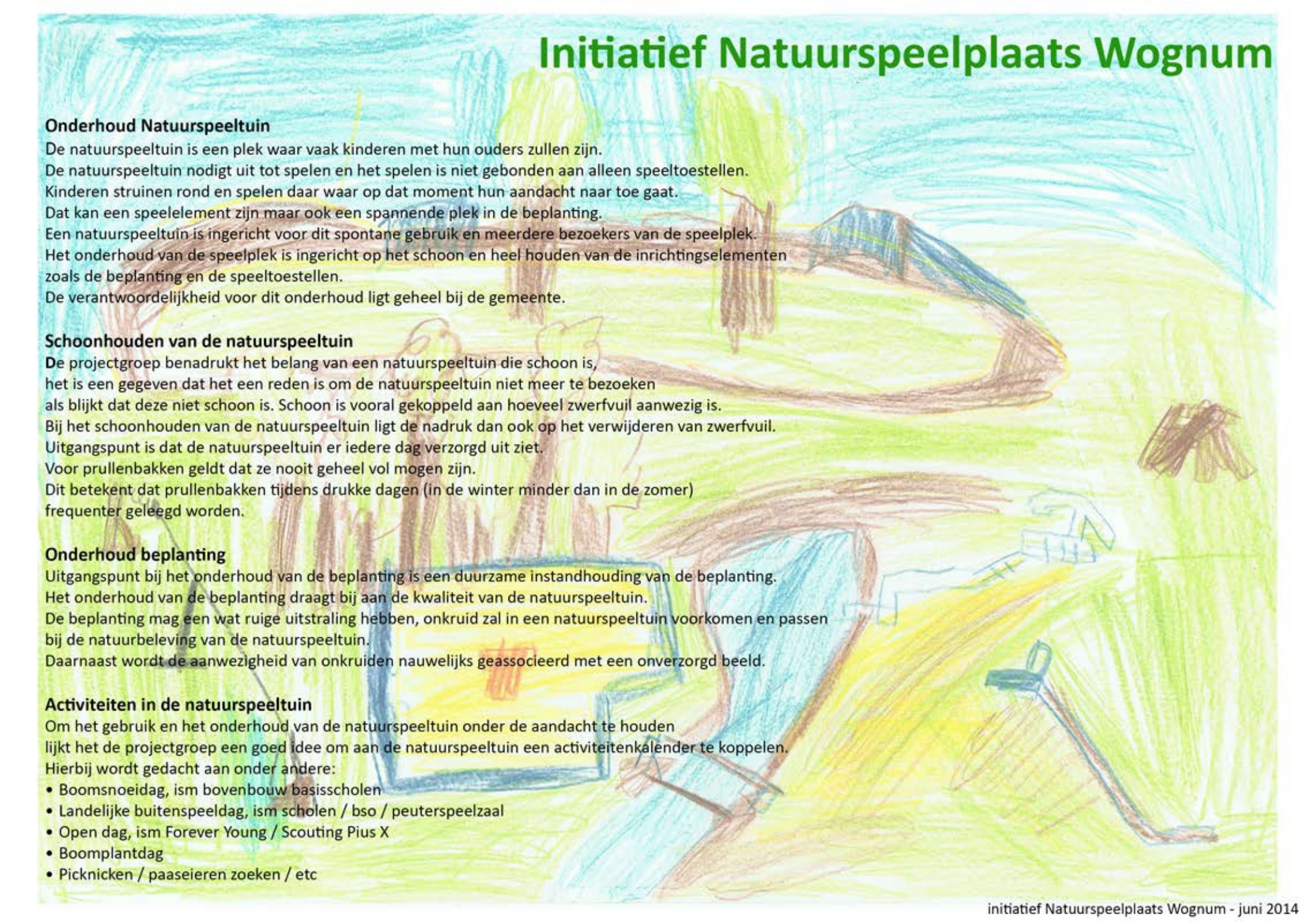
Het lijkt ons een leuk idee om jaarlijks activiteiten te laten terugkeren in de natuurspeeltuin.

Enkele ideeën zijn;

- jaarlijkse open dag, div. spelletjes organiseren voor de kinderen, mini huttenbouw, picknicken etc
- landelijke buitenspeeldag, in samenwerking met Scouting Pius X / Forever Young
- natuurwerkdag, kinderen samen met ouders wilgen knotten, planten verplaatsen, sloten verschonen, bollen planten

Een Natuurspeelplaats in Wognum lijkt ons geweldig!

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

Onderhoud Natuurspeeltuin

De natuurspeeltuin is een plek waar vaak kinderen met hun ouders zullen zijn.

De natuurspeeltuin nodigt uit tot spelen en het spelen is niet gebonden aan alleen speeltoestellen.

Kinderen struinen rond en spelen daar waar op dat moment hun aandacht naar toe gaat.

Dat kan een speelelement zijn maar ook een spannende plek in de beplanting.

Een natuurspeeltuin is ingericht voor dit spontane gebruik en meerdere bezoekers van de speelplek.

Het onderhoud van de speelplek is ingericht op het schoon en heel houden van de inrichtingselementen zoals de beplanting en de speeltoestellen.

De verantwoordelijkheid voor dit onderhoud ligt geheel bij de gemeente.

Schoonhouden van de natuurspeeltuin

De projectgroep benadrukt het belang van een natuurspeeltuin die schoon is,

het is een gegeven dat het een reden is om de natuurspeeltuin niet meer te bezoeken

als blijkt dat deze niet schoon is. Schoon is vooral gekoppeld aan hoeveel zwerfvuil aanwezig is.

Bij het schoonhouden van de natuurspeeltuin ligt de nadruk dan ook op het verwijderen van zwerfvuil.

Uitgangspunt is dat de natuurspeeltuin er iedere dag verzorgd uit ziet.

Voor prullenbakken geldt dat ze nooit geheel vol mogen zijn.

Dit betekent dat prullenbakken tijdens drukke dagen (in de winter minder dan in de zomer) frequenter geleegd worden.

Onderhoud beplanting

Uitgangspunt bij het onderhoud van de beplanting is een duurzame instandhouding van de beplanting.

Het onderhoud van de beplanting draagt bij aan de kwaliteit van de natuurspeeltuin.

De beplanting mag een wat ruige uitstraling hebben, onkruid zal in een natuurspeeltuin voorkomen en passen bij de natuurbeleving van de natuurspeeltuin.

Daarnaast wordt de aanwezigheid van onkruiden nauwelijks geassocieerd met een onverzorgd beeld.

Activiteiten in de natuurspeeltuin

Om het gebruik en het onderhoud van de natuurspeeltuin onder de aandacht te houden

lijkt het de projectgroep een goed idee om aan de natuurspeeltuin een activiteitenkalender te koppelen.

Hierbij wordt gedacht aan onder andere:

- Boomsnoeidag, ism bovenbouw basisscholen
- Landelijke buitenspeeldag, ism scholen / bso / peuterspeelzaal
- Open dag, ism Forever Young / Scouting Pius X
- Boomplantdag
- Picknicken / paaseieren zoeken / etc

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

Aanleiding

Op 7 november 2013 heeft het College van Burgemeester & Wethouders de gemeenteraad opdracht gegeven een plek in de gemeente aan te wijzen om als pilot te dienen voor een natuurspeeltuin. Als eis wordt gesteld dat kinderen en buurtbewoners bij de ontwikkeling van deze natuurspeeltuin zijn betrokken. Eventuele speeltoestellen dienen worden onderhouden door buurtbewoners.

Doelstelling

De projectgroep stelt zich ten doel een natuurspeeltuin te initiëren, ontwikkelen en realiseren in samenspraak met betrokkenen, te weten jeugd (leeftijd: 1-16) in Wognum en buurtbewoners nabij de locatie. De projectgroep blijft bijeen tot en met de realisatie van deze pilot. Tevens draagt zij zorg voor een zodanige overdracht dat onderhoud van de eventuele speeltoestellen gewaarborgd is.

Stakeholders

Stakeholders kunnen op verschillende wijzen betrokken worden bij de pilot, als:

1. mogelijke gebruikers/ belanghebbenden (scholen: Hiëronymus en De Speelwagen, Scouting Jong Nederland, en vertegenwoordigers van de Wognumse jeugd in de leeftijd: 1- 15 jaar);
2. financierders (gemeente en derden);
3. eigenaar/ onderhouder (gemeente, Staatsbosbeheer en buurtbewoners)
4. donateurs (derden);
5. de Kernraad

Locatie

De projectgroep heeft de voorkeur uitgesproken voor de locatie van het Kreekbos. Het Kreekbos biedt ruimte, in de vorm van land, water, bomen en struiken, diverse wandelpaden die vanuit de bebouwing toegang geven tot de locatie, wegen en nabijheid van scholen en scouting.

Financiën

Vanuit de gemeente

Vanuit fondsenwerving: Mogelijkheden onderzoeken vanuit: Rotary, kerken, acties (o.a. school, scouting) etc.

Planning

De projectgroep wenst in 2014 te komen tot een verdere uitwerking van het plan en concrete stappen te hebben gezet in de realisatie hiervan.

De benoemde stakeholders worden deze zomer benaderd.

28 juni 2014	Overleg met Staatsbosbeheer op locatie
4 juli	Vervolgoverleg met de gemeente
Laatste week juli	Vooraankondiging naar Stakeholders bijeenkomst 'Natuurspeeltuin'
15 september	Bijeenkomst Natuurspeeltuin met Stakeholders
September/ oktober	Verslag bijeenkomst met Stakeholders in Walhalla

Initiatief Natuurspeelplaats Wognum

is een initiatief van:
Initiatiefgroep Natuurspeelplaats Wognum

Joost Rood

Eva Kamp-Stam

Diana van der Kolk

Rinske Bakels

Keuzenotitie

Nummer	IO-15-25315
Zaaknummer	Z-14-47492
Zaakomschrijving	Ontwikkeling Natuurspeeltuin kern Wognum uitvoering motie

* ZA8C8888C7F1 *

Aanleiding

De gemeenteraad heeft op 7 november 2013 een motie (bijlage I IVR-13-02069) aangenomen over de ontwikkeling van een natuurspeeltuin en het college verzocht om hiervoor een plek in de gemeente in te richten als pilot.

Inleiding

Door een groep inwoners uit Wognum is het initiatief genomen om in deze kern tot een natuurspeeltuin te komen. Tijdens de uitvoering van de motie is het college tegen bezwaren aangelopen van inwoners uit Wognum. De keuzenotitie is bedoeld om de raad volledig inzicht te bieden in het vraagstuk.

Historie proces initiatiefgroep

Het proces is gestart vanuit de motie. Daarna is een groep enthousiaste inwoners uit de kern Wognum opgestaan: *initiatiefgroep natuurspeeltuin Wognum*. Door de initiatiefgroep is in samenspraak met de gemeente gekeken naar diverse locaties in de kern Wognum. Dit waren:

- A. nabij de scholen in de Bloesem;
- B. het gebied Heemtuin;
- C. het totale gebied Kreekbos.

Het Kreekbos kwam voor de initiatiefgroep als meest geschikte locatie naar voren. Om de haalbaarheid van de locatie Kreekbos te 'meten' is met de omwonenden gesproken over het draagvlak voor het initiatief in het Kreekbos. Hiervoor zijn de volgende stappen gezet:

1. presentatie van het (concept) idee tijdens een kernraadsvergadering in Wognum op 24 september 2014;
2. een openbare bijeenkomst van 25 februari jl. in het gemeentehuis;
3. inrichten van een facebook pagina (> 300 likes) zodat belanghebbenden op de hoogte worden gehouden en blijven van de ontwikkelingen;
4. berichtgeving in de Walhalla, West-Friese weekblad en het Noord-Hollands Dagblad;
5. begin februari 2015 zijn alle kinderen van de basisscholen uit Wognum betrokken bij het inrichten van de natuurspeeltuin. Onder meer door het maken van een groot aantal tekeningen die ter inspiratie zijn aangeboden aan de initiatiefgroep;
6. op 28 april jl. en 21 mei jl. zijn door de initiatiefgroep 'meedenksessies' georganiseerd voor omwonenden en belanghebbenden. De meedenksessies hebben geresulteerd in het bespreken van de bedreigingen-knelpunten-wensen-eisen-zorgen-kansen voor de natuurspeeltuin in het Kreekbos.

Door omwonenden/belanghebbenden zijn aanvullende locaties genoemd. Dit waren:

- D. voormalig tenniscomplex;
- E. nabij het gebied Leekerweide;
- F. groenstrook Kreekbos;
- G. groenstrook nabij nieuwe tennisvelden omgeving de Bloesem.

In totaal zijn er dus 7 locaties onderzocht. Hiervan zijn vijf locaties ongeschikt gebleken namelijk:

- a) bij Leekerweide: deze locatie is in strijd met het geldende bestemmingsplan;

- b) achter/omgeving de Bloesem: de keuze is gemaakt om het schoolplein als openbaar speelterrein in te richten voor dit gebied. Hierdoor is de capaciteit van speelvoorzieningen in dit gebied voldoende aanwezig;
- c) voormalig tenniscomplex: op deze locatie is woningbouw gepland;
- d) grasgedeelte in Kreekbos: hier mogen op basis van een vergunning maar 12x per jaar evenementen plaats vinden en kan daar geen permanente speelplek worden gevestigd;
- e) groenstrook nabij nieuwe tennisvelden omgeving de Bloesem: zie voor de toelichting onder b.

De twee locaties die wel geschikt zijn, zijn het Kreekbos en de Heemtuin. In de bijlage treft u een tweetal impressies van de beide locaties. Deze notitie gaat nu verder over deze twee locaties.

Beoordeling Kreekbos en Heemtuin

In de motie zijn voorwaarden opgenomen over het proces naar de ontwikkeling van een natuurspeeltuin. Deze voorwaarden zijn betrokken bij de beoordeling van de locaties.

Verder is gekeken naar de haalbaarheid en het draagvlak bij omwonenden

Overzicht

Hieronder zijn de voorwaarden en bevindingen in een tabel nader uitgewerkt.

Voorwaarden-criteria	Kreekbos	Heemtuin
Betrekken kinderen en buurtbewoners	Voor het Kreekbos is een initiatiefgroep gestart en zijn alle kinderen van het basisonderwijs betrokken bij de inrichting. Bij de inrichting van de speeltuin is rekening gehouden met wensen en opmerkingen van (kritische) omwonenden. Door de initiatiefgroep is een facebook pagina ingericht waardoor inwoners worden betrokken bij het initiatief. Een brief van een aantal omwonenden schetst een duidelijke reactie dat men een natuurspeeltuin afwijst (PI-15-77077).	Voor de Heemtuin heeft een informatieavond plaatsgevonden. Een kleine groep inwoners heeft aangegeven dat ze graag een natuurspeeltuin wensen. Er zijn geen verdere initiatieven gestart. Een brief van overige inwoners schetst een duidelijke reactie dat men niet zal participeren in een dergelijk initiatief (PI-15-79082) en de aanleg van een natuurspeeltuin niet wenst.

Onderhoud in samenwerking met inwoners mogelijk	Het onderhoud in samenwerking met inwoners is onderdeel van het plan dat is opgesteld door de initiatiefgroep.	Er is geen initiatief gestart vanuit omwonenden. De gemeente heeft een bewonersavond georganiseerd. Er is onvoldoende naar voren gekomen of inwoners zorg willen dragen voor het onderhoud.
Kan open speelplek worden	Locatie kan fungeren als open speelplek.	Locatie kan fungeren als open speelplek.
Draagvlak bij omwonenden	Er zijn zowel voor- en tegenstanders voor het plan. De tegenstanders zijn direct omwonenden. Niet alle omwonenden zijn tegenstander.	Er zijn voor- en tegenstanders. De tegenstanders zijn direct omwonenden. Niet alle omwonenden zijn tegenstander.
Sluit aan bij beleid (biodiversiteit, kernenbeleid)	Inrichting van een natuurspeeltuin sluit aan bij bestaand beleid.	Inrichting van een natuurspeeltuin sluit aan bij bestaand beleid.
Ligging/bestemmingsplan	Het perceel Kreekbos ligt <u>niet</u> direct bij woningen. Een natuurspeeltuin past binnen ter plaatse geldende bestemmingsplan.	Het perceel Heemtuin ligt <u>wel</u> direct bij woningen. Een natuurspeeltuin past binnen het ter plaatse geldende bestemmingsplan.
Oppervlakte voldoende groot voor een natuurlijke invulling	Het Kreekbos heeft een oppervlakte van ca. 6.500 m2 en dit biedt ruime mogelijkheden voor een natuurlijke invulling. Door de grootte heeft het gebied voldoende inrichtingsmogelijkheden.	De Heemtuin heeft een oppervlakte van ca. 2.000 m2. Doordat het gebied minder groot is dan het Kreekbos zijn de inrichtingsmogelijkheden wel verhoudingsgewijs beperkter. De 2.000 m2 is echter normatief voldoende voor de aanleg van een natuurspeeltuin.
Ecologische quickscan	Voor het Kreekbos ¹ geldt dat er in principe wordt verwacht dat er geen beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen. ²	In de omgeving Heemtuin is de <i>Grote Kaardenbol</i> aanwezig (licht beschermde plantensoort) waarvan wordt geadviseerd deze ongemoeid te laten dan wel de planten te verplaatsen. Voor de overige licht beschermde soorten die aanwezig zijn dient de zorgplicht te worden nageleefd. ³

¹ Voor het Kreekbos is ook een advies ruimtelijke ontwikkeling opgesteld door de Regionale Uitvoering Dienst-NHN 18 februari 2015 t.b.v. de aanleg nabij bedrijventerreinen. Uit het onderzoek blijkt dat de aanleg geen consequenties heeft voor de bedrijfsvoering dan wel op basis van milieu aspecten.

² Flora- en faunaonderzoek natuurspeelplaats in het Kreekbos, bureau Aandacht Natuur 2 september 2015

en ³ Ecologische quickscan Herontwikkelingslocatie Wognum, bureau Faunax 10 juli 2014.

Bodemkwaliteit	De bodem van het gebied is op basis van de beschikbare gegevens geschikt voor het voorgestelde gebruik.	De bodem van het gebied is op basis van de beschikbare gegevens geschikt voor het voorgestelde gebruik.
Sociale controle	De locatie is niet direct gelegen aan woningen. Door de aanleg is het mogelijk dat de sociale controle in het gebied wordt vergroot vanwege een intensiever gebruik van het gebied.	De locatie is direct omringd door woningen. Door de situering van de locatie is er voldoende sociale controle.
Risico op overlast	Er bestaat een kans dat er druk ontstaat op het gebied door het gebruik vanwege een toename van het aantal bezoekers in het Kreekbos.	Doordat het gebied direct bij woningen is gelegen is de kans op overlast groter, het gebruik is goed te horen.
Investeringskosten	De grootte van het perceel brengt verhoudingsgewijs <u>hogere</u> investeringskosten met zich mee. De investeringskosten worden bij het Kreekbos op €e investeringskosten worden bij het Kreekbos op € 30.000,- geraamd	Door de grootte van het perceel zijn de investeringskosten mogelijk <u>lager</u> .

Conclusie

Bovenstaand schema laat zien dat een overtuigende keuze lastig is om te maken. Aan de hand van de bevindingen uit de tabel concludeert het college dat het Kreekbos toch als meest geschikte locatie naar voren komt. Het college onderbouwt haar conclusie met de volgende argumenten:

- a. er is een initiatiefgroep betrokken bij de ontwikkeling, doorontwikkeling en gezamenlijk onderhoud van de natuurspeeltuin;
- b. de locatie grenst niet of niet direct aan woningen of achtertuinen van woningen;
- c. er zijn kinderen betrokken bij de inrichting van de locatie;

Bijlage

De reacties van de omwonenden Kreekbos en Heemtuin zijn als bijlage bij deze keuzenotitie gevoegd. Ook is de reactie van de initiatiefgroep bij deze notitie gevoegd.

RAADSVERGADERING d.d. 10 december 2015

Zaaknummer	Z-15-50985: Ontwikkelingen Westfrieze bibliotheken
Voorstelnummer	IVR-15-03626
Onderwerp	Bibliotheekvisie 2016 - 2020
Agendapunt	
Portefeuillehouder	J. Fit
Sectormanager/Staf	W.S. Slob

Besluit

De raad van de gemeente Medemblik,

gelezen het bijbehorend voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik d.d. 3 november 2015;

gelet op de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen en de artikelen 4:50 en 4:51 Algemene wet bestuursrecht;

overwegende dat de Commissie Samenleving tijdens haar commissievergadering van 14 december 2014 heeft uitgesproken een inhoudelijke keuze te willen maken over de invulling van de functie bibliotheekwerk in lokale en regionale zin en dat in de begroting 2016 - 2019 een voorstel tot bezuiniging op de subsidieverlening aan de bibliotheek opgenomen is;

b e s l u i t

1. In te stemmen met de regionale visie culturele voorzieningen Westfriesland 2016 - 2020, zoals verwoord in de intentieverklaring "Westfries cultureel netwerk".
2. De bezuinigingstaakstelling in te vullen door op het bibliotheekwerk per 1 juli 2017 € 75.000,- per 1 juli 2018 € 175.000,- en per 1 januari 2019 € 200.000,- ten opzichte van het budget in 2016 structureel te bezuinigen.
3. Het college opdracht te geven om voor 1 juli 2016 te komen met een uitvoeringsplan, waarmee volgens scenario 1 uit dit voorstel, invulling wordt gegeven aan de visie en waarin concrete maatregelen worden opgenomen om invulling te kunnen geven aan de voorgestelde bezuinigingen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Medemblik, gehouden op 10 december 2015

De griffier,

De voorzitter,

Voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik

Beoogd resultaat

In 2020 beschikt de regio Westfriesland over een toekomstbestendige culturele voorziening openbaar toegankelijk en met speciale aandacht voor de jeugd. Hierin is de bibliotheekfunctie het maatschappelijk knooppunt, waarbij de inzet gericht is op stimulering van ontmoeting, meedoen en leren.

Argumenten

1. De visie is de leidraad om te komen tot een toekomstbestendige bibliotheekfunctie in een brede culturele regionale voorziening.
2. De rechtbank heeft het primaire bezuinigingsbesluit van 20 augustus 2014 inzake de extra bezuiniging van totaal € 200.000,- v.a. 2017 vernietigd. Om invulling te geven aan deze bezuiniging moet de raad daar een nieuw besluit over nemen.
3. Met het uitvoeringsplan kan invulling worden gegeven aan de visie en de bezuinigingstaakstelling.

Inleiding

Van oudsher ondersteunt de gemeente Medemblik de lokale bibliotheek. Sinds 2011 is de gemeente Medemblik op regionaal niveau (Westfriesland minus Hoorn) bestuurlijk en met de Stichting Westfriesse Bibliotheken in gesprek over de toekomstbestendige bibliotheek.

Voortraject: Regionale samenwerking en bedrijfsplan bibliotheek Westfriesland 2013 - 2016

In 2011 hebben de zes gemeenten van Westfriesland een bestuurlijke regionale visie op het bibliotheekwerk geformuleerd die door de zes gemeenten is vastgesteld.

Parallel aan de totstandkoming van de regionale visie liepen de bezuinigingsopdrachten vanuit de verschillende gemeenten voor het bibliotheekwerk. Het bedrijfsplan 2013 -2016 was erop gericht de bezuinigingen te realiseren en de digitale ontwikkelingen beter te benutten.

Voor het realiseren van toekomstbestendig bibliotheekwerk heeft de gemeenteraad op 10 oktober 2013 (IVR-13-01867) ingestemd met de regionale samenwerking conform het bedrijfsplan 2013 - 2016 van de Westfriesse Bibliotheken. Tevens is ingestemd met de wijzigingen van het basispakket met een bibliotheekvestiging voor het gezin in Medemblik en Wervershoof en een steunpunt in Wognum.

Stand van zaken anno 2015

Landelijke ontwikkelingen

Het landschap van de bibliotheek is drastisch aan het veranderen. Per 1 januari 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) van kracht. De wet dicht de bibliotheekvoorziening een publieke waarde toe “Een openbare bibliotheekvoorziening heeft een publieke taak die zij voor het algemene publiek vervult op basis van de waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit” (artikel 4 Wsob).

Landelijk is er een duidelijke versobering van het bibliotheekwerk te zien. Er is discussie over die toekomst, over de meerwaarde van de fysieke bibliotheek in een tijdperk van ontleding en digitalisering.

Bezuinigingen gaan samen met een nieuwe kijk op de bibliotheek en haar functies. Het traditionele beeld als ‘uitleenfabriek’ in een krimpende markt met dalende aantallen leden is aanwezig. In welk beeld past het bibliotheekwerk wanneer zij maatschappelijke opgaven oppakken binnen het sociaal domein?

Convenant bibliotheekwerk 2015-2016

In januari 2015 hebben de zes betrokken Westfrieze gemeenten richtlijnen voor het bibliotheekwerk vastgelegd in een convenant 2015-2016. Daarbij zijn concrete prestatieafspraken gemaakt gekoppeld aan de lopende planperiode 2013-2016 van de Stichting Westfrieze Bibliotheken.

Rechterlijke uitspraak

De stichting Westfrieze Bibliotheken is in beroep gegaan tegen het besluit van de gemeenteraad in 2012 en 2013 om met ingang van 1 januari 2016 een structurele korting op de subsidieverstreking toe te passen (€ 150.000,- in 2016 en € 200.000,- in 2017). De rechtbank Noord-Holland heeft uitspraak gedaan in deze zaak en heeft het beroep van de stichting gegrond verklaard. Dit betekent dat het primaire bezuinigingsbesluit van 20 augustus 2014 vernietigd is.

Het college heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. Hiermee wordt het primaire besluit herroepen. Om de structurele korting toch door te kunnen laten gaan, zal de gemeenteraad hier een nieuw besluit over moeten nemen.

Bezuinigingsbesluiten

De raad van de (voormalige) gemeente Medemblik heeft in de kadernota's 2009, 2011 en 2012 bezuinigingsopdrachten gegeven aan de bibliotheek:

In 2012 ontving de bibliotheek een subsidie van € 1.025.237,-. Vanaf 2018 is er een structureel subsidiebedrag beschikbaar van € 575.237,-. Dit is inclusief de nu voorgestelde bezuiniging.

Bestuurswisseling en structuurverandering Stichting Westfrieze Bibliotheken

De Stichting Westfrieze Bibliotheken zit momenteel in een bestuurswisseling. Het nieuwe bestuur zal met ingang van 1 januari 2016 worden ingesteld. Het zittende bestuur heeft mondeling aangegeven de procedure te willen starten om te komen tot een wijziging van de bestuursvorm naar Raad van Toezicht met een dagelijks bestuur.

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Met de invoering van de Wsob is de urgentie voor de gemeente Medemblik, maar ook voor de regio Westfriesland om de vernieuwing van het lokaal bibliotheekwerk inhoudelijk aan te sturen groot. De bibliotheek blijft als maatschappelijke organisatie relevant, maar alleen als deze aansluit bij de actuele behoeften van leden, bezoekers en partnerorganisaties waarin men meerwaarde kan laten zien.

Regionale visie 2016-2020

De afgelopen maanden heeft het college met de andere Westfrieze colleges gewerkt aan een regionale visie 2016-2020. Zij zijn het er over eens dat voor de ruim 135.000 inwoners die zij vertegenwoordigen, een volgende stap wenselijk is om een toekomstbestendige, culturele voorziening te ontwikkelen. Hierin hebben het bibliotheekwerk, muzikale, beeldende, theatrale vorming en mogelijk andere cultuur creatieve disciplines een plek. Een voorziening die bijdraagt aan een levendige en aantrekkelijke Westfrieze regio in de 21^e eeuw door (digitale) participatie, ontmoeting en talentontwikkeling van alle doelgroepen maar met name van jeugd en laaggeletterden. Hierbij wordt rekening gehouden met lokale omstandigheden en bestuurlijke en beleidsmatige uitgangspunten.

Deze visie is door de colleges van de gemeenten Stedebroec, Enkhuizen, Drechterland en Medemblik, bekrachtigd in een intentieverklaring (IO-15-25565 bijlage). De gemeenten Opmeer en Koggenland delen de visie, hebben vanwege lokale omstandigheden de intentieverklaring nog niet ondertekend. Zij zijn wel voornemens dit in de toekomst te doen. Zij leveren nu al actief hun bijdrage aan dit proces zowel beleidsmatig als financieel.

Belangrijk bij deze visie is dat:

- Zoveel mogelijk inwoners deelnemen aan een vitale culturele Westfrieze regio. Met hierbij speciale aandacht voor de positie van de jeugd in hun culturele (fysieke, culturele en digitale) zoektocht naar een eigen plek in de steeds complex wordende wereld om hen heen.
- De basis van de culturele voorziening wordt gevormd door een netwerk van vindplaatsen, zoals buurt- en/of dorpshuizen in de eigen omgeving, en met raad en daad (digitaal)

wegwijs maakt in de wereld van taal, beeld, geluid, etc., uitgevoerd door actieve en getrainde vrijwilligers en ondersteund door een hooggekwalificeerde, professionele kern.

- Sociaal maatschappelijke samenwerkingsverbanden worden aangegaan met scholen, de culturele sector en creatieve ZZP-ers om de ambitie gezamenlijk te realiseren.
- Ook met bedrijven en organisaties buiten de culturele sector wordt samengewerkt, met name op de gebieden sociaal domein/zorg, arbeid & scholing en digitale overheid 2017.

De dienstverlening is in de afgelopen jaren behoorlijk versoberd. Er is tegemoet gekomen aan de gemeentebestuurlijke wens om zoveel mogelijk op-/afhaalpunten in de kleine kernen in stand te houden. De collectie en niet de huisvesting is een regionale verantwoordelijkheid. Dit is niet als lokale kostenpost opgenomen in de begroting van de bibliotheek, maar is op basis van inwoneraantal per gemeente doorgerekend. Hiermee wordt gegarandeerd dat de collectie voldoende omvang behoudt als elke gemeente voor een 'minimale' bibliotheekvesting kiest.

Binnen deze nieuwe visie wordt gewerkt aan een toekomstbestendige brede culturele voorziening waar de functie bibliotheekwerk onderdeel van kan uitmaken. De focus ligt op de jeugd en de doorontwikkeling van de bibliotheekfunctie op school. Gedacht vanuit de inhoud en niet vanuit gebouwen.

Uitvoering van de regionale visie

Het college heeft vertrouwen in de visie en wil dit het leidende motief laten zijn voor de toekomstige invulling van het bibliotheekwerk. Wanneer de raad instemt met bovenstaande visie, dan wil het college via onderstaande scenario 1 deze visie tot uitvoering brengen.

Scenario 1: de Westfriese Bibliotheken blijft de subsidiepartner voor de gemeenten. De bibliotheek gaat een proces in van omvorming van de traditionele uitvoering van de bibliotheekfunctie naar de bibliotheekfunctie als onderdeel van een brede culturele voorziening.

Subsidierelatie

Met het vaststellen van bovenstaande visie wijzigt de gemeente Medemblik haar cultuurbeleid. De gemeentelijke inzet zal gericht zijn op een duurzame financiering met een vast basisbedrag per inwoner. Deze veranderende omstandigheden maken dat, met in achtneming van een redelijke termijn, de subsidieverlening aan de huidige bibliotheekorganisatie kan worden afgebouwd en met de nieuwe uitvoerder van de brede culturele voorziening kan worden opgebouwd (artikel 4:50 Awb). De uitvoerder zal een nieuw te vormen rechtspersoon zijn waar de huidige stichting in op kan gaan.

Fysieke bibliotheekplekken en spreiding

Uit de begroting van de Westfriese Bibliotheken blijkt dat niet zo zeer volwassenen, maar voornamelijk de jeugd gebruik maakt van de functies van de bibliotheek. Volwassenen zijn mobieler en maken gebruik van bibliotheekfuncties over de gemeentegrenzen heen (Stedebroec en Hoorn). Het is daarom raadzaam om nog meer in te zetten op de jeugd en de bibliotheekfunctie als onderdeel van een brede culturele voorziening voor volwassenen zelfvoorzienend te maken.

Bij het doorontwikkelen van de bibliotheek op school (onderdeel van het huidige bedrijfsplan van de Westfriese Bibliotheken) breng je de bibliotheekfunctie dichtbij de jeugd en kan gebruik gemaakt worden van bestaande huisvestingsmogelijkheden vanuit het onderwijs. Hierdoor kan de te verlenen subsidie meer ingezet worden te behoeve van de functie bibliotheekwerk in plaats van aan de stenen van de huisvesting.

Vestigingen zullen aantrekkelijk genoeg moeten blijven door ruime openingstijden en complete collecties in iedere vestiging verkrijgbaar. In kleine kernen zijn bibliotheekpunten slechts enkele uren per week open. Op het moment dat de omvorming plaatsvindt en de bibliotheek als functie ondergebracht wordt bij een brede culturele voorziening, zal ook verandering plaatsvinden ten aanzien van het aantal fysieke bibliotheekplekken en de spreiding daarvan. Op het moment dat de kosten boven de baten uitstijgen en gebruik terugloopt, zal een besluit genomen moeten worden over het openhouden van deze kleine punten.

Scenario 2: Een alternatief scenario is dat de gemeente Medemblik de subsidie met de Westfriese Bibliotheken beëindigt en dat gezocht wordt naar een nieuwe partner zoals bibliotheek Hoorn of

een commerciële partij die binnen het budget van € 575.237,- (beschikbare budget v.a. 2018) bibliotheekwerk in de gemeente Medemblik zal gaan aanbieden.

Kanttekeningen:

- er ontstaat geen regionale brede culturele voorziening, er wordt slechts uitvoering gegeven aan het bibliotheekwerk.
- de huidige spreiding van bibliotheekplekken zal versoberen/verdwijnen;
- de reeds opgebouwde regionale collectie gaat verloren;
- regievoering van de gemeente Medemblik vervalt en er is in veel mindere mate sprake van een efficiënte, toekomstbestendige bibliotheekfunctie in de regio Westfriesland;
- de subsidierelatie met de Westfriesse Bibliotheken zal worden afgebouwd in 3 jaar (25%, 50%, 75%, 0%) en parallel hieraan met de nieuwe subsidiepartner worden opgebouwd (artikel 4:50 en 4:51 Awb).

Mogelijkheden bij Bibliotheek Hoorn

Bibliotheek Hoorn heeft in verkennende gesprekken met het college kenbaar gemaakt dienstverlening aan te bieden voor een bedrag per inwoner. De dienstverlening voor volwassenen zal voornamelijk vanuit de centrale bibliotheek in Hoorn plaatsvinden en focus blijft liggen op de jeugd in combinatie met het onderwijs. Het beschikbare budget vanaf 2019 komt neer op een bedrag van € 13,18 per inwoner. Welke dienstverlening Bibliotheek Hoorn voor de gemeente Medemblik exact kan bieden voor dit bijdrage is nog niet gespecificeerd. Zij hebben geen productenboek waar afnamen van diensten uit gekozen kunnen worden. Dit is maatwerk en daar zullen na een eventueel besluit gesprekken over gestart moeten worden. Ter vergelijking: gemeente Hoorn subsidieert voor de huidige dienstverlening in de gemeente Hoorn een bedrag van € 22,00 per inwoner.

Een commerciële partij als partner

Het kan ook een commerciële partij als Carmac zijn die voor de gemeente Medemblik het bibliotheekwerk kan uitvoeren. Kanttekening daarbij is dat wij als gemeente geen aansluiting meer hebben bij de landelijke digitale collectie van de Koninklijke Bibliotheek. Omdat de digitale dienstverlening steeds meer in opkomst is, is het zeer wenselijk om dit ook in bibliotheekwerk in de gemeente Medemblik een plek te blijven geven.

Conclusie

Dit scenario heeft niet de voorkeur van het college, omdat dit afbreuk doet aan een krachtige, efficiënte, toekomstbestendige en regionale bibliotheekfunctie als onderdeel van een complete regionale culturele voorziening. Het college stelt de raad dan ook voor om voor scenario 1 te kiezen.

Communicatie

De visie is gedeeld met het zittende huidige en aanstaande bestuur van de Stichting Westfriesse Bibliotheken. Voor de stichting is dit wel een natuurlijk moment om als partner van de gemeente uitvoering te geven aan de visie en het traject van omvorming in te gaan.

Het is van belang dat eerst de gemeenteraad instemt met deze visie, alvorens de stichting in coöperatief overleg met het college hier uitvoering aan kan geven.

Na besluitvorming in de raad zal de communicatiestrategie worden uitgewerkt en zullen ook bewoners, kernraden en partners uit het cultuurveld actief betrokken worden bij deze omvorming.

Participatie

De zes portefeuillehouders zijn actief betrokken bij de totstandkoming van deze visie. Het bestuur van de Stichting Westfriesse Bibliotheken is geïnformeerd over de visie en het raadsvoorstel.

Kanttekeningen/Risico's

De colleges willen gezamenlijk, onder regievoering en aansturing van de gemeente Medemblik, een kwartiermaker aanstellen. Deze krijgt de taak om samen met de bibliotheek uitvoering te geven aan de omvorming van de huidige traditionele bibliotheek naar een brede culturele voorziening waar de

bibliotheekfunctie een onderdeel van zal zijn. Voor de inhuur van deze kwartiermaker is budget nodig waar in de begroting geen rekening mee gehouden is. Na besluitvorming zal het college de kosten in kaart brengen en een voorstel voor budget aan de raad voorleggen.

Financiën

Met het vaststellen van bovenstaande visie wijzigt de gemeente Medemblik haar cultuurbeleid. De gemeentelijke inzet zal gericht zijn op een duurzame financiering met een vast basisbedrag per inwoner. Deze veranderende omstandigheden maken dat, met in achtneming van een redelijke termijn, de volgende bezuiniging op de subsidie voor het bibliotheekwerk kan worden doorgevoerd (artikel 4:50 en 4:51 Awb). Er wordt een redelijke termijn in acht genomen van 1,5 jaar, waarin de stichting in de gelegenheid wordt gesteld om maatregelen te treffen waarmee zij deze taakstelling kan opvangen. Het bestuur van de stichting heeft de verantwoordelijkheid om zelf een plan met maatregelen op te stellen. De gemeente stelt zich hierin coöperatief op.

Als gevolg van de rechterlijke uitspraak ontstaat in de gemeentebegroting 2016 t/m 2018 een totaal tekort van € 100.000,-. Voor een toelichting hierop verwijzen wij naar de beantwoording van de raadsvragen conform BR-15-00226 van 17 september 2015.

Het college komt in de begroting 2017 met een dekkingsvoorstel voor het tekort van € 100.000,-

Relatie beleid

Cultuurbeleid

Stand van Zaken hoger beroep.

Het college heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank en heeft haar gronden aan de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State medegedeeld. Verwacht wordt dat deze zaak binnen 6 maanden tot een jaar ter zitting zal komen.

Historie besluitvorming

Het raadsbesluit van 10 oktober 2013 (IVR-13-01867)

Bijlagen ter inzage

Intentieverklaring “Westfriese cultureel netwerk” IO-15-25565

Kopie uitspraak Rechtbank Noord-Holland PI-15-76719

Behandeld in commissie Samenleving d.d. 12 november 2015

Behandeld in de raadsbrede commissie d.d. 26 november 2015

Intentieverklaring “Westfrieze cultureel netwerk”

Partijen:

1. het college van de gemeente Drechterland, vertegenwoordigd door dhr. D. te Grotenhuis;
2. het college van de gemeente Enkhuizen, vertegenwoordigd door dhr. M. Olierook;
3. het college van de gemeente Koggenland, vertegenwoordigd door dhr. W. Bijman;
4. het college van de gemeente Medemblik, vertegenwoordigd door mw. J. Fit;
5. het college van de gemeente Opmeer, vertegenwoordigd door mw. E. Deutekom-Muntjewerff;
6. het college van de gemeente Stede Broec, vertegenwoordigd door dhr. T. Schuitemaker;

Komen het volgende overeen:

1. Een gemeenschappelijke culturele ambitie

De wethouders van de zes gemeenten zijn het er samen over eens dat voor de ruim 135.000 inwoners die zij vertegenwoordigen, een volgende stap wenselijk is om een toekomstbestendige, culturele voorziening te ontwikkelen. Hierin hebben het bibliotheekwerk en muzikale, beeldende, theatrale vorming en mogelijk andere cultuur-creatieve disciplines een plek. Een voorziening die bijdraagt aan een levendige en aantrekkelijke Westfrieze regio in de 21^e eeuw door (digitale) participatie, ontmoeting en talentontwikkeling van alle doelgroepen maar met name van jeugd en laaggeletterden. Hierbij wordt rekening gehouden met lokale omstandigheden en bestuurlijke en beleidsmatige uitgangspunten

2. Van essentieel belang daarbij is:

- - dat zoveel mogelijk inwoners deelnemen aan een vitale culturele Westfrieze regio.
 - Er in 2020 een ‘creatief waauw effect’ is bereikt onder jongeren in de Westfrieze regio m.b.t. de activiteiten/ het aanbod en de wijze waarop deze worden georganiseerd en gecommuniceerd, in de eigen gemeente en over de grenzen van deze gemeenten heen.
 - Het gebied met de betreffende aanpak en resultaten sluit naadloos aan bij de ambities van het pact van Westfriesland.
 - Speciale aandacht wordt besteed aan de positie van de jeugd in hun culturele (fysieke, culturele en digitale) zoektocht naar een eigen plek in de steeds complexer wordende wereld om hen heen.
 - Speciale aandacht wordt besteed aan het realiseren van ‘de bibliotheek als maatschappelijk knooppunt’ waarbij de inzet is gericht op stimulering van ontmoeting, meedoen en leren.
- - dat de basis van de culturele voorzieningen wordt gevormd door een netwerk van vindplaatsen, zoals buurt- en/of dorpshuizen in de eigen omgeving, en met raad en daad (digitaal) wegwijs maakt in de wereld van taal, beeld, geluid, etc. – uitgevoerd door actieve, en getrainde vrijwilligers en ondersteund door een hooggekwalificeerde, professionele kern;
- dat sociaal-maatschappelijke samenwerkingsverbanden worden aangegaan met scholen, de culturele sector en creatieve ZZP’ers om de ambitie gezamenlijk te kunnen realiseren.
- dat ook met bedrijven en organisaties buiten de culturele sector wordt samengewerkt, met name op de gebieden sociaal domein/zorg, arbeid & scholing, en digitale overheid 2017.

3. De eigen inzet is gericht op:

- Een duurzame financiering met een vast basisbedrag waarin als regel de huisvestingslasten per gemeente buiten beschouwing blijven, voor de periode 2017-2020. Deze financiering is met name gericht op de voorzieningen voor de jeugd (inclusief collectievorming), de

professionele kernstaf, een innovatiefonds, de eigen organisatie inclusief huisvesting. Ten behoeve van de 'colour locale' kan een gemeente uit eigen extra middelen deze basis aanvullen;

- Een slagvaardige, en eenduidige relatie met de uitvoeringsorganisatie waarin opgenomen de Westfriese Bibliotheken;
- Een omgeving te scheppen die het cultureel ondernemerschap alle kansen biedt. Dit cultureel ondernemerschap richt zich op een cultureel ondernemer en een ondernemende kernstaf, die gezamenlijk en op flexibele wijze uitvoering geven aan de hier neergelegde ambitie 2017-2020.
- Het aangaan van een convenant voor de periode 2017-2020, dat niet tussentijds opgezegd kan worden en dat recht doet aan de inhoud van de gezamenlijke ambitie en aanvullend voldoende ruimte laat voor verdergaande afspraken tussen de afzonderlijke gemeenten en de cultureel ondernemer.
- Het betrekken van de inwoners bij de vormgeving van de ambitie, op basis van het groene licht van colleges en raden en bij de evaluatie in de periode 2017-2020.

Aldus opgemaakt en ondertekend te d.d.

Namens de gemeente(n)

Naam

D. te Grotenhuis

Namens gemeente Drechterland

Naam

M. Olierook

Namens gemeente Enkhuizen

Naam

W. Bijman

Namens gemeente Koggenland

Naam

J. Fit

Namens gemeente Medemblik

Naam

E. Deutekom-Muntjewerff

Namens gemeente Opmeer

Naam

T. Schuitemaker

Namens gemeente Stede Broec

de Rechtsp

Rechtbank Noord-Holland

Gemeente Medemblik

Registratie: PI-15-76719/Z-15-52333

Datum ontvangst: 24 augustus 2015

[] AANTEKENEN [] PER POST [] PER FAX 0229-856999

het college van burgemeester en wethouders van gemeente
Medemblik
Postbus 45
1687 ZG Wognum

Afdeling Publiekrecht
Sectie Bestuursrecht
Locatie Haarlem

bezoekadres
Stationsplein 80
2011 LM Haarlem

correspondentieadres
Postbus 1621
2003 BR Haarlem

t (023) 888 37 11 Zittingen
t (023) 888 37 12 Beroepszaken
t (023) 888 37 13 Voorzieningen

f (023) 888 39 73/76
(Bestuursrecht)
f (023) 888 39 77 (Belasting)
www.rechtspraak.nl

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden. Wilt u
slechts één zaak in uw brief
behandelen.

datum	21 augustus 2015
onderdeel	Zittingsfase bestuur Alkmaar
contactpersoon	dhr P.P.B. Schaap
doorkiesnummer	(023) 888 39 61
ons kenmerk	zaaknummer HAA 15 / 1093 BELEI JAN1
uw kenmerk	
bijlage(n)	
faxnummer afdeling	(023) 888 39 76
onderwerp	het beroep van Stichting Westfriese Bibliotheken te Bovenkarspel

Geachte heer/mevrouw,

Over het beroep met zaaknummer HAA 15 / 1093 BELEI JAN1 deel ik u
het volgende mee.

De rechtbank heeft uitspraak gedaan. Ik stuur u een kopie van de uitspraak. Indien in deze uitspraak
wordt verwezen naar een uitspraak met een ECLI-nummer, is de tekst van de betreffende uitspraak
onder dat nummer gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

Tegen deze uitspraak staat voor een belanghebbende en het bestuursorgaan hoger beroep open. Dit dient
te worden ingesteld **binnen zes weken** na de datum van verzending van deze uitspraak door een
beroepschrift en een kopie van deze uitspraak te zenden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de
Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. In uw beroepschrift moet u vermelden waarom u
het niet eens bent met de uitspraak. U kunt ook digitaal hoger beroep instellen bij de Afdeling
Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Kijk op www.raadvanstate.nl voor meer informatie over het
indienen van digitaal beroep.

Als u naar aanleiding van deze brief vragen hebt, kunt u contact opnemen met de administratie van de
rechtbank op het hierboven vermelde doorkiesnummer.

Als u de rechtbank belt of schrijft, verzoek ik u het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

de griffier

uitspraak

RECHTBANK NOORD-HOLLAND

Zittingsplaats Alkmaar

Bestuursrecht

zaaknummer: HAA 15/1093

uitspraak van de meervoudige kamer van 21 augustus 2015 in de zaak tussen

de Stichting Westfriese Bibliotheken, te Bovenkarspel, eiseres,
gemachtigde: mr. C.P. Mesker, advocaat te Utrecht,

en

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Medemblik, verweerder.

Procesverloop

Bij besluit van 20 augustus 2014 (het primaire besluit) heeft verweerder de budgetsubsidie van eiseres over 2013 definitief vastgesteld op € 838.024,--. Voorts heeft verweerder in het besluit aangegeven dat op de subsidieverstrekking vanaf 2015 een structurele korting plaatsvindt van € 56.000,--, dat in de meerjarenbegroting vanaf 2016 een structurele korting van € 150.000,-- is opgenomen en vanaf 2017 een korting van € 200.000,--.

Bij besluit van 19 januari 2015 (het bestreden besluit) heeft verweerder het bezwaar ongegrond verklaard. Daarbij heeft verweerder verwezen naar het advies van de bezwarencommissie Medemblik.

Eiseres heeft tegen het bestreden besluit beroep ingesteld.

Het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden op 10 juli 2015. De gemachtigde van eiseres is ter zitting verschenen. Hij werd vergezeld door ir. E.M. van Wijk, directeur. Verweerder heeft zich laten vertegenwoordigen door C. van Stiphout en mr. A.D. Weber-Peeters.

Overwegingen

1. Eiseres vervult een regionale bibliotheekfunctie, waarvoor zij van verschillende Westfriese gemeenten subsidie ontvangt. Verweerder verleent al meer dan drie jaren aan eiseres een budgetsubsidie. De gemeenteraad van Medemblik heeft besloten de budgetsubsidie met ingang van 2013 gefaseerd te verlagen. Blijkens het voorstel van verweerder (IVR-13-01867) ontving eiseres in 2012 nog € 1.025.237,-- aan subsidie. In 2013 is de subsidie met € 194.000,-- verlaagd. Voor dat jaar heeft verweerder de subsidie na correctie vastgesteld op € 838.024. Voor 2015 wordt de budgetsubsidie structureel gekort met € 56.000,-- en zal een subsidie worden verleend van € 777.375,-- (in de gronden van het bezwaar noemt eiseres een bedrag van € 782.024,--). Voor 2016 wordt de budgetsubsidie gekort met € 150.000,--. Dit bedrag bestaat uit een korting van € 50.000,--, welke de gemeenteraad bij besluit van 12 juli 2012 voor 2016 had opgelegd plus een extra korting van

€ 100.000,--. Deze korting van € 150.000,-- zal in 2017 oplopen tot € 200.000,--, dat wil zeggen ten opzichte van subsidiejaar 2016 een extra korting van € 50.000,--, zodat de budgetsubsidie met ingang van 2017 ongeveer € 570.000,-- zal bedragen.

2. Het beroep van eiseres is gericht tegen de ongegrondverklaring van haar bezwaar gericht tegen het primaire besluit voor zover daarin is aangekondigd dat de subsidieverstrekking vanaf 2016 met € 150.000,-- structureel zal worden gekort en vanaf 2017 met € 200.000,--. De aankondiging door verweerder dat de budgetsubsidie van eiseres in 2016 en 2017 met genoemde bedragen extra zal worden gekort, is gelet op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 16 januari 2013 (ECLI:NL:RVS:2013:BY8502) een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

3. Artikel 4:51, eerste lid, van de Awb luidt als volgt. Indien aan een subsidieontvanger voor drie of meer achtereenvolgende jaren subsidie is verstrekt voor dezelfde of in hoofdzaak dezelfde voortdurende activiteiten, geschiedt gehele of gedeeltelijke weigering van de subsidie voor een daarop aansluitend tijdvak op de grond, dat veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten zich tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van de subsidie verzetten, slechts met inachtneming van een redelijke termijn.

4. Volgens vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dient de redelijke termijn als bedoeld in artikel 4:51, eerste lid, van de Awb ertoe de subsidieontvanger in staat te stellen maatregelen te treffen om de gevolgen van de gehele of gedeeltelijke beëindiging van de subsidierelatie te ondervangen. Van geval tot geval dient, met inachtneming van de specifieke omstandigheden, beoordeeld te worden of de gestelde termijn redelijk is te achten.

5.1 Eiseres betwist het standpunt van verweerder dat zij reeds op 26 september 2013 op de hoogte was van de exacte inhoud en omvang van de kortingen over 2016 en 2017 en dat de redelijke termijn op 26 september 2013 is aangevangen.

Eiseres voert voorts aan dat de door verweerder gestelde termijn, ongeacht op welke datum die zou zijn aangevangen, niet als een redelijke termijn in de zin van artikel 4:51 Awb kan worden gezien, nu voor haar niet duidelijk was welke maatregelen zij zou moeten treffen ter voorbereiding op de subsidieverlaging.

Eiseres heeft naar voren gebracht dat op basis van het primaire besluit haar weliswaar duidelijk was dat zij een korting op de subsidie kon verwachten, maar dat voor haar niet duidelijk was op welke wijze zij de gevolgen van die subsidiekorting zou kunnen opvangen. Zij heeft daartoe aangegeven dat de besluitvorming over de invulling van het bibliotheekwerk bij verschillende organen ligt. Zo bepaalt de gemeenteraad de grote lijnen van de toekomst van de bibliotheek, zoals ook blijkt uit de nota Verandering Bibliotheekwerk met de daarbij aangenomen motie met wijzigingen. Ook stelt de gemeenteraad de begroting vast, waarin de bibliotheeksubsidie is opgenomen. Daarnaast besluit het college van burgemeester en wethouders over de hoogte van de subsidie, maar geeft ook in voorstellen aan de gemeenteraad aan hoe zij de toekomst van het bibliotheekwerk ziet. Tenslotte is er het samenwerkingsverband van gemeenten, dat ook zeggenschap heeft over het bibliotheekwerk. Een verandering van de opzet van de bibliotheek in één gemeente heeft daardoor gevolgen voor de bibliotheken in de andere gemeenten.

Uit de besluitvorming van de gemeenteraad kan worden afgeleid hoe de bezuinigingen tot en met 2015 vorm moeten krijgen, aldus eiseres. Hoe echter de aanvullende bezuinigingen in 2016 en 2017 moeten worden ingevuld, is nog geenszins duidelijk. Daarvoor is nader overleg en afstemming nodig tussen alle betrokken partijen. Zolang er nog geen duidelijkheid is over de invulling van het bibliotheekwerk kunnen van eiseres nog geen (verstrekende) besluiten worden verwacht om de subsidiekorting op te vangen. Zo is haar niet duidelijk of zij nog meer vestigingen moet sluiten, of juist zoveel mogelijk vestigingen moet openhouden. Dat is van groot belang voor de te nemen bezuinigingsmaatregelen met betrekking tot huisvesting en personeel, aldus eiseres.

5.2 Ter zitting is namens verweerder in eerste instantie betoogd dat het aan eiseres is om zelf te bepalen wat de gevolgen van de verlaging van de subsidie zijn voor het door haar te verrichten bibliotheekwerk. Later is namens verweerder ter zitting erkend dat de wijze waarop de bezuinigingen dienen te worden doorgevoerd in dit specifieke geval niet alleen een verantwoordelijkheid betreft van eiseres als subsidieontvanger, maar dat de gemeenteraad als bestuursorgaan dat feitelijk het subsidiebudget vaststelt een stem wenst te hebben in de wijze waarop de bezuinigingen hun beslag krijgen.

5.3 Het beeld dat de gemeenteraad betrokken wenst te worden bij de vormgeving van de bibliotheek nieuwe stijl wordt bevestigd door onder andere de zich in het dossier bevindende ‘Samenvatting van de vergadering van de Raadsbrede commissie van de gemeente Medemblik’ over de bespreking van het voorstel van verweerder aan de gemeenteraad ‘Verandering bibliotheekwerk (IVR 13-01867)’ en het nadien door een aantal fracties ingediende en op 10 oktober 2013 aangenomen amendement. Gelet op het vorenstaande staat het voor de rechtbank genoegzaam vast dat eiseres weinig tot geen ruimte heeft om de haar opgelegde bezuinigingen naar eigen inzicht door te voeren. Bij die stand van zaken treft het betoog van eiseres, dat pas beoordeeld kan worden wat een redelijke termijn als bedoeld in artikel 4:51, eerste lid, van de Awb inhoudt als tot op zekere hoogte duidelijk is welke maatregelen zij als gevolg van de verlaging van de subsidie moet nemen, doel. Wat de politiek van eiseres aan te nemen bezuinigingsmaatregelen verwacht, komt niet uit het dossier naar voren en ook ter zitting kon hierover geen duidelijkheid worden geboden. Uit het dossier zou kunnen worden afgeleid dat verweerder (als subsidieverstrekker) en de gemeenteraad (als orgaan dat het subsidiebudget vaststelt) er een verschillende visie op lijken na te houden hoe het bibliotheekwerk er in de toekomst uit moet zien. Daar waar de gemeenteraad zich vooral sterk lijkt te maken voor het openhouden van meer vestigingen, lijkt verweerder gelet op voorstel IVR 13-01867 meer in te zetten op verdergaande digitalisering. Bij die stand van zaken is de rechtbank van oordeel dat niet kan worden gezegd dat verweerder aan eiseres een redelijke termijn ex artikel 4:51, eerste lid, van de Awb heeft geboden, zolang niet duidelijk is welke door de gemeenteraad (en verweerder) gedragen bezuinigingsmaatregelen eiseres moet nemen.

5.4 De rechtbank merkt in dit verband op dat verweerder ter zitting heeft aangegeven dat zij met eiseres van mening is dat de toekomst van het bibliotheekwerk in overleg tussen alle betrokken partijen (bibliotheek, gemeenteraad, college en samenwerkingsverband) moet worden ingevuld. Dit overleg is pas kort voor de zitting in gang gezet. Verweerder heeft ook aangegeven dat hij een voorstel aan de gemeenteraad gaat doen, inhoudende dat de kortingen op de subsidie voor het bibliotheekwerk een jaar worden uitgesteld. Hij weet niet wat de reactie van de gemeenteraad hierop zal zijn.

5.5 De rechtbank stelt dan ook vast dat in het bestreden besluit geen sprake is van een redelijke termijn in de zin van artikel 4:51, eerste lid, van de Awb, nu voor eiseres onvoldoende duidelijk is welke maatregelen zij moet nemen om de subsidiekorting op te vangen. Daarmee staat tevens vast dat er ten tijde van het bestreden besluit -en gelet op het vorenstaande ook thans- nog geen redelijke termijn is aangevangen. De beroepsgrond met betrekking tot de datum van aanvang van de redelijke termijn behoeft derhalve geen afzonderlijke bespreking.

6. Het beroep is gegrond. Het bestreden besluit dient te worden vernietigd wegens strijd met het bepaalde in artikel 3:2 van de Awb. Omdat aan het primaire besluit hetzelfde gebrek kleeft zal de rechtbank het primaire besluit herroepen voor zover daarin is aangekondigd dat de subsidieverstrekking vanaf 2016 structureel zal worden gekort met € 150.000,-- en vanaf 2017 met € 200.000,--.

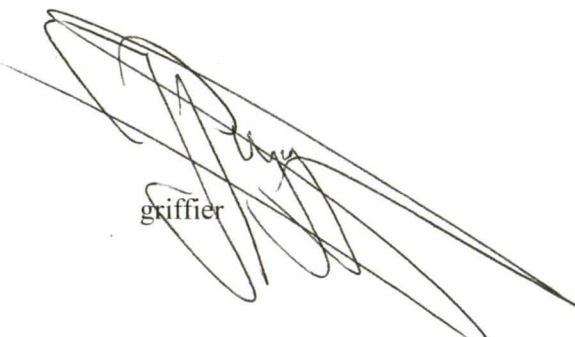
7. Namens eiseres is gevraagd om vergoeding van de kosten van deze procedure 'zoals bedoeld in artikel 8:73 t/m 8:75 Awb'. Artikel 8:73 van de Awb (oud) is vervallen en vervangen door titel 8:4 van de Awb (schadevergoeding). Voor zover eiseres bedoeld heeft de rechtbank te verzoeken om verweerder te veroordelen tot een vergoeding van schade, wordt dit verzoek afgewezen nu dit op geen enkele wijze is onderbouwd. Nu het beroep gegrond wordt verklaard, zal de rechtbank verweerder opdragen het betaalde griffierecht van € 331,-- te vergoeden op grond van artikel 8:74, eerste lid, van de Awb. Tot slot bestaat aanleiding voor een proceskostenveroordeling in verband met de behandeling van het beroep op grond van artikel 8:75, eerste lid, van de Awb. Voor door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand kent de rechtbank 2 punten toe (1 punt voor het indienen van het beroepsschrift en 1 punt voor het verschijnen ter zitting, 1 punt heeft een waarde van € 490,--).

Beslissing

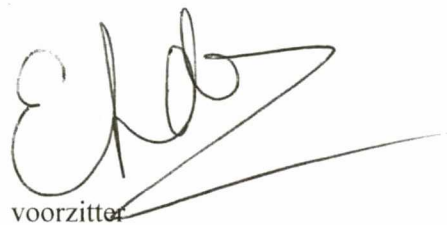
De rechtbank:

- verklaart het beroep gegrond;
- vernietigt het bestreden besluit;
- herroept het primaire besluit voor zover daarin is aangekondigd dat de subsidieverstreking vanaf 2016 met € 150.000,-- structureel zal worden gekort en vanaf 2017 met € 200.000,--;
- wijst het verzoek om schadevergoeding af;
- draagt verweerder op het betaalde griffierecht van € 331,-- aan eiseres te vergoeden;
- veroordeelt verweerder in de proceskosten tot een bedrag van € 980,--.

Deze uitspraak is gedaan door mr. E.M. van der Linde, voorzitter van de meervoudige kamer alsmede mrs. J.M. Janse van Mantgem en M. Duin, leden, in tegenwoordigheid van mr. J. Poggemeier, griffier. De beslissing is in het openbaar uitgesproken op 21 augustus 2015.

griffier

voorzitter

Afschrift verzonden aan partijen op: **21 -08- 2015**

Rechtsmiddel

Tegen deze uitspraak staat hoger beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. Het hoger beroep dient te worden ingesteld door het indienen van een beroepschrift binnen zes weken onmiddellijk liggend na de dag van verzending van de uitspraak door de griffier.

Voor eensluidend afschrift.
De griffier van de Rechtbank
Noord-Holland